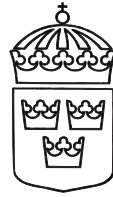

Regeringens skrivelse

2007/08:114

Strategisk exportkontroll 2007 - krigsmateriel och
produkter med dubbla användningsområden

Skr.
2007/08:114

Regeringen överlämnar denna skrivelse till riksdagen.

Stockholm den 13 mars 2008

Fredrik Reinfeldt

Carl Bildt
(Utrikesdepartementet)

Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen lämnar regeringen en redogörelse för den svenska exportkontrollpolitiken avseende krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden under år 2007. Skrivelsen innehåller också en redovisning av den faktiska exporten av krigsmateriel under år 2007. Därtill beskrivs det samarbete som pågår inom EU och andra internationella fora om frågor som rör strategisk exportkontroll av såväl krigsmateriel som produkter med dubbla användningsområden.

1	Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll	4
2	Krigsmaterielexporten och export av produkter med dubbla användningsområden år 2007	5
3	Informationsverksamhet	8
4	Svensk export, exportkontroll och exportstöd	9
4.1	Exportkontroll av krigsmateriel	9
4.2	Kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd	12
4.3	Krigsmaterielutredningen.....	13
5	Svensk försvarsindustri – struktur och produkter	14
6	Svenska företag som arbetar med produkter med dubbla användningsområden	16
7	Inspektionen för strategiska produkter.....	17
8	Svensk kärnteknisk industri och Statens kärnkraftinspektion.....	21
9	Samarbetet inom EU med exportkontroll av krigsmateriel.....	25
10	Internationell rapportering om vapenöverföringar.....	30
11	Aktuella frågor om internationella vapenembargon	32
12	Internationell handel med vapen.....	34
13	Ett internationellt vapenhandelsavtal.....	34
14	Arbetet mot spridning av små och lätta vapen.....	35
15	Internationellt samarbete på försvarsmaterielsområdet	36
16	Korruptionsbekämpning inom internationell handel med vapen	38
17	Samarbetet inom de multilaterala exportkontrollregimerna	38
18	FN- och EU-sanktioner vad gäller icke-spridning och exportkontroll.....	44
19	Samarbetet inom EU avseende produkter med dubbla användningsområden	47
20	Att sprida exportkontrollpolitiken	50
21	Immateriella överföringar	51
Bilagor		
Bilaga 1	Svensk krigsmaterielexport år 2007	53
Bilaga 2	Inspektionen för strategiska produkter om tendenser i den svenska och internationella exportkontrollen	75
Bilaga 3	Vapenförmedling.....	87
Bilaga 4	Produkter med dubbla användningsområden	89
Bilaga 5	Regelverk m.m.	95

Bilaga 6 Internationella vapenembargon	117	Skr. 2007/08:114
Bilaga 7 Förklaringar	127	
Bilaga 8 Förkortningar	128	
Bilaga 9 Vägledning till andra källor	129	
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2008	130	

1 Regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll

Detta är tjugotredje året som regeringen i en skrivelse till riksdagen redogör för sin exportkontrollpolitik. Den första skrivelsen överlämnades 1985. Det finns inga formella krav på redovisning av hur exportkontrollpolitiken bedrivs i praktiken. Sverige var ett av de första länderna i Europa som på ett öppet sätt började redovisa det gångna årets aktiviteter på exportkontrollområdet. Syftet har hela tiden varit att bidra med underlag till en bredare diskussion om frågor relaterade till exportkontroll och icke-spridning av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Sedan 1985 har mycket hänt när det gäller skrivelsens innehåll och utformning. Då utgjorde skrivelsen en högst kortfattad sammanställning av svensk krigsmaterielexport och de bifogade tabellerna gav en översiktlig bild av aktuell statistik utan några längre förklaringar. I dag är skrivelsen en relativt omfattande redogörelse över svensk exportkontrollpolitik i sin helhet. Fler statistiska uppgifter kan lämnas tack vare en öppnare politik och modernare informationsbehandlings-system. Regeringen strävar ständigt efter att förbättra och förtydliga den information som lämnas till riksdagen. Förslag och kommentarer från riksdagsledamöter och andra läsare analyseras och varje år hålls samråd med intresseorganisationer om skrivelsen. Samtal förs också med övriga EU-länder om hur de utformar sin redovisning. De nyheter och förändringar som införs varje år är resultatet av detta arbete.

Skrivelsen innehåller tre huvudområden och en uppsättning bilagor. Det första huvudområdet är en inledning och sammanfattning av årets verksamhet (avsnitt 1 - 3). Det andra huvudområdet om hur exportkontroll bedrivs i Sverige (avsnitt 4 - 8). Det tredje huvudområdet utgörs av redogörelse för det internationella samarbetet (avsnitt 9 - 21). Bland bilagorna finns statistik över svensk krigsmaterielexport och export av produkter med dubbla användningsområden (sedan 1996 lämnas underlag för denna statistik av Inspektionen för strategiska produkter, ISP), det svenska och europeiska regelverket samt en lista över internationella vapenembargon.

Som ett led i de kontinuerliga strävandena efter ökad öppenhet på exportkontrollområdet har årets skrivelse utökats ytterligare något i jämförelse med tidigare år. På regeringens begäran lämnar ISP och Statens kärnkraftinspektion (SKI) nu ett bredare underlag för skrivelsen. Ett par nyheter är att utförligare information om vapenförmedling ingår liksom ett avsnitt om genomförandet av sanktioner på icke-spridningsområdet. I år upptas även uppgifter om godkänd vidareexport av svensk krigsmateriel.

2 Krigsmaterielexporten och export av produkter med dubbla användningsområden år 2007

Skr. 2007/08:114

De multilaterala avtalen och instrumenten om nedrustning och icke-spridning är viktiga uttryck för statssamfundets arbete med nedrustning och för att förhindra spridning av massförstörelsevapen och okontrollerade flöden av andra vapen. Det krävs dock att de också kompletteras med en strikt och effektiv exportkontroll för att de uppställda målen ska uppnås. Exportkontrollen är därför ett centralt instrument som möjliggör för enskilda stater att uppfylla sina internationella åtaganden på icke-spridningsområdet.

Exportkontrollen utövas nationellt. Det åligger Sverige att se till att vår exportkontroll är ansvarsfull och pålitlig. För att det svenska regelverket på krigsmaterielområdet ska förbli ändamålsenligt och verklighetsanpassat tillsatte regeringen 2003 en utredning som skulle göra en översyn av den svenska krigsmateriellagstiftningen i ljuset av de förändringar som skett inom de utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska områdena. Utredningen lämnade sitt betänkande KRUT: Reformrat regelverk för handel med försvarsmateriel (SOU 2005:9) i februari 2005. Därefter har betänkandet remissbehandlats och ärendet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Sverige tar också aktiv del och ansvar i det internationella arbetet på exportkontrollområdet. Arbetet för att effektivt förhindra spridning måste bedrivas på olika nivåer och i olika internationella fora. Sverige är därför aktivt såväl i de multilaterala exportkontrollregimerna som på EU-nivå för att ytterligare stärka exportkontrollen som ett instrument för icke-spridning och mot okontrollerade flöden av konventionella vapen.

En gemensam europeisk lagstiftning gäller sedan år 2000 i samtliga EU-länder för export av produkter med dubbla användningsområden. Vad beträffar exporten av krigsmateriel från unionen ger EU:s politiskt bindande uppförandekod för vapenexport medlemsländerna vägledning för en mer konvergent tillämpning av deras nationella lagstiftning inom området. EU-kommissionen har presenterat ett förslag till direktiv om förenkling av villkoren för överföring av försvarsmateriel inom gemenskapen.

I denna skrivelse redovisas den svenska exporten 2007 av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Inspektionen för strategiska produkter (ISP) har lämnat underlag till redovisningen och ger i en bilaga (bilaga 2) till skrivelsen sin syn på viktiga tendenser i den svenska och internationella exportkontrollen.

Krigsmateriel

Den svenska materielförsörjningen bygger numera på ett internationellt samarbete i vilket Sverige bidrar med spetsteknologi inom vissa områden. Genom ett internationellt samarbete försäkras sig Sverige om att landets utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen och behov tillgodoses. För att kunna bibehålla ställningen som ledande nation inom

vissa teknologier krävs förutom internationellt samarbete även en viss export. Kontrollen av denna export är nödvändig för att säkerställa att de produkter som förs ut ur Sverige går till för oss acceptabla mottagarländer. Krigsmateriel får endast exporteras om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. Det är av central betydelse att säkerställa att riktlinjerna för vapenexport uppfylls.

Redovisningen av den svenska krigsmaterielexporten presenteras i bilagor till denna skrivelse. För att tydliggöra siffrorna visas statistik även från de senaste åren. Detta görs eftersom enstaka försäljningar av större system kan orsaka kraftiga svängningar i den årliga statistiken. För att utläsa en mer långsiktig trend behöver siffror från ett enstaka år ses tillsammans med statistik från tidigare år.

Uppgifterna i den årliga skrivelsen baseras på lagstadgad rapportering från de krigsmaterielexporterande företagen. ISP har sammanställt denna och lämnat den statistik över den svenska krigsmaterielexporten som redovisas i denna skrivelse.

Totalt mottog 57 länder leveranser av svensk krigsmateriel under 2007, lika många som år 2006, jämfört med 55 år 2005. Av de 57 länderna mottog ca 10 länder uteslutande jakt- och sportskytteammunition och/eller ammunition för tävlingskytte till ett värde av 10 miljoner kronor (varav Ryssland ca 8 miljoner kronor).

Den regionala fördelningen av exporten uppvisar det normala mönstret som är att den största delen av svensk krigsmaterielexport går till EU-länder, andra europeiska länder och Nordamerika. Under 2007 gick 52,4 % av den totala utförseln (drygt 5 mdr kronor) till EU (inklusive Schweiz och Norge) jämfört med 45,8 % år 2006.

Värdet av den totala fakturerade försäljningen av krigsmateriel (inom och utom riket) under år 2007 uppgick till 16 661 miljoner kronor, motsvarande en minskning med 14,6 % jämfört med år 2006. Värdet av de faktiska exportleveranserna av krigsmateriel under år 2007 var 9 604 miljoner kronor, en minskning med drygt 7 % jämfört med föregående år räknat i löpande priser. En uppdelning i krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK) visar att det för KS skett en ökning med 25 %, medan det skett en minskning med 20 % för ÖK. Detta innebär att kategorin ÖK, dvs. sådan materiel som inte har förstörelsebringande verkan, utgör 62% av den faktiska exporten 2007. Exporten av KS-produkter gick nästan uteslutande till EU-länder, USA och Australien.

Största enskilda mottagarland för svensk krigsmateriel år 2007 var Sydafrika (1 333 miljoner kronor), följt av Nederländerna (1 143 miljoner kronor), USA (858 miljoner kronor), Danmark (748 miljoner kronor) och Finland (706 miljoner kronor). Dessa fem destinationer svarade för sammanlagt 57 % av den totala svenska krigsmaterielexporten.

Kretsen ”största mottagarländer” varierar från ett år till ett annat. Detta kan förklaras av att enskilda stora order under ett år ger ett kraftigt utslag i statistiken. Ett exempel på detta är företaget Hägglunds framgångar de senaste åren med export av Stridsfordon 90 till Norge, Schweiz och Finland. År 2007 var det Sydafrika som, såsom mottagare av en export på 1 333 miljoner kronor, blev det största mottagarlandet p.g.a. beställningen av JAS 39 Gripen. Exporten avser i nuläget främst

förberedelser för utrustning för de flygplan som senare kommer att levereras. Skr. 2007/08:114

Exporten till Pakistan har kraftigt minskat år 2007 jämfört med året innan, från 1 201 miljoner kronor 2006 till 679 miljoner kronor år 2007. Detta beror på den politiska utvecklingen i landet som tills vidare inte tillåtit nya exportaffärer. Pakistan nyttjar luftvärnssystemet RBS70, marina ledningssystem, torpeder och svenska Giraff-radar som föranleder reservdelsleveranser.

Även andra länder i Asien har fått ökad betydelse som exportmarknad. Den krigsmaterielexport som här är aktuell är i första hand övervakningssystem samt marina system såsom radar, ledningssystem och luftvärnspjäser. I Singapores fall handlade det främst om undervattensteknik.

Krigsmaterielexporten till Thailand minskade under 2007 och uppgick till 3,6 miljoner kronor jämfört med 27,8 miljoner kronor år 2006.

Totalt exporterades 2007 ammunition till små vapen för drygt en halv miljard kronor. Beträffande pansarskottet AT4, ammunition och reservdelar till granatgevärssystemet CarlGustaf var Frankrike, USA och Australien de största mottagarländerna.

En minskning av exporten har skett till vissa traditionella mottagarländer som framförallt Frankrike, men även Finland. Exporten till USA sjönk under 2007 till 858 miljoner kronor, jämfört med 2006, då den var 953 miljoner kronor. Under 2007 har exporten till Danmark ökat kraftigt jämfört med 2006, från 95 till 747 miljoner kronor. Detta beror på leverans av stridsfordon 90.

Värdet av de beviljade utförseltillstånden år 2007 uppgick till 6 832 miljoner kronor, vilket innebär en betydande minskning (55 %) jämfört med år 2006, då de uppgick till 15 034 miljoner kronor. Värdet av de beviljade utförseltillstånden kan variera kraftigt från år till år, medan värdet av de faktiska leveranserna uppvisar mindre variationer. Förklaringen till detta är att ett enskilt utförseltillstånd ofta fullföljs genom delleveranser under två eller flera år.

Produkter med dubbla användningsområden

Exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden syftar till att förhindra spridning av produkter som tillverkats för civilt bruk, men som riskerar att missbrukas för framställning av massförstörelsevapen och krigsmateriel samt för användning m.m. av sådana vapen. En effektiv exportkontrollpolitik på detta område är direkt avgörande för att förhindra sådan export. Under de senaste åren har kampen mot terrorismen lett till ökad fokusering på denna exportkontroll. Risken för spridning av massförstörelsevapen är betydande.

Samarbetet kring exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden sker främst i ett antal internationella organ, de s.k. multilaterala exportkontrollregimerna (se avsnitt 17 nedan). Inom dessa sker ett regelbundet utbyte av information angående dels vilka produkter och teknologier som bör kontrolleras, dels vilka mottagare som kan vara känsliga i ett spridningsperspektiv. Detta arbete inriktas även på att förhindra terrorister (som kan finnas i alla länder) att få tillgång till

känsliga produkter som kan användas för tillverkning av massförstörelsevapen. Terroristhotet och den tilltagande globaliseringen av världsekonomin har tydliggjort behovet av ett fördjupat samarbete över nationsgränserna. Det aktiva arbetet inom exportkontrollregimerna Zanggerkommittén (ZC), Nuclear Suppliers Group (NSG), Australiengruppen (AG), Wassenaararrangemanget (WA) samt Missilteknologikontrollregimen (MTCR) fortsatte under 2007. I regimerna har EU fortsatt att prioritera bl.a. medlemskapsfrågan, eftersom ett antal nya EU-medlemmar fortfarande saknar medlemskap i vissa av dem. Åtta av EU:s medlemsstater (Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Slovakien, Slovenien och Rumänien) är ännu inte medlemmar i MTCR och Cypern saknar medlemskap i WA.

Då EU fick tio nya medlemmar år 2004 genomfördes en omfattande översyn av de nationella exportkontrollsystemen, ett arbete som ingick som en viktig del i genomförandet av EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen som antogs 2003. Under 2005 och 2006 identifierades behov av förbättringar i det europeiska regelverket. Under år 2006 utformade kommissionen ett förslag till ändringar den EG-förordning som behandlar produkter med dubbla användningsområden. Detta förslag blev föremål för granskning och inledande förhandlingar mellan medlemsstaterna under 2007. Förhandlingarna fortsätter under 2008.

3 Informationsverksamhet

Informationsverksamhet om handel med krigsmateriel bedrivs på såväl nationell som internationell nivå. Regeringens årliga skrivelse till riksdagen om den svenska exporten är ett led i ansträngningarna att öka öppenheten på området. Den årliga skrivelsen publiceras på svenska och engelska och finns tillgänglig på webbplatserna <www.ud.se>, <www.isp.se>, <www.lagrummet.se>, <www.regeringen.se> samt <www.riksdagen.se>.

Inom ramen för EU:s uppförandekod upprättas en årsrapport som utgör ett viktigt instrument för att öka insynen på europeisk nivå. Sverige verkar för att denna rapport kontinuerligt skall förbättras och utökas. Rapporten ger en samlad bild av medlemsstaternas exportpolitik inom EU och gentemot tredje länder. Den publiceras i Europeiska unionens officiella tidning (EUT). Den senaste rapporten publicerades i EUT C 253, 26.10.2007, s. 1.

För att främja informationstillgången på detta område internationellt har regeringen sedan 1960 bidragit ekonomiskt till SIPRI:s statistik- och informationsverksamhet. Bland annat har en databas skapats som innehåller information om nationella och internationella exportkontrollsystem samt viss statistik över innehav och export. Databasen finns tillgänglig på webbplatsen <www.sipri.org>.

ISP verkar nationellt för att sprida kunskap om exportkontroll till allmänheten och till de företag som berörs. Under 2007 har ISP förstärkt sin organisation med en kommunikatör för att bättre kunna föra ut information om exportkontrollfrågor. ISP tillhandahåller också via sin

webbplats <www.isp.se> aktuella regelverk och förteckningar över krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Under året har ISP på sedvanligt vis anordnat seminarier och informationsmöten om sin verksamhet riktade i första hand till befattningshavare inom industrin. I syfte att öka öppenheten kring krigsmaterielexporten redovisar numera ISP översiktligt beviljade utförseltillstånd av krigsmateriel månadsvis.

4 Svensk export, exportkontroll och exportstöd

Exportkontroll omfattar strategiska produkter och teknologier, innefattande krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden.

Kontrollen enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel omfattar tillverkning, tillhandahållande och utförsel av krigsmateriel liksom vissa avtal om tillverkningsrätt m.m. avseende sådan materiel. Enligt samma lag krävs även tillstånd för att bedriva militärt inriktad utbildning. Lagen gäller vapen, ammunition och annan för militärt bruk utformad materiel som enligt regeringens föreskrifter utgör krigsmateriel (se vidare avsnitt 4.1).

Exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd i samband med dessa produkter, regleras i lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Lagen innehåller kompletterande bestämmelser till rådets förordning (EG) nr 1334/2000 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export av produkter och teknik med dubbla användningsområden.

4.1 Exportkontroll av krigsmateriel

Sverige har av utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska skäl valt att i viss utsträckning tillåta export av krigsmateriel.

Ett land som exporterar vapen har också ett tungt ansvar att se till att dessa inte hamnar i orätta händer. För att förhindra detta krävs två saker. För det första att man definierar vad som är orätta händer, det vill säga under vilka omständigheter Sverige anser att vapenexport till en viss mottagare inte får ske och, för det andra, att ett tillämpningssystem upprättas som gör att reglerna kan efterlevas i praktiken.

Det svenska regelverket består av lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel samt av regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport som godkänts av riksdagen. En fristående myndighet, Inspektionen för strategiska produkter (ISP), har till uppgift att pröva ansökningar om tillstånd i enlighet med regelverket.

Men det räcker inte med att Sverige utformar och utövar exportkontroll på ett nationellt plan. För att fullgöra ansvaret att förhindra oönskad spridning av vapen krävs också aktivt deltagande i det internationella samarbetet på området. Verkligheten har förändrats drastiskt sedan det kalla krigets slut och möjligheterna till öppenhet och samarbete mellan

länder har aldrig varit bättre. Till exempel enades EU:s medlemsländer 1998 om en politiskt bindande uppförandekod för vapenexport (se avsnitt 9 och bilaga 5). Den tillämpas tillsammans med de svenska nationella riktlinjerna (se bilaga 5) när ISP gör sina tillståndsbedömningar. Uppförandekoden reviderades under 2004 och 2005 för att ytterligare stärka den som ett instrument för exportkontroll. En moderniserad och uppdaterad text är färdigförhandlad. Det råder enighet om att anta uppförandekoden som gemensam ståndpunkt enligt EU-fördraget, men tidpunkten för antagandet är ännu inte fastställd. Förhoppningen är att den så snart som möjligt skall komma att antas som en gemensam ståndpunkt. På så sätt blir koden folkrättsligt bindande för Sverige.

Försvarsindustrin och exportens roll i ett säkerhetspolitiskt perspektiv

Sedan början av 1990-talet har vi en delvis ny politisk karta i Europa. Detta har med nödvändighet medfört förändrade svenska internationella ställningstaganden. Vi gör i dag andra utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska bedömningar än tidigare och detta har konsekvenser även för den svenska försvarsindustrin.

Under det kalla kriget var målet att ha en inhemsk, av omvärlden oberoende försvarsindustri som konstruerade och utvecklade utpräglat svenska lösningar. Detta ter sig enligt dagens säkerhets- och försvarspolitiska bedömningar inte längre vare sig möjligt eller önskvärt med hänsyn till Sveriges samlade intressen. Det ligger i dag i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att, med utgångspunkt i den militära alliansfriheten, samverka med likasinnade länder såväl inom som utanför EU, om gemensam säkerhetsfrämjande verksamhet och krishantering. Sådan samverkan sker med civila och militära medel. De nya säkerhets- och försvarspolitiska realiteterna innebär även behov av samverkan på materieförsörjningsområdet. Önskan att vara självförsörjande när det gäller materiel till det svenska försvaret, har ersatts av det växande behovet av samarbete med likasinnade stater och grannar.

Försvarets förmåga att genomföra internationella insatser och att ha nödvändiga resurser för att hävda vår territoriella integritet är idag styrande för den svenska materieförsörjningen. Det internationella samarbetet på materieförsörjningsområdet är en förutsättning för försvarets flexibilitet och anpassningsförmåga inför nya hot och risker som kan uppstå. Riksdagen har gett anpassningsförmågan hög prioritet. Det ligger i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att värna om ett långsiktigt och kontinuerligt samarbete med traditionella samarbetsländer. Detta ömsesidiga samarbete, inklusive samarbetsprojekt, bygger på såväl export som import av krigsmateriel.

Sveriges långsiktiga utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska intressen gynnas genom ett fortsatt deltagande i det internationella samarbetet på försvarsmaterielområdet, bl.a. genom samverkan med länder som är av grundläggande betydelse för Sveriges säkerhets- och försvarspolitiska intressen. De försvarspolitiska aspekterna grundas bl.a. på den svenska militära alliansfriheten och på behovet av en hög svensk

försvarsteknologisk nivå. Bland de utrikes- och säkerhetspolitiska intressena finns Sveriges möjligheter att bidra till internationell fred och säkerhet genom effektiv medverkan i internationell fredsfrämjande verksamhet

Materieförsörjningen, såväl i Sverige som i andra länder, bygger numera bland annat på avtalsförpliktelser och gemensamma beroenden. De samarbetande länderna är ömsesidigt beroende av leveranser av komponenter, delsystem och färdiga system, liksom produkter som är tillverkade i respektive land. Endast med fortsatt utveckling av en teknologinivå som har internationell konkurrenskraft kan Sverige förbli ett intressant land för det internationella samarbete, vilket är nödvändigt för att trygga den av oss eftersträlvade gemensamma materieförsörjningen.

En konkurrenskraftig teknologinivå förutsätter för att kunna bestå och utvecklas dels tillräckliga ekonomiska resurser, dels ett visst mått av samarbete över gränserna. Exporten bedöms vara en nödvändig faktor i bevarandet av en hög svensk teknologinivå med internationell slagkraft.

En internationellt konkurrens- och slagkraftig teknologinivå innebär i ett internationellt samarbete också bättre möjligheter för Sverige än annars att påverka det internationella exportkontrollsamarbetet i önskad riktning. Detta gäller främst inom EU, men även i ett bredare internationellt sammanhang.

Genom att delta i det s.k. sexnationsinitiativet mellan de sex största industristaterna i Europa påverkar Sverige den försvarsindustri- och exportpolitik som utvecklas i Europa. Det ger direkt och indirekt ett större inflytande på EU:s framväxande försvars- och säkerhetspolitik.

Efterhand kommer de resultat som sexnationsinitiativet leder fram till att överlämnas till EDA, Europeiska försvarsbyrån. EDA har dock inte kompetens på exportkontrollområdet.

Tidigare ställningstaganden av regering och riksdag

Mot bakgrund bland annat av den svenska försvarsmaktens krympande materielanslag och den vikande internationella försvarsmaterielmarknaden konstateras redan i propositionen Totalförsvar i förnyelse (prop. 1996/97:4), liksom i propositionen Det nya försvaret (prop. 1999/2000:30), att ett väsentligt utökat internationellt samarbete framstår som en förutsättning för den svenska försvarsindustrins överlevnad och för Försvarsmaktens anpassningsförmåga.

I den förstnämnda propositionen anges också som viktigt att regeringen och de svenska myndigheterna på ett aktivt och strukturerat sätt stödjer försvarsindustrins exportansträngningar, under förutsättning att dessa står i överensstämmelse med gällande riktlinjer för svensk krigsmateriel-export.

Riksdagen anslöt sig till försvarsutskottets uppmaning till regeringen i betänkande (bet. 1998/99:FöU1) att vidta ytterligare åtgärder i syfte att skapa bättre förutsättningar för exportframgångar rörande viktiga försvarsmaterielprojekt, däribland stridsflygplan JAS 39 Gripen. Även Försvarsberedningen har understrukit vikten av aktiva exportstödjande åtgärder från regeringens sida.

En grundläggande utgångspunkt för statens exportstöd är att exporten godkänns av ansvarig exportkontrollmyndighet.

I Materieförsörjningsutredningens slutbetänkande, Försvarsmateriel på nya villkor (SOU 2001:21), konstaterades att exporten av krigsmateriel har en säkerhets- och försvarspolitisk betydelse för Sverige, eftersom den bidrar till att upprätthålla de inhemska företagens kompetens och kapacitet. Exportframgångar bidrar vidare till att den inhemska industrin uppfattas som en intressant partner i internationella samarbeten. Aktiva exportstödjande åtgärder från regering och myndigheter förutsattes för att förbättra förutsättningarna för industrin att marknadsföra och sälja materiel utomlands.

Det finns flera motiv för staten att engagera sig i exportstödjande verksamhet, som de sammanfattningsvis redovisas i propositionen Fortsatt förnyelse av totalförsvaret (prop. 2001/02:10). I nämnda proposition anförts att exporten bidrar till att långsiktigt säkerställa en teknologisk och industriell bas för nyutveckling, men också till vidmakthållande och vidareutveckling av befintliga materielssystem. Exporten är också en viktig förutsättning för att stärka den inhemska industrins internationella konkurrenskraft. Det finns även ett värde i att kundbasen för materiel som används i Försvarsmakten breddas, varigenom möjligheter uppstår att dela kostnaderna för vidareutveckling, samordna utbildning och underhåll samt att utbyta erfarenheter om materielens användning.

4.2 Kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd

Icke-spridningspolitik och exportkontroll

De multilaterala avtalen om nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen, Ottawakonventionen om totalförbud mot truppminor och FN:s handlingsprogram avseende lätta vapen är grundläggande internationella instrument för att skydda freden och säkerheten i världen. De är viktiga uttryck för statssamfundets arbete för nedrustning och för att förhindra spridning av massförstörelsevapen och okontrollerade flöden av andra vapen. Emellertid krävs att de kompletteras med en strikt och effektiv exportkontroll för att de uppställda målen skall uppnås.

Själva exportkontrollen utövas alltid nationellt. I de multilaterala exportkontrollregimerna och i EU sker emellertid ett omfattande samordnande arbete (se avsnitt 17 och 19 nedan).

Produkter med dubbla användningsområden

Produkter med dubbla användningsområden är sådana produkter som tillverkas för ett legitimt civilt bruk, men som kan användas militärt för

exempelvis tillverkning av massförstörelsevapen eller som krigsmateriel. Det internationella samfundet har under de senaste decennierna utvecklat en rad samarbetsformer för att begränsa spridningen av dessa produkter. Främst sker arbete inom exportkontrollregimerna där kontrollistor fastställer vilka produkter som skall vara underställda tillståndsprovning. Ett grundläggande skäl för att denna typ av kontroll behövs är det faktum att en del länder har utvecklat program för massförstörelsevapen trots att de undertecknat internationella avtal som förbjuder sådan verksamhet. Dessa länder har ofta inhämtat denna kapacitet genom att importera civila produkter som sedan kunnat användas för militära syften. Ett exempel på en produkt med dubbla användningsområden är impregneringsmedel för brandskyddsdräkter, som samtidigt kan användas i ett kemiskt laboratorium för framställning av nervgas. Historien har visat att de länder som på detta sätt skaffat sig en militär kapacitet genom att använda civila produkter importerat produkterna från företag som inte varit medvetna om att de bidrog till utvecklande av t.ex. massförstörelsevapen. Ofta sändes samma inköpsförfrågan till företag i olika länder. Tidigare kunde ett land neka export – samtidigt som ett annat land tillät den. Behovet av ett utökat samarbete och informationsutbyte mellan exporterande länder var därför uppenbart. Detta behov var grunden för skapandet av exportkontrollregimerna.

Att en produkt hamnar på en kontrollista innebär inte automatiskt att export av denna produkt förbjuds. Listningen är närmast ett utpekande att detta är en känslig och riskfylld produkt. Behovet av skärpt kontroll har ytterligare understrukits på senare år i ljuset av terroristhotet. Kontrollistorna i de olika regimerna lyfts för EU:s del in i bilagan till förordning (EG) nr 1334/2000 och utgör grunden för beslut om godkännande (exporttillstånd) eller avslag (eng. *denial*) av export. (Bilagan uppdaterades senast genom rådets förordning (EG) nr 1183/2007 av den 18 september 2007 om ändring och uppdatering av förordning (EG) nr 1334/2000 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export av produkter och teknik med dubbla användningsområden.)

Regimerna, liksom EU, använder sig även av en mekanism som möjliggör att produkter utanför listorna kan beläggas med kontroll om exportören eller tillståndsmyndigheterna har information om att produkten är eller kan vara avsedd att användas i samband med massförstörelsevapen eller för militära syften. Denna mekanism benämns generalklausul i den svenska terminologin, men är mer känd under sin engelska benämning ”catch-all”.

En stor del av arbetet nationellt, inom EU och inom regimerna är en omfattande informationsverksamhet både internt och externt (eng. *outreach*) – riktad till den egna industrin och till andra länder om behovet av exportkontroll och utveckling av exportkontrollsystem (se avsnitt 20).

4.3 Krigsmaterielutredningen

Regeringen beslutade den 10 juli 2003 om direktiv för en statlig offentlig utredning med uppdrag att se över den svenska krigsmaterielagstiftningen och anpassa de nuvarande riktlinjerna för krigsmateriel-

export mot bakgrund av de säkerhetspolitiska förändringarna i Europa, det svenska medlemskapet i Europeiska unionen samt utvecklandet av ett europeiskt försvarsmaterielsamarbete (dir. 2003:80). Utredningen antog namnet KRUT, KRigsmaterielUTredningen.

Utredningen lade i februari 2005 fram betänkandet KRUT, Reformat regelverk för handel med försvarsmateriel (SOU 2005:9). Betänkandet har remissbehandlats och frågorna bereds inom Regeringskansliet. I den del som rör ISP:s avgiftssystem avser regeringen att lägga en proposition våren 2008.

5 Svensk försvarsindustri – struktur och produkter

Bakgrund och utveckling

Svensk försvarsindustri utvecklades till sin nuvarande storlek och kompetens under det kalla kriget. Sveriges neutralitetspolitik, som den utformades efter andra världskriget, krävde en stark försvarsmakt vilket i sin tur krävde en stark nationell försvarsindustri. Ambitionen var maximalt oberoende av utländska leverantörer. Försvarsindustrin blev en viktig del av den svenska säkerhetspolitiken.

Sovjetunionens fall och upplösningen av Warszawapakten blev startsignalen för en total omorganisation av Försvarsmakten och som en följd av det påbörjades en omfattande omstrukturering av försvarsindustrin.

Den utan tvekan största förändringen var samgåendet mellan Saab och Celsius där flyg-, robot- och flygelektroniktillverkningen samlades inom Saab, medan artilleriverksamheten, inklusive intelligent ammunition, överfördes till BAE Systems Bofors. Saab har blivit det klart dominerande försvarsindustriföretaget med fokusering på försvar, flyg, rymd och säkerhet. Förvärvet av Ericsson Microwave Systems 2006 och dess unika radar- och sensorverksamhet har stärkt bilden av Saab som en komplett leverantör av försvars- och säkerhetssystem.

På marinsidan har såväl ytfartygs- som ubåtsutvecklingen koncentrerats till Kockums.

Ammunitionstillverkningen är numera placerad i norskägda Nammo Sweden.

På fordonssidan har BAE Systems Hägglunds skaffat sig en ledande position inom stridsfordons- och bandfordonsområdet, inte minst p.g.a. försäljningen av Stridsfordon 90 till Sverige, Danmark, Finland, Norge, Schweiz och Nederländerna.

Till de större företagen räknas även Volvo Aero, med sin kompetens inom såväl det militära som det civila flygmotorområdet, Peltor, med verksamhet rörande hörselskydd (numera är ett högteknologiskt område) och Logica Sverige, specialist på systemkonstruktioner och IT-lösningar.

Under 2007 tillkom ytterligare två större företag i föreningen Säkerhets- och försvarsföretagen, nämligen PartnerTech, specialiserat på

elektronik- och mekanikdelar och underleverantör till såväl civila som militära producenter samt EuroMaint, som är ett företag som levererar kvalificerade underhållstjänster.

Bilden av en kvalificerad svensk säkerhets- och försvarsindustri kompletteras av ett stort antal små och medelstora företag, s.k. SME-företag, vilka dels är viktiga underleverantörer, dels utvecklar och säljer egna civila och militära produkter.

Verksamhetsområden

De framträdande verksamhetsområden inom den svenska försvarsindustrin är i dag

- nätverksbaserade ledningssystem,
- system för samhällssäkerhet,
- telekommunikationssystem, inklusive teleskydd,
- stridsflygplan: bemannade och obemannade,
- flygmotorer,
- stridsledningssystem för mark-, sjö- och flygtillämpninga,;
- system för övning och utbildning,
- telekrigssystem; passiva och aktiva,
- signaturanpassning (t.ex. kamouflagesystem): UV, VIS, NIR, TIR och radar,
- ytfartyg och ubåtar byggda med smygteknik,
- stridsfordon, bandvagnar,
- vapensystem med kort respektive lång räckvidd; mark- och sjöbaserade samt flygburna,
- mark- och sjöbaserade samt flygburna radar- och IR-system,
- fin- och grovkalibrig ammunition,
- intelligent artilleriammunition,
- krut och annat pyrotekniskt material,
- stödsystem för drift och underhåll.

Ägarförhållanden

Parallellt med att försvarsindustrin rationaliserats och konsoliderats har de industriella ägarförhållandena för den svenska försvarsindustrin förändrats. Staten har sedan 1997 avyttrat sitt ägande och det internationella ägarinslaget har ökat markant liksom det svenska ägandet av företag i utlandet.

BAE Systems plc äger således genom sitt amerikanska företag BAE Systems Inc. företagen BAE Systems Bofors och BAE Systems Hägglunds, i Sverige samordnade under BAE Systems AB. BAE Systems plc äger vidare 20% av Saab. Kockums ägs av det tyska företaget ThyssenKrupp Marine Systems. Nammo Sweden ägs av norska Nammo A/S, Logica Sverige av brittiska Logica CMG och Peltor av amerikanska Aearo. Volvo Aero liksom PartnerTech och EuroMaint är i dag de enda större företagen som är helt ägda av svenska industriintressen. Den stora svenska ägardelen i Saab (80%), som är det

klart dominerande företaget, gör dock att ca 70% av industrins totala omsättning kan sägas komma från svenskägda delar. Skr. 2007/08:114

Internationell verksamhet, m.m.

En tydlig internationalisering kan noteras i industrins verksamhet. Samtidigt som det utländska ägandet i Sverige är relativt stort investerar svenska företag utomlands. Som exempel kan nämnas Saabs företag i Australien, USA, Sydafrika, Tyskland, Norge, Danmark och Finland, Volvos i USA och Norge samt PartnerTechs i Polen, Storbritannien, Finland, Norge och USA.

Industrin spelar en viktig roll för Försvarsmaktens materieförsörjning. Men allting kan inte utvecklas och produceras i Sverige. Enligt riksdagens beslut ska Sverige sträva efter att delta i internationella samarbetsprogram för att därigenom kunna dela kostnaderna och säkerställa interoperabilitet.

En väl balanserad import och export av försvarsmateriel utgör härvidlag ett medel för ömsesidigt beroende och förtroende, vilka båda utgör hörnstenar i den svenska materieförsörjningen. Export av försvarsmateriel bidrar vidare till att upprätthålla de inhemska företagens kompetens och kapacitet att underhålla, vidareutveckla och anpassa Försvarsmaktens materiel. Exportandelen har ökat de senaste åren och ligger i årets statistik fortsatt över 50%.

Exportframgångar, liksom att forskning och teknik därmed utvecklas för det svenska försvarets behov, bidrar även till att den inhemska industrin uppfattas som en intressant partner i det internationella samarbetet. Det stärker industrins position i ett gränsöverskridande nätverk av försvarsindustrier, vilket är en grund för att etablera långsiktiga relationer och öka leveranssäkerheten.

En större del av försvarsindustrin har sedan 1986 varit organiserad i Försvarsindustriföreningen. Mycket har hunnit hända sedan dess. Världen och hoten ser annorlunda ut och det politiska läget har förändrats. Företagen har kontinuerligt arbetat med att anpassa sig till den nya verkligheten.

Ordet säkerhet har i dag fått en vidgad betydelse. Det handlar om hela samhällets säkerhet som upprätthålls med både civila och militära resurser. För att markera denna vidgade syn beslutade Försvarsindustriföreningen 2007 att byta namn till Säkerhets- och försvarsföretagen.

6 Svenska företag som arbetar med produkter med dubbla användningsområden

En samlad bild av industrin som arbetar med produkter med dubbla användningsområden i Sverige är svår att ge då en betydande del av försålda produkter går till EU-marknaden eller exporteras till marknader som omfattas av det generella tillståndet EU 001 enligt bilaga II till rådets förordning (EG) nr 1334/2000. Det generella tillståndet EU 001

gäller med några undantag alla produkter i bilaga 1 för export till Australien, Japan, Kanada, Nya Zeeland, Norge, Schweiz och USA.

Till skillnad från företag som faller under krigsmateriellagstiftningen krävs inga grundläggande tillstånd för företag som arbetar med produkter med dubbla användningsområden. Dessa företag är heller inte skyldiga att leveransdeklarera. Ett företag är däremot skyldigt att avgiftsdeklarera om företaget tillverkat kontrollerade produkter, som omfattas av ISP:s tillsyn, samt om det fakturerade värdet av tillverkarens sålda produkter av dessa slag under året överstiger 2,5 miljoner kr. Härvid inräknas försäljning både inom och utom Sverige. År 2007 avgiftsdeklarerade 24 företag. Enligt f.n. tillgängliga uppgifter från 23 av dessa företag uppgick försäljningen av produkter med dubbla användningsområden under 2007 till 32 403 miljoner kronor.

Av de produkter med dubbla användningsområden som exporteras med tillstånd från ISP är den dominerande delen telekommunikationsutrustning och som innehåller kryptering samt värmekameror som kontrolleras inom Wassenaararrangemanget. En annan produkt som är volymmässigt stor är värmeväxlare. Dessa är kontrollerade inom Australiengruppen. Övriga produkter, som t.ex. isostatpressar, kemikalier, separationsutrustning för satelliter är produkter som volymmässigt inte är så omfattande, men som ändå kan vara resurskrävande vid tillståndsprövningen.

Beträffande mottagarländer finns det inga begränsningar så länge det inte råder någon tvekan om att en export avser en helt civil slutanvändning och inte avser massförstörelsevapen. När slutanvändningen är militär tillämpas samma kriterier och riktlinjer som för övrig krigsmateriel.

7 Inspektionen för strategiska produkter

Bakgrund

I samband med att Inspektionen för strategiska produkter (ISP) inrättades den 1 februari 1996 övertog myndigheten ansvaret för merparten av de ärenden som tidigare beslutades av regeringen efter beredning i Krigsmaterielinspektionen (KMI) och sedermera den enhet inom Utrikesdepartementet som svarade för strategisk exportkontroll.

ISP är alltförst förvaltningsmyndighet för ärenden och tillsyn enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel och lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, i senare fallet om inte någon annan myndighet har detta till uppgift. Statens kärnkraftsinspektion (SKI) svarar för motsvarande frågor om särskilt känsliga kärntekniska produkter. Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) bistår ISP med teknisk specialistkompetens och bl.a. Säkerhetspolisen bistår ISP med information.

ISP är vidare nationell myndighet med de uppgifter som följer av lagen (1994:118) och förordningen (1997:121) om inspektioner enligt

Förenta nationernas konvention om förbud mot kemiska vapen. Denna verksamhet hos ISP behandlas inte ytterligare i denna skrivelse.

Från och med den 1 januari 2008 gäller en ny instruktion för ISP; förordning (2007:1219). De flesta förändringarna är justeringar i anledning av den nya verksförordning (2007:515) som gäller för statliga myndigheter från årsskiftet 2007/2008.

En nyhet i ISP:s instruktion är att myndighetens ansvar för Sveriges åtaganden enligt beslut om vissa internationella sanktioner har förtydligats.

Kontakter med företagen

ISP har löpande kontakter med de företag som berörs av kontrollverksamheten.

När det gäller krigsmateriel ska företagen på regelbunden basis till ISP redovisa den marknadsföring som de har bedrivit utomlands. Företagens skyldigheter regleras i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. Dessa rapporter ligger till grund för ISP:s återkommande genomgångar med företagen avseende deras exportplaner. Förutom att fatta beslut i tillståndsärenden granskar ISP de underrättelser som tillverkare av krigsmateriel är skyldiga att lämna senast fyra veckor innan ett anbud lämnas eller ett avtal ingås om export av, eller annan utlandssamverkan om, krigsmateriel. Slutligen ska de krigsmateriel-exporterande företagen rapportera om de leveranser som genomförts med stöd av lämnade tillstånd. I sin tillsynsroll har ISP under 2007 genomfört 20 tillsynsbesök hos företag för att följa upp deras interna exportkontrollorganisation. I denna verksamhet sker ett nära samarbete med Tullverket samt i vissa fall med polismyndigheten.

Det finns även ett nära samarbete mellan ISP och företag som tillverkar produkter med dubbla användningsområden. Att lagen om kontroll av export av produkter med dubbla användningsområden är annorlunda utformad än lagen om export av krigsmateriel, påverkar formen för kontakten mellan myndighet och företag. Det är till exempel inte alltid lätt för ett företag att avgöra om det berörs av lagen. Det beror på att produkter med dubbla användningsområden omfattar en rad varugrupper och är svårare att klassificera än krigsmateriel. Den kontrollista som gäller enligt förordningen (EG) nr 1334/2000 anger vilka produktområden som omfattas av tillståndskrav för export utanför EU. Det krävs inget tillstånd för att inköpa eller tillverka produkter med dubbla användningsområden, ej heller för att sälja dem inom Sverige eller – vanligtvis – inom EU.

Inom ramen för sin utåtriktade verksamhet har ISP under 2007 anordnat ett seminarium under temat ”Exportkontroll i tiden – ett globalt ansvar”. Inom ramen för sin utåtriktade verksamhet har ISP under 2007 medverkat i bl.a. två seminarium tillsammans SÄPO om sanktioner, två föredrag om exportkontroll vid UoH och undervisat vid en kurs hållen av Internationella Handelskammaren om exportkontroll och sanktioner.

ISP finansieras med avgifter som tas ut av de företag som tillverkar krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Avgifterna beräknas med utgångspunkt från det sammanlagda värdet av respektive företags fakturerade leveranser av kontrollerade produkter om värdet överstiger 2,5 miljoner kronor per år. Underlaget för avgiftsuttaget omfattar således både leveranser inom Sverige och leveranser till utlandet. Myndighetens tilldelas ett anslag på sedvanligt sätt och kostnadstäckning uppnås genom utdebitering till företagen årsvis i efterskott.

Under 2005 initierades en översyn av avgiftssystemet, vilken under 2006 ledde fram till en rapport från en arbetsgrupp med förslag om ett ändrat avgiftssystem för finansiering av ISP:s verksamhet. Rapporten har remissbehandlats. Under 2007 förbereddes en proposition som förväntas kunna underställas riksdagen för ställningstagande under 2008.

Ärenden

Antalet inkomna ärenden till ISP avseende utförelse framgår av nedanstående tabell.

	Antal KM-ärenden	Antal PDA-ärenden
2007	1070	508
2006	1038	305
2005	1141	371
2004	1042	366

År 2007 var antalet utförelsesökningar för krigsmaterielärenden (KM) något högre än föregående år. En s.k. global projektlicens har införts som ett resultat av en tillämpningsöverenskommelse om överföring och export inom ramen för sexnationsavtalet. Än så länge har dock endast ett begränsat antal ansökningar om sådana tillstånd inkommit. ISP avser därför förbättra informationen om denna typ av tillstånd.

Vad gäller produkter med dubbla användningsområden (PDA) kan man se en ökning av antalet utförelsärenden och denna ökning har skett inom ramen för Wassenaar-arrangemanget och Australien-gruppen samt inom ramen för de sanktioner som ISP handlägger sedan sommaren 2007.

ISP fortsatte under 2007 sitt rationaliseringsarbete inom tillståndsgivningsområdet för att förenkla den administrativa processen för ärenden av rutinkaraktär. Målet för ISP är att utförelsärenden av rutinkaraktär skall slutbehandlas inom två veckor. Införandet av en ny organisation samt ett nytt arbetssätt under året har förändrat den tidigare negativa trenden avseende handläggningstider. Andelen utförelsärenden som har insänts elektroniskt av företagen var 70 % för krigsmateriel och 50 % för produkter med dubbla användningsområden.

Riksdagen beslutade år 1984 på grundval av prop. 1984/85:82 om ökad insyn och samråd i frågor som rör krigsmaterielexport, att en rådgivande nämnd i krigsmaterielfrågor skulle inrättas. Regeringen ombildade nämnden den 1 februari 1996 till Exportkontrollrådet (EKR) i samband med tillskapandet av ISP. Regler för rådets sammansättning och verksamhet skrevs in i instruktionen för ISP. Sedan 2003 är samtliga riksdagspartier representerade i EKR. Inspektionens generaldirektör är dess ordförande. En aktuell lista över rådets ledamöter återfinns nedan.

ISP:s generaldirektör samråder med Exportkontrollrådet i de ärenden som denne bestämmer skall läggas fram för samråd. Generaldirektören ska samråda med rådet innan inspektionen lämnar över ett ärende till regeringen för dess prövning enligt krigsmateriellagen eller lagen om produkter med dubbla användningsområden. Generaldirektören ska vidare hålla rådet informerat om inspektionens verksamhet på exportkontrollrådet.

Vid Exportkontrollrådets sammanträden redovisar Utrikesdepartementet bedömningar av de mottagarländer som är aktuella, och Forsvarsdepartementet medverkar med bedömningar avseende ärendenas försvarspolitiska betydelse. Generaldirektören kan även kalla andra experter. En strävan i rådet är att uttolka riktlinjerna, till ytterligare vägledning för ISP.

Ledamöterna ges full insyn i handläggningen av utförelseärenden. Generaldirektören redovisar fortlöpande samtliga utförelsebeslut avseende export, liksom även beslutade förhandsbesked som inte tidigare redovisats i EKR och ärenden beslutade efter riktlinjepraxis (anbudsunderrättelser och samarbetsavtal). Från och med 2005 har ISP även börjat redovisa samtliga beredningsärenden avseende produkter med dubbla användningsområden i EKR.

Sammantaget säkerställer detta system en parlamentarisk insyn i tillämpningen av lagen om krigsmateriel och lagen om produkter med dubbla användningsområden. Den säkerställer också att beslut som generaldirektören avser fatta ligger i linje med regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport.

Avsikten med det svenska systemet, som vid en internationell jämförelse är unikt på så sätt att företrädare för de politiska partierna i förväg får tillfälle att diskutera tänkbara exportaffärer, är att skapa en bred förankring av exportkontrollpolitiken och främja kontinuitet i den förda politiken. Till skillnad från flera andra länder, behandlas ärenden i Exportkontrollrådet på ett tidigt stadium innan en konkret affär är aktuell. Eftersom det skulle vara kommersiellt skadligt för exportföretagen om deras avsikter blev kända innan en affär kommit till stånd, är diskussionerna i rådet inte offentliga. De bedömningar som görs av enskilda mottagarländer omfattas dessutom vanligen av utrikessekretessen.

Exportkontrollrådet ersätter inte Utrikesnämnden i sådana ärenden som regeringen enligt regeringsformen ska överlägga med Utrikesnämnden om.

Under år 2007 höll Exportkontrollrådet nio sammanträden.

Rådets sammansättning under perioden 2003-06 framgår av Regeringens skrivelse 2006/07:114, sid. 24. Den 1 februari 2007 beslöt regeringen att förordna nedanstående personer att vara ledamöter i Exportkontrollrådet. Förordnandena gäller tills vidare, dock längst till och med den 31 december 2010:

riksdagsledamoten Jan Andersson (c),
 riksдagsledamoten Annicka Engblom (m),
 riksдagsledamoten Lars Johansson (s),
 riksдagsledamoten Björn Leivik (m),
 riksдagsledamoten Göran Lennmarker (m),
 riksдagsledamoten Else-Marie Lindgren (kd),
 riksдagsledamoten Peter Pedersen (v),
 tidigare riksдagsledamoten Lennart Rohdin (fp),
 riksдagsledamoten Tone Tingsgård (s),
 tidigare riksдagsledamoten Majléne Westerlund Panke (s),
 tidigare riksдagsledamoten Lars Ångström (mp).

Det teknisk-vetenskapliga rådet (TVR)

För att bistå ISP:generaldirektör med beredningen av ärenden som rör klassificering av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden är ett teknisk-vetenskapligt råd knutet till inspektionen. Det består av företrädare för institutioner med överblick över teknologins tillämpning på civila respektive militära områden. Under år 2007 hölls tre sammanträden. En aktuell lista över rådets ledamöter finns på ISP:s webbplats.

Under 2006 ändrades sammansättningen i det teknisk-vetenskapliga rådet och alla ledamöter fick en förordnandeperiod fram till slutet av 2008. Enligt ISP:s nya instruktion, som trädde i kraft den 1 januari 2008, ankommer det på myndigheten själv att utse rådets ledamöter efter dessa förordnandens utgång. Eftersom rådets huvudsakliga uppgift är att ta ställning i mycket tekniska klassificeringsfrågor är det regeringens bedömning att myndigheten själv bör avgöra vilken teknisk-vetenskaplig expertis den är i behov av.

8 Svensk kärnteknisk industri och Statens kärnkraftinspektion

Svensk kärnteknisk industri

Svensk kärnteknisk industri agerar på en öppen, internationell och kommersiell marknad. Numera finns både privat och statligt ägda företag som verkar nationellt och internationellt.

I Sverige finns idag tio kärnkraftsreaktorer i drift. Statliga Vattenfall är huvudägare i Forsmark Kraftgrupp AB (tre reaktorer) och Ringhals AB (fyra reaktorer). Tyska E-on är huvudägare i OKG AB, Oskarshamn (tre reaktorer).

Westinghouse Electric Sweden AB i Västerås producerar kärnbränsle till reaktorer och vissa reaktorkomponenter samt utför servicearbeten på kärnkraftverk. Kunder finns både i Sverige och utomlands. Det svenska företaget är ett dotterbolag till det amerikanska Westinghouse Electric Company, LLC. Ägare är japanska Toshiba Corporation. Studsvik Nuclear AB (som är direkta arvtagaren till det tidigare statliga AB Atomenergi) bedriver forsknings- och utvecklingsarbete inom kärnsäkerhetsområdet och inom avveckling och rivning. Företaget har kunder både inom och utom Sverige och genomför bl.a. analyser och prover på reaktorbränsle. Studsvik bearbetar även lågaktivt avfall som uppkommer vid kärnteknisk verksamhet. Kärnkraftsäkerhet och Utbildning AB (KSU) i Nyköping utbildar kärnkraftspersonal och gör analyser av drifterfarenheter. Flera andra svenska företag – bl.a. Uddcom Engineering AB, Elajokoncernen och SQC Kvalificeringscentrum AB – utför servicearbeten, analyser, utredningar m.m. för kärnkraftsindustrin. AB Sandvik Steel producerar rör av zirkoniumlegering speciellt avsedda för tillverkning av reaktorbränsle och Wedholm Medical AB i Nyköping gör neutrondetektorer för kärnreaktorer.

Kontroll av export

All export från EU av kärnämne (uran och plutonium) och kärntekniska produkter är reglerad i rådets förordning (EG) nr 1334/2000 om kontroll av export av produkter och teknik med dubbla användningsområden. Förordningen reglerar även överföringar inom EU av speciellt känsligt kärnämne och av alla kärntekniska produkter. Sådana överföringar kräver tillstånd eftersom dessa produkter anses vara särskilt känsliga. De förtecknas i bilaga IV i förordningens kontrollista.

Med särskilt känsligt kärnämne avses uran med en anrikning högre än 20 % och separerat plutonium. Övrigt kärnämne (däribland vanligt reaktorbränsle) får överföras inom unionen utan exportlicens. Detta beslöts genom rådets förordning (EG) 2889/2000 om ändring av förordning (EG) nr 1334/2000. I förordning (EG) 2889/2000 (se EGT L 336, 30.12.2000, s. 14) motiveras detta med att det har visat sig att kontroll av mindre känsligt kärnämne lägger hinder i vägen för handeln inom EU, utan att för den skull förstärka det skydd som redan är säkerställt genom Euratomfördraget. Kontrollen kunde därför avskaffas när det gäller detta material.

Vid beslut om beviljande av exporttillstånd enligt förordning (EG) nr 1334/2000 ska medlemsstaterna enligt artikel 8 beakta alla relevanta aspekter inbegripet bl.a. de förpliktelser och åtaganden de har accepterat i egenskap av medlemmar i de relevanta internationella icke-spridningssystemen och överenskommelserna om exportkontroll eller genom ratificeringen av relevanta internationella fördrag.

Tillämpat på kärnämne och kärntekniska produkter betyder detta att Sverige ska beakta alla de förpliktelser och åtaganden som Sverige har gjort inom internationell icke-spridning, inklusive vad som följer av icke-spridningsavtalet (NPT). Grundläggande bestämmelser vid sådana beslut anges i de riktlinjer som Nuclear Suppliers Group (NSG) har utfärdat och som de medverkande regeringarna har godkänt.

NSG:s riktlinjer innebär att Sverige, vid export av kärnämne och kärntekniska produkter till en stat som är ansluten till NPT, men som inte är en enligt avtalet erkänd kärnvapenstat, ska inhämta vissa angivna försäkringar från mottagarlandets regering, innan en exportlicens kan beviljas. Det mottagande landet ska i huvudsak försäkra

- att produkterna inte kommer att användas för framställning av kärnvapen,
- att IAEA har full kontrollrätt i landet,
- att kärnämne i landet har adekvat fysiskt skydd,
- att inte vidareexportera de från Sverige erhållna produkterna, eller kärntekniska produkter som skapats med hjälp av de svenska exporterade produkterna, utan att inhämta motsvarande försäkringar.

När kärnämne och kärnteknisk utrustning importeras till Sverige kräver det exporterande landets regering på motsvarande sätt försäkringar av den svenska regeringen.

Den senaste vidareutvecklingen av NSG:s riktlinjer som medverkande regeringar har godkänt och som bl.a. innebär skärpning av kontrollen av utrustning för isotopseparation har trätt ikraft under 2007. Riktlinjerna finns publicerade som IAEA:s dokument INFCIRC/254/Rev.9/Part 1.

De regeringsförsäkringar som föreskrivs i NSG:s riktlinjer kan erhållas från den mottagande regeringen vid varje exporttillfälle eller genom bilaterala eller multilaterala avtal.

Statens kärnkraftinspektion (SKI) har fått i uppdrag att å regeringens vägnar inhämta försäkran från det mottagande landets regering vid kärnteknisk export, samt att utforma och avlämna Sveriges regeringsförsäkran till exporterande landets regering vid import av sådant material. SKI ska göra detta vid upprepade affärer med ett land. För en första affär ska Utrikesdepartementet inhämta försäkran vid export eller avge försäkran vid import. Uppdraget till SKI gäller till slutet av 2009 då SKI ska redovisa erfarenheterna till regeringen.

EU:s samtliga medlemsländer har anslutit sig till fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen (Euratomfördraget) vars syfte bl.a. är att upprätta en gemensam marknad för speciella material och utrustning inom kärnenergiområdet och att garantera att kärnämne inte används för andra ändamål än vad det är avsett för. Kärnteknisk verksamhet inom EU är enligt Euratomfördraget underställd EU-kommissionens säkerhetskontroll som bl.a. säkerställer att kärnämne som överförs mellan EU:s medlemsländer endast används för civila ändamål. Dessutom har samtliga EU:s medlemsländer ratificerat icke-spridningsfördraget (NPT) och därmed har EU:s icke-kärnvapenstater försäkrat att de inte avser att producera eller på annat sätt skaffa kärnvapen. Nitton av EU:s icke-kärnvapenstater samt Euratom har också ett gemensamt kontrollavtal med IAEA med full kontrollrätt, inklusive utökade inspektionsrättigheter (se INFCIRC/193 samt INFCIRC/193/Add.8 publicerade av IAEA). Övriga sex icke-kärnvapenstater har tidigare ingått liknande arrangemang om kontrollrätt, inklusive inspektionsrättigheter.

Samtliga medlemsländer i EU har förbundit sig att till IAEA rapportera all utförelse av kärnämne och kärnteknisk utrustning. För Sveriges del innebär det att EU-kommissionen, via sin säkerhetskontroll under Euratom-fördraget, rapporterar all utförelse av kärnämne till IAEA och att Statens kärnkraftinspektion rapporterar all utförelse av kärnteknisk utrustning till IAEA.

Sverige anser att det tillståndsförfarande som finns för handel inom EU enligt förordning (EG) nr 1334/2000 och medlemsländernas åtaganden inom ramen för Euratom i normalfallet ger tillräcklig säkerhet vid överföringar av kärnämne och kärntekniskt material mellan EU-stater och är i överensstämmelse med NSG:s riktlinjer. I normalfallet behöver svenska regeringen därför inte inhämta ytterligare försäkringar vid sådana överföringar från den mottagande regeringen. Det skulle försäkra onödiga handelshinder utan att öka säkerheten.

EU har inom ramen för Euratomfördraget rätt att träffa avtal med tredje land. Bilateral avtal om kärnenergis fredliga användning har ingåtts mellan EU och flera andra stater (USA, Kanada, Australien, Japan, Ukraina och Uzbekistan). Dessa avtal omfattar import och export av kärnämne, och i vissa fall kärnteknisk utrustning. I avtalen garanterar mottagande land att kärnämnet och den kärntekniska utrustningen kommer att användas endast för fredliga ändamål och inte för utveckling av kärnladdningar. Dessa garantier kompletteras ofta med ytterligare försäkringar som i huvudsak överensstämmer med NSG:s riktlinjer (se de fyra punkterna ovan). Om Euroatoms avtal med tredje land innefattar NSG:s riktlinjer behöver Sverige vid export inte inhämta ytterligare försäkringar från det tredje landets regering.

Statens kärnkraftinspektion

Statens kärnkraftinspektion beslutar om licenser för export till land utanför EU eller överföring inom EU av kärnämne och kärntekniska produkter förutom i vissa speciella eller principiella fall i vilka regeringen är beslutande organ. Produkterna är specificerade i bilaga 1. till förordningen (EG) nr 1334/2000 om produkter med dubbla användningsområden. SKI:s uppgifter i samband med export av kärnämne och kärntekniska produkter anges i förordning (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Ansökan om tillstånd ska ges in till SKI. En ansökan om tillstånd till export eller till överföring inom EU av använt kärnbränsle ska bl.a. innehålla uppgifter om hur materialet slutligt ska tas om hand. I fråga om material som härrör från en kärnteknisk verksamhet i Sverige ska ansökan bl.a. innehålla en försäkran att den som för ut materialet kommer att återta materialet, om det inte kan tas om hand på avsett sätt. SKI läggs under 2008 samman med Statens strålskyddsinstitut, SSI och den nya Strålsäkerhetsmyndigheten träder i kraft den 1 juli 2008.

Även transporten av kärnämne är reglerad av svensk lagstiftning, som följer internationell standard, för att förhindra radiologiska olyckor och för att tillse att adekvat fysiskt skydd finns.

En tabell med uppgifter om SKI:s beviljade exportlicenser återfinns i bilaga 4 till denna skrivelse.

EU:s uppförandekod för vapenexport

Enligt artikel 296 i EG-fördraget får varje medlemsstat vidta åtgärder som den anser nödvändiga för att skydda sina väsentliga säkerhetsintressen i fråga om tillverkning av eller handel med vapen, ammunition och krigsmateriel. Med stöd av artikeln har EU:s medlemsländer antagit nationella regler när det gäller krigsmaterielexport. Emellertid har medlemsländerna i viss utsträckning föredragit att samordna sin exportpolitik. EU:s uppförandekod för vapenexport (se bilaga 5) antogs i sin nuvarande utformning 1998 och innehåller politiskt bindande gemensamma kriterier för export av krigsmateriel som ska tillämpas vid den nationella prövningen av exportansökningar. Dessa kriterier utgör en minimireglering. Medlemsländerna kan ha egna, striktare, riktlinjer.

Uppförandekodens innehåll

Uppförandekoden är indelad i två delar. Den första delen innehåller åtta kriterier som vart och ett ska beaktas innan ett beslut tas om att tillåta vapenexport till ett land. Dessa kriterier handlar om

- Situationen i mottagarlandet (kriterium 2, 3, 7 och 8)
- Situationen i mottagarlandets region (kriterium 4)
- Avsändarlandets och mottagarlandets internationella åtaganden (kriterium 1, 5 och 6).

Vad gäller situationen i mottagarlandet ska hänsyn tas till respekten för mänskliga rättigheter, huruvida det råder spänningar eller väpnad konflikt i det mottagande landet, risken för att vapnen kommer på avvägar eller vidareexporteras, och huruvida exporten allvarligt skulle störa landets hållbara utveckling.

Situationen i regionen avser stabiliteten i området och risken för att mottagaren skulle kunna använda vapnen i en regional konflikt.

Slutligen ska beaktas exportlandets och mottagarlandets internationella åtaganden, t.ex. genom att vapenembargon måste respekteras, hänsyn tas till medlemsstaternas nationella säkerhet samt mottagarlandets uppträdande i det internationella samfundet. Det sistnämnda handlar bland annat om landets attityd till terrorism, vilket slags allianser det har, samt hur väl det respekterar internationell rätt.

Till koden hör även en förteckning över de produkter som ska kontrolleras i enlighet med koden (EU:s gemensamma militära lista, som bl.a. finns på webbplatsen <<http://www.consilium.europa.eu/export-controls>>) och en användarguide som mer i detalj bl.a. anger hur kodens överenskommelser om informationsutbyte och konsultationer ska ske och hur dess kriterier för exportkontroll ska tillämpas (se nedan).

Enligt uppförandekodens tillämpningsbestämmelser ska medlemsstaterna utbyta underrättelser om avslag (eng. *denials*), dvs. avslag på huvudsakligen ansökningar om exporttillstånd. Om en annan medlemsstat överväger att bevilja tillstånd för en i huvudsak identisk transaktion ska konsultationer genomföras innan tillstånd kan beviljas. Den konsulterande medlemsstaten ska även meddela den underrättande staten om sitt beslut. Utbytet av underrättelser om avslag och konsultationerna kring underrättelserna gör att exportpolitiken inom EU blir öppnare och mer enhetlig. Konsultationerna leder till en mer gemensam syn på olika exportdestinationer, och genom att medlemsländerna informerar varandra om de exportaffärer som nekas minskar risken att något annat medlemsland beviljar exporten. Tanken med systemet är att när ett avslag avseende en viss export har meddelats övriga medlemsländer, ska inte samma export godkännas av ett annat medlemsland. ISP ansvarar för utfärdandet av svenska avslag och genomför konsultationer.

Under år 2007 mottog Sverige 401 underrättelser om avslag från 16 medlemsstater. Sverige lämnade sex underrättelser om avslag avseende år 2007. Dessa avslag gällde följande länder och kriterier: Algeriet (kriterium 3), Azerbajdzjan (kriterium 3), Bangladesh (kriterium 3), Förenade Arabemiraten (kriterium 7), Jordanien (kriterium 3) och Libyen (kriterium 7). Det faktum att export till ett visst mottagarland nekas i ett fall innebär inte att landet inte kan komma i fråga för svensk export i andra fall. Den svenska exportkontrollen tillämpar inte ett system med landlistor, dvs. i förväg fastställda listor över godkända respektive icke godkända mottagarländer. Varje enskild utförelsansökan prövas individuellt från fall till fall mot de riktlinjer som regeringen fastställt för krigsmaterielexporten och EU:s uppförandekod för vapenexport.

Användarguide

Som komplettering till uppförandekoden finns, som ovan nämnts, en användarguide till ledning för tillståndsmyndigheterna i medlemsstaterna. Den finns på webbplatsen ”Säkerhetsrelaterad exportkontroll” i avsnittet om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken på rådets webbplats <<http://ue.eu.int>>. Guiden anger förfaranden för att förbättra systemet för information om avslag och samråd och klargör medlemsstaternas ansvar i dessa avseenden. I guiden finns också närmare riktlinjer för tillämpningen av uppförandekodens kriterier för exportkontroll. Användarguiden uppdateras med jämna mellanrum, senast i juli 2007.

Kommissionens förslag till direktiv om förenkling av villkoren för överföring av försvarsmateriel inom gemenskapen.

Efter sedvanlig konsultationsprocess, i vilken medlemsstaterna, försvarsindustrin, enskilda organisationer, m.fl. lämnat synpunkter på ett s.k. konsultationspapper, lade kommissionen i slutet av 2007 fram ett förslag

till direktiv om förenkling av villkoren för överföring av försvarsmateriel inom gemenskapen. Förslaget, som är mindre långtgående än det ursprungliga tankarna i konsultationspapperet, utgör, tillsammans med ett förslag till direktiv om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet, en del i en strategi för att stärka den europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft.

Ett övergripande syfte med kommissionens förslag är att underlätta rörligheten av försvarsmateriel och försvarsmaterieltjänster mellan EU:s medlemsstater. Kommissionen framhåller att det idag finns 27 olika nationella tillståndssystem inom EU och att denna mångfald bedöms vara administrativt betungande för företagen och hämmande för den samlade europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft. Förslaget syftar därför till att minska hindren vid överföring av försvarsmateriel och försvarsmaterieltjänster inom EU genom att förenkla och harmonisera villkoren och förfarandena för tillstånd.

En huvudpunkt i förslaget är att tillstånd för överföring av försvarsmateriel inom EU ska baseras på ett nytt system som harmoniserar och förenklar exportkontrollreglerna. Det föreslås att tillstånd till överföring av försvarsmateriel inom EU ska beviljas av medlemsstaterna i form av generella, globala eller individuella överföringstillstånd. Generella tillstånd innebär att ett företag inte behöver ansöka om tillstånd för överföring av viss förutbestämd försvarsmateriel avsedd för en i förväg godkänd (av mottagarstaten certifierad) mottagare. Med globala tillstånd avses en eller flera överföringar av försvarsmateriel till en eller flera mottagare i en annan medlemsstat. Individuella tillstånd avser en överföring till en mottagare. Denna typ av tillstånd ska enligt förslaget användas när det är nödvändigt för att skydda väsentliga säkerhetsintressen eller för att följa relevanta internationella icke-spridningsavtal, exportkontrollordningar eller fördrag. Förslaget innehåller även en bestämmelse om vidareexport till länder utanför EU. Medlemsstaterna ska se till att mottagare av försvarsmateriel som ansöker om exporttillstånd bekräftar för de behöriga myndigheterna, i de fall den försvarsmateriel som mottagits från en annan medlemsstat med stöd av ett överföringstillstånd är belagd med exportrestriktioner, att de har iakttagit villkoren för dessa restriktioner.

Förhandlingar om förslaget kommer att inledas under våren 2008.

Arbetet inom COARM

I rådsarbetsgruppen COARM (*Council Working Party on Conventional Arms Exports*) diskuterar EU:s medlemsstater regelbundet uppförandekodens tillämpning, utbyter information om synen på exportdestinationer och utarbetar gemensamma riktlinjer för medlemsstaternas nationella regelsystem för exportkontroll. En redogörelse för detta arbete, överenskommelser som har träffats och statistik över medlemsstaternas export av krigsmateriel, publiceras i en årlig rapport, som utges i enlighet med EU:s uppförandekod om vapenexport. Rapporten behandlas på COARM:s möten där också kodens genomförande granskas och förbättringsbehov identifieras. De årliga rapporterna visar att

uppförandekoden har lett till viktiga förändringar i såväl medlemsstaternas nationella regelverk som i deras exportpolitik. Den senaste rapporten publicerades i EUT C 253, 26.10.2007, s. 1. I rapporten redovisas även vilka beslut som tagits under året inom COARM.

Under 2004 och första delen av 2005 gjordes ett omfattande arbete för att – för första gången sedan kodens antagande 1998 – uppdatera och modernisera texten. Sverige deltog aktivt i detta arbete. Förslaget till ny text innehåller en rad förtydliganden och, i vissa fall, skärpningar av särskilt tillämpningsbestämmelserna. Till exempel föreslås att koden ska förklaras tillämplig på tillstånd för vapenförmedling och på alla typer av överföringar av krigsmateriel, alltså även om överföringarna sker i form av licensavtal, transit eller i form av dokument eller t.ex. ritningar som skickas över Internet. Vad gäller själva kriterierna finns bland annat förslag till införande av ny text gällande hänsynstagande till ett mottagarlands respekt för internationell humanitär rätt. Den reviderade texten antogs av Coreper den 30 juni 2005. Det råder enighet om att anta uppförandekoden som gemensam ståndpunkt enligt EU-fördraget, men tidpunkten för antagande är ännu inte fastställd. Sverige har verkat för att koden ska antas som gemensam ståndpunkt så snart som möjligt.

Eftersom kriterierna i uppförandekoden spänner över en rad olika politikområden är målsättningen att uppnå en ökad och tydlig samstämmighet mellan dessa. Sverige verkar aktivt för att nå en sådan gemensam syn bland medlemsländerna gällande tolkningen av uppförandekodens kriterier. Som ett första steg tog Sverige 2004 tillsammans med Storbritannien initiativ till att utarbeta riktlinjer för tillämpningen av kodens kriterium 8, det s.k. utvecklingskriteriet. Under andra halvåret 2005 ledde Sverige arbetet i en underarbetsgrupp till COARM med uppgift att utarbeta riktlinjer för tillämpningen av kodens kriterium 7 (risk för vidareexport till oönskade destinationer och mottagare) samt deltog aktivt i en annan arbetsgrupp om riktlinjer för tillämpningen av kriterium 2 (respekten för mänskliga rättigheter). Hösten 2006 medverkade Sverige i en arbetsgrupp under ledning av Nederländerna om riktlinjer för tillämpning av kodens kriterier 3 och 4 rörande den interna situationen i mottagarlandet respektive bevarande av regional fred och stabilitet. Under våren 2007 slutfördes utarbetandet av bästa praxis för tolkningen av uppförandekoden genom införandet av riktlinjer för tillämpningen av kodens kriterium 1 (vapenembargon) 5 (medlemsstaternas nationella säkerhet) och 6 (mottagarlandets uppträdande i det internationella samfundet).

Medlemsländerna har också beslutat att systematisera informationsverksamheten till länder utanför EU bl.a. genom samtal om exportkontrollpolitik (s.k. *outreach*-verksamhet, se avsnitt 20). Detta arbete har fortsatt under 2007. Syftet är att, med utgångspunkt i EU:s uppförandekod, uppmuntra andra länder att utveckla liknande system för exportkontroll. En systematisering av denna verksamhet innebär att man har identifierat vilka länder som är aktuella för besök och seminarier, kontaktat dessa samt upprättat en databas över det arbete som görs – både gemensamt av flera EU-länder och bilateralt mellan ett EU-land och ett annat land utanför EU. Avsikten är att verksamheten ska bli mer effektiv och att EU skall kunna ge ett enhetligt budskap om exportkontroll och de värderingar som styr det gemensamma EU-arbetet.

EU:s ordförandeländer och flera medlemsländer har också under året organiserat ett antal gemensamma seminarier med grannländer och kandidatländer. I syfte att ytterligare samordna detta presenterade det portugisiska ordförandeskapet hösten 2007 ett förslag om en gemensam åtgärd avseende outreach-verksamhet. Förslaget behandlas i COARM. Enligt förslaget kommer ett EU-outreachseminarium att hållas under det svenska EU-ordförandeskapet 2009.

Som prioriteringar för arbetet i COARM under 2008 har bl.a. följande identifierats:

- strävan att öka informationen och kvaliteten på den statistik som lämnas till årsrapporten och att publicera rapporten så tidigt som möjligt under året,
- uppföljning av genomförandet av EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenförmedling (eng. *brokering*),
- uppföljning av kommissionens förslag rörande överföringar av krigsmateriel och relaterade produkter inom unionen,
- fortsatta åtgärder för att främja ett globalt fördrag om vapenhandel (Arms Trade Treaty), bl.a. genom kontaktgruppen för vapenhandelsfördraget och aktivt stöd för gruppen med regeringsexperter,
- fortgående insatser för att främja uppförandekodens principer och kriterier i tredje länder, särskilt de som har anslutit sig till koden,
- ytterligare utveckling av dialogen med Europaparlamentet,
- fortsatt nära samarbete och samråd med berörd tredje part, däribland internationella icke-statliga organisationer och försvarsindustrin.

Kontroll av vapenförmedling

För att angripa problemet med okontrollerad vapenförmedling och undvika ett kringgående av vapenembargon, antog rådet 2003 en gemensam ståndpunkt (2003/468/GUSP) om kontroll av vapenförmedling. Enligt denna åtar sig medlemsländerna att vidta nödvändiga åtgärder för att kontrollera vapenförmedlingsverksamheten inom deras territorium. För svensk del fanns redan sedan tidigare god kontroll av vapenförmedlingsverksamhet genom bestämmelserna i lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Inom COARM strävar man efter att arbeta fram lämpliga former för informationsutbyte om registrerade vapenförmedlare mellan medlemsstaterna. I Sverige är 32 företag registrerade som förmedlare av produkter som är klassificerade som krigsmateriel. För mer information om enskilda tillhandahållandetilstånd se bilaga 3.

Exportkontroll och politiken för global utveckling

Riksdagens utrikesutskott framhöll i sitt betänkande 2005/06:UU12 att det är angeläget att svensk vapenexport inte motverkar arbetet för att nå målet om en rättvis och hållbar global utveckling. Utskottet framhöll

vidare att den årliga skrivelsen om exportkontroll borde innehålla en bedömning av i vilken grad krigsmaterielexporten stämmer överens med de överordnade målen när det gäller samstämmighet mellan olika politikområden i politiken för global utveckling. Utrikesutskottet återkom till frågan i sitt betänkande 2006/07:UU12.

Politiken för global utveckling ger alla politikområden i uppdrag att inom ramen för egna områdesspecifika målsättningar söka vägar för att stärka det svenska bidraget till en rättvis och hållbar utveckling. Det är också regeringens strävan att effekter som är negativa för ansträngningarna att bidra till en rättvis och hållbar global utveckling ska undvikas. Dessa viktiga aspekter vägs in i de bedömningar som görs, inte minst genom tillämpningen av EU:s uppförandekod, vars åttonde kriterium lyfter fram mottagarländerns tekniska och ekonomiska förmåga samt behovet av att beakta huruvida den hållbara utvecklingen riskerar att hindras. Sverige har varit och är aktivt dels för att den politiskt bindande uppförandekoden ska antas som en gemensam ståndpunkt, dels för att den ska tolkas och tillämpas på ett enhetligt sätt av EU:s medlemsstater. Sverige var, som nämnts, en av de stater som tog initiativ till utarbetande av riktlinjer för tillämpningen av kodens åttonde kriterium. Sådana riktlinjer ingår numera i en användarguide för kodens tillämpning. Sammantaget bedömer regeringen att bl.a. uppförandekoden borgar för att de mål, perspektiv och huvuddrag som gäller för den svenska politiken för global utveckling beaktas och kommer till uttryck i svensk exportkontrollpolitik.

10 Internationell rapportering om vapenöverföringar

FN-registret och annan internationell rapportering om vapenöverföringar

FN:s generalförsamling antog i december 1991 en resolution om öppenhet i vapenhandeln. Resolutionen anmodar FN:s medlemsländer att årligen frivilligt redovisa såväl import som export av tunga konventionella vapensystem till ett register som administreras av FN:s nedrustningsavdelning. Handeln med följande sju kategorier rapporteras: stridsvagnar, pansrade stridsfordon, grovt artilleri, stridsflygplan, attackhelikoptrar, stridsfartyg och robotar/robotlavetter. Efter översyner i FN, senast år 2006, har definitionerna av de olika kategorierna utvidgats, så att flera vapensystem ingår och möjlighet ges att frivilligt även rapportera om små och lätta vapen. Särskild vikt läggs numera vid bärbara luftvärnsrobotar (MANPADS) som sedan 2003 ingår i kategorin robotar/robotlavetter. I den frivilliga rapporteringen ingår även uppgifter om staters innehav av ifrågavarande vapen och upphandlingar från den egna försvarsindustrin. I samråd med försvarets myndigheter och ISP sammanställer därför Utrikesdepartementet aktuella uppgifter som i enlighet med ovannämnda resolution årligen överlämnas till FN.

Rapporteringsfrekvensen har varierat över åren. Störst antal länder, 126, rapporterade om sin vapenhandel år 2001. Sammanlagt 170 stater har rapporterat någon gång sedan 1992. För FN-registrets femtonde år, 2006, har 110 av FN:s medlemsstater rapporterat. Genom att rapporter finns från alla större exportörer, utom Nordkorea, och från de flesta större importörer beräknas åtminstone 95% av världens handel med tunga konventionella vapensystem omfattas av registret.

Sveriges andel av världshandeln med tunga vapensystem är fortsatt liten. För år 2007 redovisade Sverige export av 51 Stridsfordon 90 till Finland, Nederländerna och Danmark, 99 Bandvagn 206 S till Tyskland och Italien och 20 Bandvagn S 10 till Nederländerna. Vidare rapporterades om leasing av åtta JAS 39 Gripen till Ungern. Robot 15 såldes till Polen och Robot 70 till Australien, Lettland, Tjeckien och Finland. Under år 2006 hade Sverige ingen införsel av vapen i någon av de sju kategorierna.

Uppgifter lämnade till FN-registret finns tillgängliga på <<http://disarmament.un.org/cab/register.html>>.

Till Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) redovisas årligen handeln med tunga vapensystem på samma sätt som till FN.

Wassenaararrangemangets rapporteringsmekanism avseende export av krigsmateriel följer i stort de sju kategorier som rapporteras till FN-registret. Dock har vissa kategorier förfinats genom införande av undergrupper och en åttonde kategori tillkommit för små och lätta vapen. Medlemsstaterna har enats om att två gånger årligen rapportera enligt överenskommen praxis och att ytterligare information då kan lämnas frivilligt. Detta för att i ett tidigt skede kunna uppmärksamma destabiliserande ansamlingar av vapen. Även export av vissa produkter och teknik med dubbla användningsområden inrapporteras två gånger årligen.

11 Aktuella frågor om internationella vapenembargon

Vad är ett vapenembargo och när används det?

Ibland gör händelseutvecklingen i ett land eller en region det nödvändigt för det internationella samfundet att vidta åtgärder för att visa att en regerings handlingar är oacceptabla och förmå den att upphöra med dessa. En sådan åtgärd är att besluta om ett embargo vilket innebär beslut om att inte tillåta t.ex. handel med ett visst land. Ett embargo är till sin natur en tillfällig, extraordinär åtgärd som kan vara mer eller mindre omfattande. Vid ett vapenembargo beslutar ett eller flera länder att inte tillåta export av vapen till ett visst mottagarland. Embargot kan omfatta alla typer av militär utrustning och därtill knutna tjänster eller bara vissa kategorier. Ofta förekommer undantag för leveranser av viss militär utrustning som ska användas för humanitära ändamål eller för skydd, eller som går till internationella fredsbevakande styrkor i det aktuella landet. Med jämna mellanrum omprövas om embargot ska fortsätta gälla, om villkoren ska ändras eller om embargot helt ska hävas.

Ett embargo tillgrips som regel först när andra internationella politiska påtryckningar misslyckats. Ett embargo bör till sitt innehåll vara klart definierat och tillfälligt till sin karaktär. Syftet är alltså inte att permanent och på längre sikt reglera exporten av krigsmateriel till ett visst land. Att ett embargo hävs innebär heller inte att vapenexport automatiskt blir tillåten till det aktuella landet. Varje exportlands nationella lagar och regler styr vilka villkor som skall gälla för att bevilja export.

Ett beslut av FN:s säkerhetsråd, av EU eller av OSSE om vapenembargo utgör ett ovillkorligt hinder mot svensk export enligt de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport. EU:s medlemsstater iakttar också fullt ut sådana bindande politiska beslut om vapenembargon.

Inom ramen för EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik kan med enhällighet beslutas om vissa vapenembargon som går utöver vad FN:s säkerhetsråd har beslutat. Dessa EU-beslut är ett utslag av medlemsstaternas vilja att reagera gemensamt i olika säkerhetspolitiska frågor. Ett vapenembargo beslutat av EU genomförs genom tillämpning av respektive medlemsstats nationella regelverk för exportkontroll. EU:s vapenembargon omfattar normalt även förbud mot export av tekniska och finansiella tjänster med anknytning till krigsmateriel. Dessa förbud regleras i gemenskapsrättsliga rådsförordningar.

För en förteckning över vapenembargon se webbplatsen <http://ec.europa.eu/comm/external_relations/cfsp/sanctions/measures.htm>. Även på SIPRI:s webbplats finns information om embargon, <<http://www.sipri.org/contents/armstrade/embargoes.html>>.

Under 2007 tillämpade Sverige 18 vapenembargon mot 17 länder (ett embargo avser Usama bin Laden, medlemmar i al-Qaida och talibanerna). Femton av dessa embargon har beslutats inom EU (ofta utfärdar flera organisationer embargon mot samma länder). En sammanställning av de internationella vapenembargon som varit i kraft under år 2007 redovisas i skrivelsens bilaga 6.

EU:s vapenembargo mot Kina infördes mot bakgrund av händelserna på Himmelska fridens torg 1989. Till sin natur är embargot inte heltäckande och det definierar inte heller vilken typ av krigsmateriel som omfattas. Detta har lett till att några EU-länder har gjort tolkningen att vissa kategorier av krigsmateriel inte omfattas av embargot och därför exporterat sådan materiel till Kina. Sverige har dock valt att tillämpa embargot strikt och tillåter inte någon krigsmaterielexport till Kina. I slutsatserna från Europeiska rådets möte i december 2004 uttalas att unionen ska arbeta för ett hävande av embargot, men att ett hävande inte ska leda till en ökning av vapenexporten till Kina, vare sig kvalitativt eller kvantitativt. I slutsatserna understryks också vikten av EU:s uppförandekod för vapenexport och särskilt de kriterier som gäller mänskliga rättigheter och stabilitet och säkerhet i regionen. Avsikten att arbeta mot ett hävande av embargot upprepades vid Europeiska rådets möte i juni 2005. Diskussionerna kring ett hävande avstannade därefter. En orsak till detta var Kinas antagande av en ny lag riktad mot Taiwans självständighetssträvanden, den s.k. anti-secessionslagen. Under hösten 2006 diskuterades embargot på nytt. Då någon anledning till omvärdering av tidigare ståndpunkter ej fanns, var något upphävande emellertid ej aktuellt. Frågan om ett hävande av embargot har inte aktualiserats under 2007.

FN:s säkerhetsråd införde den 14 oktober 2006 genom resolution 1718 bl.a. ett vapenembargo mot Nordkorea och EU antog en gemensam ståndpunkt om ett vapenembargo mot Nordkorea den 20 november 2006. EU:s genomförande av vapenembargot slutfördes under 2007 genom antagandet av rådets förordning (EG) nr 329/2007.

FN:s säkerhetsråd antog i slutet av 2006 och i början av 2007 resolutioner med beslut om sanktioner mot Iran (resolutionerna 1737 och 1747). Bakgrunden var misstankarna att Iran håller på att bygga upp en kapacitet att utveckla kärnvapen och vapenbärare av kärnvapensystem. För att genomföra sanktionerna i EU har Europeiska unionens råd antagit gemensamma ståndpunkter (2007/140 GUSP och 2007/246/GUSP), som i huvudsak följer säkerhetsrådets resolutioner, men på vissa punkter förtydligar eller skärper sanktionerna. I fråga om export av krigsmateriel till Iran och dithörande tekniskt och finansiellt bistånd innebär säkerhetsrådets beslut endast en uppmaning till medlemsstaterna att vara vaksamma och visa återhållsamhet. EU har dock, i linje med EU:s tidigare policy att inte sälja krigsmateriel till Iran, beslutat om förbud mot export av krigsmateriel m.m. till och från Iran (se rådets gemensamma ståndpunkt 2007/246/GUSP). EU:s embargo innebär alltså en skärpning i förhållande till säkerhetsrådets resolution.

Liksom andra vapenembargon som har beslutats i EU genomförs förbudet mot export av krigsmateriel till Iran i medlemsstaternas

nationella lagstiftning, i Sverige genom lagen (1992:1300) om krigsmateriel, och förbudet mot tillhandahållande av tekniska och finansiella tjänster med anknytning till krigsmateriel genomförs i en gemenskapsrättslig rådsförordning (rådets förordning [EG] nr 423/2007, i dess lydelse enligt rådets förordning [EG] nr 628/2007). Med stöd av lagen (1996:95) om vissa internationella sanktioner har svenska bestämmelser bl.a. om förbud att från Iran köpa, importera eller transportera krigsmateriel införts genom förordningen (2007:704) om vissa sanktioner mot Iran.

I samarbete med Uppsala universitet har SIPRI genomfört en studie om FN:s vapenembargon och de resultat dessa haft. Rapporten, ”United Nations Arms Embargoes: Their Impact on Arms Flows and Target Behaviour” presenterades i New York i november 2007.

12 Internationell handel med vapen

I sin årsbok och i en särskild databas, som regeringen bidrar ekonomiskt till, sammanställer SIPRI viss statistik över överföringar av vapen i världen. Statistiken är baserad på trendindikatorvärden och avser överföringar av tyngre konventionella vapen. Enligt senast tillgängliga uppgifter från SIPRI Arms Transfers databas minskade överföringarna av tyngre konventionella vapen under år 2007, från 26 765 miljoner USD år 2006 till 24 210 miljoner USD år 2007.

I den lista som SIPRI årligen publicerar över exportländer avseende tyngre konventionella vapen (flygplan, krigsfartyg, artilleri, pansarfordon, missiler samt målsöknings- och radarsystem) ligger Sverige för perioden 2003 - 2007 på 8:e plats med 1,92 % av världens totala export, som för denna period uppgick till 111 532 miljoner USD. Största exportland är USA, som under samma period svarade för 30,9 % av den totala exporten, närmast följt av Ryssland (25,4 %), Tyskland (9,8 %), Frankrike (8,6 %) och Storbritannien (4,3 %).

Ledande importörer av tyngre konventionella vapen var under perioden 2003-2007 Kina med 12,1 % av den totala importen, närmast följt av Indien (8,2 %), Förenade Arabemiraten (6,7 %), Grekland (6,4 %), och Sydkorea (3,5 %). Sverige intog en 49:e plats för motsvarande period med 0,3 % av världens totala import av tyngre konventionella vapen. För ytterligare information se SIPRI Arms Transfers databas på webbplatsen <www.sipri.org>.

13 Ett internationellt vapenhandelsavtal

Costa Ricas dåvarande president Oscar Arias föreslog 1997 att världens stater skulle ingå ett legalt bindande avtal för att reglera den internationella handeln med vapen. Syftet var att minska det lidande som förorsakas av okontrollerad spridning av små och lätta vapen.

På initiativ av Storbritannien beslöt EU:s utrikesministrar år 2005 att verka för att FN vid generalförsamlingens möte hösten 2006 skulle

besluta att inleda arbetet på ett legalt bindande vapenhandelsavtal. Syftet var att reglera den internationella handeln med krigsmateriel genom strikt exportkontroll med gemensamma kriterier och överenskomna principer. FN:s generalförsamling antog i december 2006 en resolution, enligt vilken en process skulle påbörjas i syfte att få igång förhandlingar om ett globalt instrument avseende import, export och överföringar av konventionella vapen. Resolutionen antogs med stöd av 153 stater, bl.a. alla EU-länder. Endast USA röstade emot. 24 stater avstod (bl.a. Indien, Kina och Ryssland). Därefter har FN:s generalsekreterare inhämtat FN:s medlemsstaters synpunkter. I Sveriges svar från april 2007 uttrycktes stöd för förslaget. En internationell expertgrupp (Group of Governmental Experts, GGE) har tillsatts för att lämna förslag inför det fortsatta arbetet.

14 Arbetet mot spridning av små och lätta vapen

Begreppet små och lätta vapen (SALW) omfattar i princip handeldvapen, som kan bäras och avfyras av en person, och lätta vapen som är avsedda att bäras och användas av upp till tre personer. Exempel på den förra kategorin är pistoler och automatkarbiner, exempel på den senare är tunga kulsprutor, granatgevär och bärbara luftvärnsmissiler. Någon vedertagen och allmänt erkänd definition av begreppet har inte kunnat fastställas.

I olika internationella fora pågår ett arbete för att förebygga och bekämpa destabiliserande anhopningar och okontrollerad spridning av små och lätta vapen. Inga andra typer av vapen orsakar fler dödsoffer och mer lidande än dessa som dagligen används i lokala och regionala konflikter, främst i utvecklingsländerna. Väpnade konflikter förhindrar ekonomisk och social utveckling. FN uppskattar antalet dödsoffer för lätta vapen till åtminstone 300 000 personer årligen. Antalet sårade och lemlästade finns inte ens med i FN:s statistik. Dessa vapen är billiga, lätta att bära och lätta att smuggla.

År 2001 antog FN ett handlingsprogram för att bekämpa illegal handel med små och lätta vapen. År 2002 beslutade EU att revidera den gemensamma åtgärden från 1998 om bekämpning av den destabiliserande anhopningen och olagliga spridningen av små och lätta vapen i syfte att även inkludera dessa vapens ammunition. En EU-strategi med en handlingsplan på samma tema antogs av Europeiska rådet i december 2005.

Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE) antog år 2000 ett dokument om lätta vapen som avser kontroll av tillverkning och export samt regler för märkning, registerhållning, spårning och informationsutbyte, säker förvaring samt överskottsmateriel. År 2003 antog OSSE ett liknande dokument avseende konventionell ammunition. Därutöver fattade OSSE under 2004 tre beslut syftande till att ytterligare stärka arbetet mot olaglig spridning av små och lätta vapen, inklusive MANPADS. Inom Wassenaararrangemanget finns rapporterings-skyldighet rörande handel med dessa vapen.

Sverige verkar för att varje land skall inrätta och genomföra en ansvarsfull exportpolitik med heltäckande lagar och regler. Målet är att

alla länder skall ha effektiva system som kontrollerar tillverkare, säljare, köpare, agenter, förmedlare och mellanhänder. Skr. 2007/08:114

Uppföljning av FN:s handlingsprogram

FN:s arbete med små och lätta vapen syftar bl.a. till att öka medvetenheten om den destabiliserande verkan som dessa vapen har i konfliktregioner. Icke-spridning är också angeläget för att förhindra brottslighet och terrorism. I enligt med handlingsprogrammet hölls år 2006 en översynskonferens i New York. Vid konferensen kunde de deltagande staterna inte enas om ett slutdokument och förslag om att utvidga handlingsprogrammet kunde därför inte antas. Handlingsprogrammet genomförs dock fortsättningsvis. Hösten 2007 antog FN:s generalförsamling en resolution, vari anges att det möte som stater enligt handlingsprogrammet ska genomföra vartannat år närmast ska hållas den 14-18 juli 2008.

Svensk export av små och lätta vapen

Som ett led i de kontinuerliga strävanden efter ökad transparens på exportkontrollområdet utökades denna skrivelse avseende 2006 med information om små och lätta vapen. Svensk export av sådana vapen redovisas i bilaga 1. Värdet av exporten från Sverige av sådana vapen under 2007 uppgick till 1 267 miljoner kronor.

Svensk export av MANPADS (Man-Portable Air Defence Systems)

Sveriges export av bärbara luftvärnsmissiler, MANPADS (enligt definitionen i FN:s vapenregister) redovisas också i bilaga 1. Värdet av exporten från Sverige av sådana vapen under 2007 uppgick till 459,9 miljoner kronor.

15 Internationellt samarbete på försvarsmaterielsområdet

Sexnationsinitiativet – Letter of Intent (LoI)

De sex stora försvarsindustrinationerna i Europa (Frankrike, Italien, Spanien, Storbritannien, Sverige och Tyskland) undertecknade i juli 2000 det hittills viktigaste försvarsindustriella samarbetsavtalet på regeringsnivå, det s.k. Framework Agreement. Avtalet framförhandlades som en följd av den avsiktsförklaring ländernas försvarsministrar ingick i juli 1998, det s.k. sexnationsinitiativet. Avtalet syftar till att underlätta rationalisering, omstrukturering och drift av den europeiska försvars-

industrin – och berör i allt väsentligt utbudssidan, dvs. de levererande staterna. I sex arbetsgrupper har därefter arbete bedrivits för att omsätta ramavtalets principer i praktik och verklighet. Verksamheten har berört leveranssäkerhet, exportkontroll, säkerhetsskydd, försvarsrelaterad forskning och teknologi, behandling av teknisk information, harmonisering av militära krav samt skydd av kommersiellt känslig information.

Under 2007 fortsatte arbetet i fyra av sex arbetsgrupper, med kontinuerliga avrapporteringar till den internationella exekutivkommitté som funnits sedan 1998. Sverige innehade ordförandeskapet i exekutivkommittén under tiden juli 2006 t.o.m. juni 2007. Under 2007 har arbetsgruppen för exportkontrollfrågor, under franskt ordförandeskap, fortsatt att studera förutsättningarna för att underlätta ett flöde av krigsmaterielprodukter mellan de sex för att detta i ett senare skede skulle kunna omfatta samtliga EU-länder. Vissa framsteg har också gjorts under året beträffande en bred licens för komponenter. I enlighet med tillämpningsföreskrifterna i samarbetsavtalet utfärdade Sverige och Tyskland en första gemensam global projektlicens (GPL) under 2007.

Europeiska försvarsbyrån (EDA)

Rådet beslutade 2004 att inrätta Europeiska försvarsbyrån (European Defense Agency, EDA). Regeringen har beslutat att Sverige ska delta i EDA, som har följande huvuduppgifter.

- Utveckla en gemensam försvarsförmåga avseende krishantering;
- Stödja och utveckla europeiskt försvarsmaterielsamarbete;
- Stärka den europeiska försvarsteknologiska och industriella basen i syfte att skapa en internationellt konkurrenskraftig europeisk marknad för försvarsmateriel;
- Förbättra effektiviteten inom europeisk försvarsforskning och teknologi.

EDA har en styrelse bestående av en representant för varje deltagande EU-medlemsstat och en representant för EU-kommissionen. Styrelsen utgör EDA:s beslutsorgan. Ärenden rörande EDA hanteras i Sverige av Försvarsdepartementet och försvarsministern är Sveriges representant i EDA:s styrelse. Styrelsen sammanträder även i andra format. Till skillnad från de flesta internationella organisationer som rör försvarssamarbete fattas beslut inom EDA med kvalificerad majoritet. Beräkning av röster utgår från motsvarande system inom EU.

EDA har nu genomfört sitt tredje verksamhetsår. Personalstyrkan uppgår till knappt 100 personer. Under året har medlemsstaterna inom EDA antagit en strategi för den försvarsindustriella basen som nu vidareutvecklas. Vidare har ett ramverk för en försvarsforskningsstrategi antagits. Detta ramverk kommer nu att fyllas med innehåll. Arbetet med europeisk kapacitetsutvecklingsplan, grundat på den 2006 antagna långtidsvisionen, har fortskridit. Konkreta resultat av arbetet väntas i mitten av 2008. Den gemensamma forskningsfonden för att öka forskningen kring skydd av militära styrkor har placerat sina första kontrakt. Sveriges andel över tre år är 15 miljoner kronor. Totalt omfattar fonden ca en halv miljard kronor. EDA har bl. a. startat ett arbete som

syftar till att obemannade flygande farkoster skall kunna uppträda i kontrollerat luftrum. Detta arbete kan endast göras på europeisk nivå då det berör säkerheten i det gemensamma luftrummet.

Information om EDA finns på webbplatsen <www.eda.eu.int>.

16 Korruptionsbekämpning inom internationell handel med vapen

Sverige bedriver sedan flera år ett samarbete med den brittiska avdelningen av frivilligorganisationen Transparency International (TI) för att bekämpa korruption inom vapenhandeln. Under 2005 inledde TI med svensk finansiering arbetet på att utarbeta en modell för s.k. Integrity Pacts på krigsmaterielområdet. Genom en Integrity Pact upprättas ett avtal mellan en köpare, ofta en upphandlande statlig myndighet, och de olika anbudsgivarna om öppenhet i anbudsförfarandet och garantier mot mutor och andra otillbörliga förmåner. Parterna kommer också överens om en tredje part, ofta en hög jurist, som ska övervaka förfarandet. Sverige har också bidragit finansiellt till ett TI-projekt i Polen som gäller en Integrity Pact vid upphandling av flygplan.

Inom ramen för euroatlantiska partnerskapsrådet (EAPR) har överenskommits om att fördjupa diskussionen om utnyttjande av olika integritetsinstrument med stöd av TI. Regeringen ser mycket positivt på denna utveckling.

17 Samarbetet inom de multilaterala exportkontrollregimerna

Vad är massförstörelsevapen?

Alltsedan senare delen av 1980-talet har frågan om icke-spridning av massförstörelsevapen stått högt på den internationella dagordningen. Skälen härtill är framför allt att vissa länder i instabila regioner söker få tillgång till massförstörelsevapen samt indikationer på ett ökat intresse från icke-statliga aktörer att anskaffa massförstörelsevapen. Efter dåden i USA den 11 september 2001 har terroristhotet stått i särskild fokus.

Med massförstörelsevapen avses kärnvapen samt kemiska och biologiska stridsmedel. Därutöver inkluderas vissa vapenbärare, som ballistiska missiler med lång räckvidd och kryssningsmissiler, i arbetet för att hindra spridningen av massförstörelsevapen.

Multilaterala åtgärder för att förhindra spridning av massförstörelsevapen har framförallt tagit sig uttryck i ett antal internationella avtal och mer informella s.k. exportkontrollregimer.

Vad gäller de internationella avtalen bör särskilt nämnas 1968 års fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen (NPT), 1972 års konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt deras förstöring (BTWC) samt 1993 års konvention om förbud mot utveckling, produktion, lagring och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (CWC). Sverige är part i alla tre konventionerna (jfr SÖ 1970:12; SÖ 1976:18 samt SÖ 1993:28).

Genom NPT förpliktar sig icke-kärnvapenstaterna att inte ta emot eller tillverka kärnvapen, samtidigt som de fem kärnvapenmakterna åtar sig att nedrusta. Vidare åtar sig parterna att inte överföra atområbränsle eller särskilt klyvbart material, eller utrustning eller materiel som särskilt konstruerats för tillverkning av särskilt klyvbart material, till någon icke-kärnvapenstat med mindre än att materialet eller utrustningen står under det internationella atomenergiorganets (IAEA) kontroll.

I BTWC åtar sig parterna bl.a. att varken direkt eller indirekt överföra utrustning som kan användas för produktion av biologiska stridsmedel.

Likaledes föreskriver CWC att dess parter varken direkt eller indirekt ska överföra kemiska stridsmedel till någon annan stat.

Även om de internationella avtalens primära syfte är att förhindra spridning av massförstörelsevapen och främja nedrustning så innehåller de också bestämmelser om att parterna skall främja handel för fredliga ändamål. Detta beror på att en betydande del av de aktuella produkterna och teknologierna har dubbla användningsområden.

De multilaterala exportkontrollregimerna

För att underlätta det internationella samarbetet för icke-spridning av massförstörelsevapen har ett fyrtiotal länder slutit sig samman i fem multilaterala exportkontrollregimer: Zanggerkommittén (ZC), Nuclear Suppliers Group (NSG), Australiengruppen (AG), Missilteknologikontrollregimen (MTCR) samt Wassenaararrangemanget (WA). Deltagande länder i dessa regimer redovisas i bilaga 5.

Regimernas syfte är att identifiera varor och teknologier som kan användas i samband med av massförstörelsevapen, och vars utförsel således bör kontrolleras på ett samordnat sätt av medlemmarna. Arbetet omfattar även utbyte av information om spridningsrisker samt kontakter med tredje land för att främja regimernas icke-spridningsmålsättningar.

Exportkontrollregimerna skiljer sig från ovannämnda internationella avtal genom att de inte är folkrättsligt bindande. Grunden för samarbetet är en gemensam politisk vilja att förhindra spridning av massförstörelsevapen genom nationell lagstiftning som möjliggör exportkontroll av de varor och teknologier som har identifierats såsom strategiska produkter. Deltagande i regimerna underlättar vidare uppfyllandet av de folkrättsliga förpliktelserna i de internationella avtalen om att inte direkt eller indirekt bistå en annan stat att anskaffa massförstörelsevapen.

Två nyckelbegrepp i det multilaterala samarbetet är avslag (eng. *denials*) och konsultationer. En medlem i en regim som har nekat ett utförseltillstånd för en specifik transaktion med hänvisning till regimens målsättningar förväntas informera de övriga medlemmarna om sitt beslut. De övriga förväntas då konsultera den stat som utfärdade detta avslag om de avser besluta om utförseltillstånd för en motsvarande transaktion. Detta konsultationsförfarande brukar benämnas som principen om *no undercut* och syftar till att förhindra att ett annat land beviljar utförseltillstånd för samma produkt.

Exportkontrollregimerna efter den 11 september 2001

Terroristattacker i New York och Washington den 11 september 2001 förorsakade massförstörelse utan att massförstörelsevapen kom till användning. Spridningen av mjältbrandsbakterier i USA under hösten 2001 visade att biologiskt material, som kan användas som biologiskt stridsmedel, hade kommit i orätta händer. Dessa händelser och risken för att terrorister får tillgång till massförstörelsevapen genom export har i hög grad bidragit till att samarbetet inom de multilaterala exportkontrollregimerna också kommit att inriktas på terroristhotet. Ett första steg har varit att uttryckligen slå fast i regimernas grunddokument att ett av syftena med verksamheten just är att förhindra spridning av produkter med dubbla användningsområden till terrorister. En annan åtgärd är att det informationsutbyte som äger rum inom regimerna även inriktas på spridningsriskerna till icke-statliga aktörer, som kan finnas i alla länder.

Generalklausulen ("catch-all")

För att ytterligare stärka exportkontrollen har regimerna också infört en s.k. generalklausul i riktlinjerna för sin verksamhet. Genom generalklausulen ges en juridisk grund för att även kunna kontrollera export av sådana produkter och teknologier som inte är uppförda på regimernas kontrollistor, om det finns skäl att misstänka att de kan komma att användas i samband med massförstörelsevapen och deras vapenbärare. EU, som redan tidigare hade denna mekanism i förordningen (EG) nr 1334/2000, var drivande i detta arbete.

Zanggerkommittén

Zanggerkommittén som bildades 1974, behandlar frågor om exportkontroll avseende det nukleära icke-spridningsfördraget (NPT). Kommittén fastställer vad som menas med utrustning och materiel som särskilt konstruerats för tillverkning av särskilt klyvbart material. NPT föreskriver att export av sådan utrustning och materiel till en icke-kärnvapenstat, liksom atområbränsle och särskilt klyvbart material, endast får ske om det klyvbbara materialet underställs IAEA-kontroll.

Utrustningen och materielen anges i kommitténs kontrollista, som kontinuerligt uppdateras i ljuset av den tekniska utvecklingen. Listan finns återgiven i IAEA:s informationscirkulär nr 209 (INFCIRC/209/Rev.2).

Under 2007 fortsatte arbetet inom ZC med en översyn av kommitténs fortsatta roll och verksamhet, bl.a. i ljuset av det liknande arbete som bedrivs av Nuclear Suppliers Group Information om ZC finns på webbplatsen <www.zanggercommittee.org>.

Nuclear Suppliers Group

Nuclear Suppliers Group har sitt ursprung i den s.k. "Londonklubben", som bildades i mitten av 1970-talet bl.a. mot bakgrund av den kärnsprängning som Indien genomförde år 1974. NSG:s arbete avser exportkontroll av dels sådana produkter som kan användas för framställning av kärnämne för vapenbruk, dels produkter med dubbla användningsområden som kan användas i samband med kärnvapen. Produkterna finns återgivna i IAEA:s informationscirkulär nr 254, som innehåller en kontrollista för respektive varugrupp (INFCIRC/254/Rev.9/Part 1 och INFCIRC/254/Rev.7/Part 2).

NSG:s arbete under 2007 innefattade bl.a. informations- och erfarenhetsutbyte samt en analys av aktuella spridningshot. Särskild uppmärksamhet ägnades åt medlemsstaternas implementering av FN:s säkerhetsråds resolutioner om Iran och Nordkorea (se avsnitt 19 nedan).

USA:s och Indiens initiativ om samarbete kring civil kärnenergiteknik har också tagits upp. USA har informerat om den lag om civilt kärntekniskt samarbete med Indien som antogs av USA:s kongress i december 2006 samt om det s.k. 123-avtalet som USA och Indien undertecknat 2007. För att detta initiativ ska kunna genomföras erfordras att ett undantag görs för Indien från villkoret i NSG:s riktlinjer för exportkontroll att samtliga kärntekniska anläggningar i ett land som mottar nukleärt material och utrustning ska stå under IAEA:s kontroll.

Under 2007 fortsatte NSG även ett arbete som syftar till att stärka regimen riktlinjer ifråga om exportkontroll av särskilt känslig utrustning. Sverige (FOI) har lett arbetet i en teknisk arbetsgrupp som ska rapportera till plenarmötet 2008. Information om NSG finns på webbplatsen <www.nuclearsuppliersgroup.org>.

Australiengruppen

Australiengruppen bildades 1985 på initiativ av Australien. Dess verksamhet syftar till att harmonisera deltagarländernas exportkontroll för att förhindra spridning av kemiska och biologiska vapen (CBW) till stater och terroristgrupper. Ursprungligen omfattade gruppens verksamhetsområde endast kemikalier och kemisk tillverkningsutrustning. 1990 beslutades dock att utöka gruppens kontrollistor till att även omfatta mikroorganismer, toxiner samt viss tillverkningsutrustning för biologiska stridsmedel.

I centrum för AG:s arbete under 2007 stod bl.a. fortsatt informationsutbyte om utveckling av nya teknologier med potential för CBW-relaterad verksamhet. Arbetet med uppdatering av regimen kontrollistor fortsatte. Vid årets plenarmöte antogs ett förslag om att modernisera kriterierna för framtida inkludering av kemiska ämnen på kontrollistan. Intressanta papper om ny teknik om olika inkapslade sätt att leverera biologiskt aktiva substanser för att hindra upptäckt lades fram. Det konstaterades att ett flertal länder tagit till sig den senaste tekniken inom olika life sciences-områden. Frågan om handel med begagnad kemisk produktionsutrustning diskuterades. Ett förslag från Kanada om kontroll av olionukleotider väckte stort intresse, men då hela frågan om syntetisk biologi ansågs kräva belysning i ett bredare perspektiv antogs inte förslaget. Iran och dess kapacitet på det biotekniska området var föremål för stort intresse. Bedömningar om mobiliseringskapacitet, offensiv forskning och utveckling diskuterades. Rysslands intresse att upptas som medlem i AG mötte även i år motstånd då flera medlemsländer menar att Ryssland inte fullt ut uppfyller regimen kriterier för medlemskap. I arbetet under året fastställdes också strategier för AG:s kontakter med tredje land.

Information om AG finns på webbplatsen <www.australiagroup.net>.

Missilteknologikontrollregimen

Missilteknologikontrollregimen grundar sig på ett amerikanskt initiativ från 1982. Dess verksamhet gäller exportkontroll av fullständiga missilsystem (inklusive ballistiska missiler, raketer och missiler för rymduppskjutningar samt sondraketer) och andra obemannade luftfarkoster (inklusive kryssningsmissiler, mål- och spaningplattformar) med en räckvidd på 300 kilometer eller mer. Därutöver kontrolleras komponenter till sådana system samt andra produkter som kan användas för produktion av missiler.

Under 2007 fortsatte arbetet inom MTCR med att se över innehållet i listorna med kontrollerade produkter, utbyta information om känslig spridning av missilutrustning, teknologisk utveckling, nationella program, upphandlingsstrategier och bedriva utåtriktad verksamhet till en rad länder. Det finns f.n. ett stort antal identifierade icke- medlemsländer som är föreslagna för outreach-verksamhet. Arbetet med verifikation av slutanvändarintyg i syfte att ta fram lämpliga riktlinjer uppmärksammades under året. Vid plenarmötet 2007 noterades en ökad risk för spridning av massförstörelsevapen och missiler, speciellt i nordöstra och södra Asien samt i Mellanöstern. De 34 medlemsländerna bekräftade ånyo sin vilja att stärka exportkontrollen av utrustning som kan få sådan användning. Ett antal förslag om hur man bäst ska hantera frågan om spridningsrisker vad avser missiler och obemannade luftfarkoster (UAVs) diskuterades, liksom frågan om ökade risker med iranska bulvanföretag. Medlemmarna betonade vikten av att kontrollera immateriella överföringar av teknologi och programvara via Internet och enades om att MTCR:s riktlinjer gäller för både fysiska och immateriella överföringar.

I MTCR står alltså ett flertal EU-länder utanför regimen. Deras medlemskap blockerades även år 2007 av politiska skäl. Skr. 2007/08:114

Grekland tog över ordförandeskapet efter Danmark i MTCR för 2007/2008 och kommer därefter att efterträdas av Australien. Det danska ordförandeåret 2006/2007 ansågs ha skötts på ett föredömligt sätt. Information om MTCR finns på webbplatsen <www.mtcr.info>.

Wassenaararrangemanget

Wassenaararrangemanget bildades 1996 som en efterträdare till det multilaterala exportkontrollsamarbete, som tidigare hade bedrivits inom ramen för ”Coordinating Committee on Multilateral Export Controls” (COCOM).

Syftet med regimen är att bidra till regional och internationell säkerhet och stabilitet genom att främja transparens och ett ansvarsfullt agerande rörande överföringar av konventionella vapen och produkter med dubbla användningsområden och därigenom undvika destabiliserande ansamlingar. WA baserar sin verksamhet på föresatsen att handel med de varor som återfinns på kontrollistorna ska vara tillåten, men att den måste ske under kontrollerade former.

WA har en bredare produktinriktning än övriga exportkontrollregimer. Två kontrollistor är fogade till regimen grunddokument: ”Munitions List”, omfattande konventionell krigsmateriel, samt ”List of Dual-Use Goods and Technologies”, omfattande produkter och teknologi med civila och militära användningsområden som inte återfinns på övriga regimers kontrollistor.

Under 2007 kretsade arbetet inom WA mycket kring utvärdering och översyn av verksamheten. I utvärderingsarbetet lades tonvikt på frågor som re-exportkontroll, öppenhet, riktlinjer (eng. *best practices*) och utåtriktad verksamhet (eng. *outreach*). På vissa områden uppnåddes konsensus, inom andra – däribland det svenska förslaget om transparens och ammunition – återstår arbete för kommande år. Nya riktlinjer antogs vad gäller immateriella överföringar och slutanvändarförsäkringar. Ett stort antal tillägg till kontrollistorna gjordes och särskild uppmärksamhet gavs produkter som kan tänkas komma att utnyttjas i terroristansamlingar. Kontakter genomfördes med ett antal tredjeländer för att främja regimen målsättningar. Vid plenarmötet beslöts vidare om vissa tillämpningstillägg angående riktlinjer för exportkontroll av bärbara luftvärnsmissiler, s.k. MANPADS.

Information om Wassenaararrangemanget finns på webbplatsen <www.wassenaar.org>.

Internationella sanktioner

Sanktioner är ett värdefullt instrument för internationella ansträngningar att trygga fred och säkerhet. Sanktioner gör det möjligt för det internationella samfundet att på fredlig väg försöka påverka en stats beteende genom olika ekonomiska och politiska åtgärder.

Syftet med att vidta sanktioner är att påverka en stat att upphöra med ett visst beteende eller att genomföra vissa reformer. Det kan till exempel röra sig om att förmå en stat att upphöra med systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter eller att försöka få staten att ansluta sig till vissa demokratiska principer.

Sedan ett antal år tillbaka använder sig det internationella samfundet främst av så kallade riktade sanktioner för att försöka påverka. Riktade sanktioner vänder sig mot en specifik vara, organisation eller individ, i stället för generellt mot ett land. På så sätt kan sanktionernas effekter på civilbefolkningen lättare undvikas samtidigt som sanktionerna ger tydligare signaleffekter för dem de avser att påverka.

Vid sanktioner riktade mot individer måste särskild hänsyn tas till rätts säkerhetsaspekter och respekten för grundläggande fri- och rättigheter.

FN- och EU-sanktioner

FN-stadgans kapitel VII utgör grunden för det internationella samfundets sanktioner. När säkerhetsrådet beslutat om sanktioner är medlemsstaterna folkrättsligt förpliktade att genomföra åtgärderna och införliva bestämmelserna i sina egna rättssystem.

EU kan besluta om internationella sanktioner inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Det kan antingen vara beslut om att genomföra FN:s sanktioner eller självständiga beslut om sanktioner. Detta sker genom att EU:s ministerråd antar en gemensam ståndpunkt. De åtgärder som faller inom gemenskapens behörighet genomförs sedan i en EG-förordning som blir direkt tillämplig i svensk nationell rätt. EG-förordningen kan föreskriva att vissa uppgifter ska utföras av särskilda behöriga myndigheter i varje medlemsland. Andra åtgärder faller under medlemsstaternas behörighet och genomförs i nationell lagstiftning.

Nordkorea

Med anledning av Nordkoreas kärnvapenprov den 9 oktober 2006 beslutade FN:s säkerhetsråd den 14 oktober 2006 om sanktioner mot Nordkorea (resolution 1718). Inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken har EU:s medlemsstater beslutat att gemensamt

genomföra sanktionerna (Rådets gemensamma ståndpunkt Skr. 2007/08:114 2006/795/GUSP). FN:s och EU:s beslut innebär bl.a. att

- det är förbjudet att exportera krigsmateriel till Nordkorea
- det är förbjudet att exportera materiel eller teknik som kan bidra till Nordkoreas program med anknytning till kärnvapen, andra massförstörelsevapen eller ballistiska robotar
- det är förbjudet att tillhandahålla tekniska och finansiella tjänster med anknytning till sådan materiel eller teknik eller till krigsmateriel
- det är förbjudet att köpa sådan materiel eller teknik från Nordkorea
- tillgångar och ekonomiska resurser som tillhör vissa personer, enheter eller organ som deltar i eller stöder de nordkoreanska programmen ska frysas, och att det är förbjudet att ställa tillgångar eller ekonomiska resurser till deras förfogande
- medlemsstaterna ska samverka för att inspektera frakter till och från Nordkorea.

Förbuden mot bl.a. export av materiel, teknik och tjänster som kan bidra till Nordkoreas program med anknytning till kärnvapen, ballistiska robotar eller andra massförstörelsevapen samt frysningsbestämmelserna regleras i rådets förordning (EG nr 329/2007), vilken är direkt tillämplig och gäller som lag i Sverige. I förordningen finns vissa möjligheter till undantag från sanktionerna. ISP, SKI, Finansinspektionen och Försäkringskassan har utsetts som behöriga myndigheter för bl.a. tillståndsgivning enligt rådsförordningen.

Iran

FN:s säkerhetsråd antog i slutet av 2006 och i början av 2007 resolutioner (1737 respektive 1747) med beslut om sanktioner mot Iran. Iran hade då inte hörsammat FN:s atomenergiorgans upprepade resolutioner, som bl. a. uppmanade Iran att suspendera verksamheten för anrikning av uran och heller inte accepterat ett erbjudet förhandlingsförslag. Bakgrunden var misstankarna att Iran håller på att bygga upp en kapacitet att utveckla kärnvapen och vapenbärare för kärnvapensystem. Syftet med resolutionerna är att påverka Iran att agera på ett sådant sätt att omvärlden kan återfå förtroende för att Irans kärntechniska verksamhet har uteslutande civila och fredliga syften. De flesta av de införda sanktionerna är tvingande för FN:s medlemsstater.

Sanktionerna genomförs i EU genom två gemensamma ståndpunkter (2007/140/GUSP och 2007/246/GUSP) och EG-förordningar (förordning nr 423/2007 respektive 618/2007). EG-förordningarna är direkt tillämpliga i Sverige och gäller som nationell svensk rätt. Förordningarna innehåller vissa möjligheter till undantag från sanktionerna. ISP, SKI, Finansinspektionen och Försäkringskassan har utsetts som behöriga myndigheter för bl.a. tillståndsgivning enligt EG-förordningarna.

En betydande del av sanktionerna har nära beröring med regeringens insatser för icke-spridning och exportkontroll av varor och teknologier som kan användas i samband med massförstörelsevapen. Det gäller:

- Förbud mot export och import av dual use-produkter listade av exportkontrollregimerna NSG och MTCR;
- Förbud mot bistånd och investeringar med anknytning till dual use-produkter listade av NSG och MTCR;
- Krav på tillstånd för export av vissa andra dual use-produkter;
- Krav på tillstånd för bistånd och investeringar med anknytning till vissa dual use-produkter;
- Förbud mot bistånd med anknytning till vapen och dithörande materiel.

Sanktionsregimen omfattar även frysning av ekonomiska tillgångar för individer och enheter med anknytning till Irans program för massförstörelsevapen, inklusive ett förbud att göra tillgångar tillgängliga för dessa.

Som redovisats i avsnitt 11 omfattar sanktionerna mot Iran även ett vapenembargo, som i huvudsak genomförs i nationell rätt. Tillämpliga regler finns för svensk del i lagen (1992:1300) om krigsmateriel och i förordningen (2007:704) om vissa sanktioner mot Iran. Förordningen innehåller bl.a. föreskrifter om förbud mot att köpa, importera eller transportera krigsmateriel m.m. från Iran samt mot att leverera, sälja eller överföra paramilitär utrustning till Iran. I förordningen bemyndigas ISP, Tullverket, SKI, Finansinspektionen, Luftfartsstyrelsen och Sjöfartsverket att ansvara för tillsyn inom sina ansvarsområden. Myndigheterna ska i sin tillsyn samråda med varandra och lämna varandra de uppgifter som behövs för tillsynen.

Information om sanktionerna

UD har sammanställt information om genomförandet av sanktionerna mot Nordkorea och Iran på webbplatsen <www.ud.se/sanktioner>. Även ISP tillhandahåller information om sanktioner på webbplatsen <www.isp.se>.

FN:s säkerhetsråds resolution 1540 och PSI

I april 2004 antog FN:s säkerhetsråd resolution 1540, vilken syftar till att förhindra att statliga och icke statliga aktörer får tillgång till massförstörelsevapen och vapenbärare för dem. Resolutionen, som är bindande för FN:s medlemsländer, ålägger dessa enligt FN-stadgans kapitel VII att vidta en serie åtgärder för att förhindra spridning. Avseende exportkontroll fastslås bl.a. att alla stater ska inrätta effektiv nationell kontroll av export, transittrafik, omlastningar och vidareexport, samt kontroll över tillhandahållande av finansiella medel och tjänster som är förknippade med sådan export och omlastningar. Slut användarkontroller ska också införas. Alla stater ska vidare införa lämpliga straffrättsliga eller administrativa åtgärder för brott mot lagar och förordningar om exportkontroll. Resolutionen innehåller även

bestämmelser om bistånd till andra länder för genomförandet av de åtgärder som den anger. Skr. 2007/08:114

Genom resolution 1540 beslöts också att inrätta en kommitté knuten till säkerhetsrådet, den s.k. 1540-kommittén, med uppgift att rapportera till rådet för dess granskning om genomförandet av resolutionen. Vidare uppmanades FN:s medlemsländer att rapportera till kommittén om åtgärder som de vidtagit för att genomföra resolutionen. I kommittén ingår företrädare för alla medlemmar i säkerhetsrådet.

Det stora flertalet av FN:s medlemsländer, däribland Sverige, har rapporterat till 1540-kommittén. Europeiska kommissionen har rapporterat i sådana frågor på området som faller under EU:s första pelare. 1540-kommittén har också inhämtat kompletterande information från FN:s medlemmar under arbetets gång. Genom resolution 1673, som antogs den 27 april 2006, beslöt FN:s säkerhetsråd att förlänga 1540-kommitténs mandat med två år, till den 27 april 2008. I resolutionen beslöts bl.a. att 1540-kommittén ska intensifiera sina ansträngningar för att främja ett fullständigt genomförande av resolution 1540 av alla medlemsstater. Resolutionen innebär förpliktelser som många länder idag, inklusive Sverige, inte uppfyller helt och hållet. I Sveriges fall gäller att exportkontrollen för produkter med dubbla användningsområden styrs av förordningen (EG) nr 1334/2000, som dock saknar reglering avseende kontroll av förmedlande verksamhet, transiteringar och omlastning. En översyn av EG-förordningen pågår för närvarande (se avsnitt 19 nedan). Inom Regeringskansliet görs en översyn av det svenska genomförandet av resolution 1540 vad avser resolutionens delar om icke-spridning och exportkontroll, i syfte att kunna bedöma om EU-reglerna bör kompletteras med svenska nationella bestämmelser på dessa områden.

En internationell verksamhet som har flera beröringspunkter med, och är delvis överlappande med resolution 1540 är Proliferation Security Initiative (PSI). EU och Sverige stöder detta initiativ, som syftar till att, inom ramen för folkrätten och nationell rätt, förhindra transporter av massförstörelsevapen och insatsvaror till sådana. De svenska myndigheter som berörs samordnar sitt arbete på området.

19 Samarbetet inom EU avseende produkter med dubbla användningsområden

Exportkontrollregimerna och EU

Arbetet inom EU på området exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden är nära förbundet med det internationella arbete som utförs inom exportkontrollregimerna. I Bryssel sker samordningen närmast i rådsarbetsgrupperna CONOP (Council Working Group on Non-proliferation), som handhar icke-spridningsfrågor generellt, samt i WPDU (Working Party on Dual-use Goods) som bl.a. arbetar med policyfrågor och hanterar uppdatering av den kontrollista som faller

under rådets förordning (EG) nr 1334/2000. I det följande behandlas Skr. 2007/08:114 arbetet i WPDU.

Årets arbete med kontrollistorna

De förändringar som görs i regimernas kontrollistor under året lyfts in i EG-förordningens bilaga och blir därmed juridiskt bindande för EU:s medlemsstater. Ändringar som gjorts i regimlistorna t.o.m. 2006 har införts i EU:s kontrollista genom rådets förordning (EG) nr 1183/2007 om ändring och uppdatering av förordning (EG) nr 1334/2000. Den trädde i kraft i Sverige i november 2007.

Verksamheten under 2007

Europeiska rådets handlingsplan och strategi mot spridning av massförstörelsevapen från 2003 innehåller ett åtagande att stärka effektiviteten i exportkontrollen avseende produkter med dubbla användningsområden i Europa.

Den översyn av de nationella exportkontrollsystemen som genomfördes under 2004 granskades i december samma år av rådet. Rådet uttalade då att översynens rekommendationer skulle genomföras utan dröjsmål. Ett grundläggande skäl för kravet att förbättra exportkontrollen är att EU är en stor tillverkare av känsliga produkter och teknologier som skulle kunna missbrukas i samband med massförstörelsevapen. De exportkontrollåtgärder som krävs inom EU måste samtidigt vara proportionella mot spridningsrisken och inte onödigt stora framväxten av den inre marknaden eller de europeiska företagens konkurrenskraft. Inom ramen härför har verksamheten inom WPDU under 2007 omfattat:

- fortsatt arbete med en databas med medlemsländernas notifieringar av avslag på ansökningar om exporttillstånd enligt förordning (EG) nr 1334/2000. En pilotversion används tills vidare. Den innehåller medlemsländernas avslag i Australiengruppen och i Nuclear Suppliers' Group;

- medlemsländernas information till kommissionen om ändringar i interna regelverk;

- samordning mellan medlemsländerna vad gäller hanteringen av kontroll av produkter utanför kontrollistor. Framst har det gällt utformning av djupare samarbete för att förhindra spridning av nukleära produkter och missilprodukter till Iran;

- förstärkning av den utåtriktade verksamhet till näringslivet;

- fördjupade kontakter mellan medlemsländerna och kommissionen i samband med att kommissionen utarbetat förslag till ändringar i förordning nr 1334/2000 om produkter med dubbla användningsområden. Inledande förhandlingar ägde rum under 2007.

Enligt EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen från 2003 ska medlemsstaterna arbeta för att bli en ledande samarbetspartner när det gäller exportkontrollregimerna, bl.a. genom samordning av EU:s ståndpunkter inom regimerna. Ett gemensamt agerande från EU-ländernas sida i de olika regimerna har blivit allt vanligare de senaste åren. Kretsen av EU-länder brukar ha samordnande möten i anslutning till regimmöten. Under senare år har EU-initiativ bl.a. resulterat i att medlemmarna i respektive regim kunnat ena sig om att upprätthålla exportkontroll även för produkter utanför kontrollistorna, om dessa antas kunna komma att användas i samband med massförstörelsevapen (eng. *catch-all*). Ett annat område där EU haft framgång är att medlemmarna i regimerna enats om att stärka riktlinjerna för exportkontroll för att förhindra att terrorister får tillgång till känsliga produkter på regimernas kontrollistor. EU har även verkat för att stärka informationsutbytet mellan medlemsländerna i regimerna.

EU:s uppfattning är sedan länge att alla EU:s medlemsstater ska erbjudas medlemskap i alla regimer, vars beslut ligger till grund för kontrollistorna i förordningen (EG) nr 1334/2000. Huvudskälet är strävan att upprätthålla en för alla EU-länder harmoniserad och effektiv nationell exportkontroll baserad på regimernas kontrollistor, riktlinjer för exportkontroll och informationsutbyte om spridningsrisker. EU har därför med kraft verkat för att uppnå att alla EU:s medlemsstater ska kunna bli medlemmar i alla regimer.

EU-området utgör en hemmamarknad för de allra flesta produkter med dubbel användning. Handeln inom EU är inte export. Däremot utgör utförsel av varor och teknologi till tredje land export. Därmed är EU:s medlemsländer beroende av varandras exportkontrollsystem. En effektiv svensk exportkontroll skulle kunna undermineras genom en ineffektiv exportkontroll i ett annat EU-land. Även av detta skäl får medlemskapsfrågan i exportkontrollregimerna en särskilt viktig dimension.

Genom beslut i NSG och AG är samtliga EU-länder numera medlemmar i dessa regimer. I MTCR har motsvarande beslut ännu inte fattats beträffande Cypern, Estland, Lettland, Litauen, Malta, Slovakien, Slovenien och Rumänien. Avseende Wassenaararrangemanget gäller detta för Cypern.

Det nordisk–baltiska samarbetet

Det nordisk–baltiska samarbetet rörande exportkontrollfrågor har breddats och fördjupats. Som ett led i detta arbete sker numera regelbundna möten mellan företrädare för de nordiska och baltiska länderna. Mötena ger möjlighet till utbyte av information och överväganden rörande aktuella exportkontrollfrågor på både krigsmaterielområdet och området för produkter med dubbel användning.

En EU-samordnad verksamhet för information och tekniskt bistånd på exportkontrollområdet

En stor del av det svenska nationella informationsarbetet om exportkontroll sköts av ISP. Internationellt genomförs en omfattande informationsverksamhet av en rad stater och organisationer. Denna verksamhet syftar till att förstärka det internationella exportkontrollsystemet genom att öka förståelsen för behovet av exportkontroll och de krav denna ställer. Arbetet inriktas främst på de länder och regioner som för närvarande inte deltar aktivt i den multilaterala verksamheten inom regimerna och på krigsmaterielområdet. Dessa länder har ofta ett etablerat nationellt exportkontrollsystem, men saknar ett internationellt kontaktnät. Förutom den rena informationsverksamheten under möten och seminarier ges även tillfälle att ha en öppnare diskussion om olika problemområden och spridningsrisker. På så sätt ges möjlighet att utvidga det internationella samarbetet i frågor som engagerar de flesta ansvarstagande exporterande länder.

Inom EU har medlemsländerna sedan flera år bedrivit informationsverksamhet och gjort uppvaktningar i länder utanför EU för samtal om exportkontrollpolitiken. Fokus på krigsmaterielområdet har legat på EU:s uppförandekod för vapenexport och hur den fungerar i praktiken. Under hösten 2007 presenterades ett förslag om gemensam åtgärd avseende s.k. outreach-verksamhet. Förslaget behandlas nu vidare inom rådsarbetsgruppen COARM.

På området för produkter med dubbla användningsområden har fokus legat på att informera om rådets förordning (EG) nr 1334/2000 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av export av produkter och teknik med dubbla användningsområden och hur den tillämpas i enskilda medlemsländer. Inom ramen för EU:s strategi mot spridning av massförstörelsevapen har de senaste åren igångsatts ett arbete syftande till att stärka nationell exportkontroll i tredjeland genom seminarier och tekniskt bistånd från EU:s sida. Detta arbete bygger också på FN:s säkerhetsrådsresolution 1540 (2004). Projekten ifråga har hittills berört Ryssland, Kina, Ukraina, Bosnien och Hercegovina, Serbien, Makedonien, Marocko, Montenegro, Förenade Arabemiraten och Pakistan. Sverige bidrar aktivt med teknisk expertis, framför allt genom ISP.

ISP har under 2007 medverkat i de EU-projekt vars syften har varit att byta erfarenheter inom området exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden. Projekten leds av Tysklands motsvarighet till ISP Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle, BAFA.

De länder som ISP arbetat tillsammans med under 2007 är

- Albanien och där medverkat i en jämförelse mellan lagstiftningarna
- Serbien, Montenegro och Makedonien och där medverkat i rutiner för tillståndsgivning
- Ryssland, Kina och Ukraina och där medverkat i seminarier med ländernas industri.

De svenska insatserna har uppskattats mycket både från samarbetsländerna och projektledningen. Sverige har kunnat erbjuda hög och bred kompetens, en variant på hur exportkontrollen kan bedrivas inom ramen för EU regelverket och hur man kan bedriva exportkontroll i ett litet land. ISP har fortsatt med de länder som vi redan samarbetar med genom dessa projekt för att få en långsiktighet i arbetet

Informationsverksamhet inom exportkontrollregimerna

Det finns ett stort intresse inom regimerna för att ha en god dialog med länder utanför regimerna och med intresseorganisationer. Syftet med dessa kontakter är att skapa öppenhet kring regimernas verksamhet, främja deras icke-spridningsmålsättningar, inklusive anslutning till regimernas riktlinjer för nationell exportkontroll och vid behov kunna erbjuda tekniskt bistånd för stärkande av de nationella exportkontrollsystemen. Verksamheten bedrivs inom ramen för regimernas s.k. outreach-program.

21 Immateriella överföringar

Kontroll av immateriella överföringar (eng. *intangible transfers*) av programvara eller teknologi är ett aktuellt område som under de senaste åren fått förnyad aktualitet i arbetet i flertalet exportkontrollregimer och inom EU. Området berör såväl krigsmateriel som produkter med dubbla användningsområden. Överföringen kan ske främst via elektroniska medier (datanät och Internet) från ett land till ett annat. Teknologi kan också överföras muntligen mellan forskare, konsulter och andra experter.

Elektronisk överföring via Internet av programvara och teknologi kräver särskild uppmärksamhet i exportkontrollen. För icke-statliga aktörer, t.ex. terrorister och organiserad brottslighet, är elektronisk överföring enkelt, billigt och säkert att utnyttja för egna syften.

Wassenaararrangemanget (WA) har stärkt riktlinjerna på detta område i form av antagandet av s.k. ”best practices” i samband med medlemsländernas hantering av exportkontroll vid immateriell överföring av teknologi via Internet. Dokumentet har publicerats på arrangemangets webbplats; <<http://www.wassenaar.org>>

WA betonar att det ska finnas nationell lagstiftning med tydliga definitioner och beskrivning av vad som utmärker export. Medlemsländerna måste samarbeta och informera näringslivet och forskarsamhället och stödja ansträngningarna hos företag att införa egna kontrollrutiner. Det är också viktigt att genomföra tillsyn och granska överföringar hos företag och forskare. Dessa måste föra loggbok över överföring av känslig teknologi och identifiera alla mottagare av sådan teknologi. Rättsvärdande myndigheter måste utbildas och sanktionsregler måste finnas.

MTCR kom överens om liknande riktlinjer och råd vid sitt plenarmöte hösten 2006. Dessa fick dock mer karaktär av ett antal optioner som medlemsländerna kan överväga vid av exportkontroll av immateriell

överföring av teknologi och programvara via Internet. MTCR har Skr. 2007/08:114
sedermera förtydligat rådgivningen till medlemsländerna. En dialog på
teknisk nivå i dessa frågor har inletts mellan WA och MTCR.

Inom EU-arbetet innehåller den reviderade förordningen om produkter
med dubbel användning, som är under utarbetande, förslag som syftar till
att tydliggöra och skärpa bestämmelserna för kontroll av immateriell
överföring. Sverige har uttalat sitt fulla stöd för detta.

Bilaga 1 Svensk krigsmaterielexport år 2007

Inledning

Inspektionen för strategiska produkter (ISP) följer kontinuerligt marknadsföring och export av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden och förser regeringen med det statistiska underlaget för redovisningen av den svenska exporten av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden. Till skrivelsen har även Statens kärnkraftinspektion (SKI) tillhandahållit underlag.

De företag som har tillstånd att tillverka och tillhandahålla krigsmateriel – för närvarande 162 stycken, varav ett 50-tal är aktiva som exportörer – är skyldiga att lämna redovisningar i olika hänseenden till ISP.

Förklaringar till tabellerna m.m. (kategorier av krigsmateriel, utförseltillstånd, faktiska leveranser, följdleveranser, leasing, upplåtelse av tillverkningsrätt och samarbete, militärt inriktad utbildning)

Kategorier av krigsmateriel

För att de siffror som redovisas för svensk krigsmaterielexport skall bli lättare att jämföra med dem som redovisas i övriga EU-länder, specificeras krigsmaterielkategorierna i enlighet med EU:s militära lista. I tabell 18 finns en lista som jämför de svenska kategorierna och de europeiska. Här räknas också de viktigaste produkttyperna upp för varje kategori. Information om innehållet i respektive kategori (bilaga 1 i förordningen (1992:1303) om krigsmateriel) återfinns i bilaga 5.

I EU:s militära lista görs ingen uppdelning som i Sverige mellan krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK). Kategorin för strid omfattar materiel med förstörelsebringande verkan inklusive sikten för sådan materiel samt materiel för eldledning. Kategorin övrig krigsmateriel omfattar delar och komponenter till krigsmateriel för strid samt materiel som inte har direkt förstörelsebringande verkan i en stridssituation.

När det i en tabell anges att utförseltillstånd beviljas eller export skett inom en viss kategori innebär detta att en eller flera av kategoris produkter avses, eller delkomponenter till dessa. Det betyder dock inte att utförseltillstånd har beviljats för eller export skett av samtliga produkter inom varje materialkategori.

Alltför långtgående slutsatser vad beträffar trender i exporten kan inte dras, eftersom exporten totalt sett är så pass liten att den inte rymmer ett jämt flöde av materiel i alla kategorier som produceras i Sverige, utan snarare uppvisar en slumpmässig tyngdpunkt som tyngdpunkt som

förskjuts över tiden beroende på vilka exportkontrakt som industrin erhållit. Skr. 2007/08:114

Utförseltillstånd

Utförseltillstånden för exportförsäljning avser å ena sidan många små transaktioner av exempelvis reservdelar eller ammunition, å andra sidan ett begränsat antal mycket omfattande transaktioner av stora system som levereras över flera år. Större affärer, som inte nödvändigtvis förekommer varje år, kan påverka ett enskilt års resultat påtagligt. Mot denna bakgrund uppvisar statistiken över beviljade utförseltillstånd avsevärda skillnader från år till år. Däremot uppvisar omfattningen av den faktiska exporten inte samma fluktuationer från år till år. Detta beror på att den utförsel som sammanhänger med ett värdemässigt omfattande utförseltillstånd normalt sprids ut över flera år.

I de fall där endast ett eller två utförseltillstånd har beviljats, redovisas ett närmevärde, i syfte att skydda kommersiella intressen respektive försvarshemligheter.

Faktiska leveranser

Utförselstatistiken från ISP grundar sig på exportföretagens lagstadgade redovisning av det fakturerade värdet av levererad materiel.

Förändringar från ett år till ett annat i den statistik som redovisas ger i sig inte underlag för en mer långsiktig bedömning av utvecklingstendenser. En enstaka större leverans ett år kan medföra kraftiga utslag i statistiken.

Den svenska krigsmaterielexporten redovisas även i den allmänna utrikeshandelsstatistiken, som grundas på tullmyndigheternas uppgift till Statistiska centralbyrån (SCB). Statistiken från SCB skiljer sig dock från den som redovisas av ISP. I SCB:s statistik, som redovisas under rubriken ”Vapen och ammunition”, finns både produkter som klassificeras som krigsmateriel och civila produkter. Militära flygplan, fordon och fartyg redovisas under andra rubriker. Vidare omfattar SCB:s statistik produkter som passerat gränsen då reparationer skall utföras i Sverige eller i utlandet och som enligt ISP:s statistik inte redovisas som export för försäljning. Dessa siffror är således inte jämförbara med ISP:s statistik och redovisas inte i denna skrivelse.

Följdl leveranser

Det kan ibland vara av intresse att närmare studera hur stor andel av utförseltillstånden för försäljning till ett visst land som avser s.k. följdleveranser. I tabell 8 lämnas en sådan redogörelse för ett antal länder. Därmed redovisas också vilken typ av materiel som omfattas av nya tillstånd.

I de kontinuerliga strävandena efter ökad transparens på exportkontrollområdet har årets skrivelse också utökats med information om leasing, enligt nedan.

Svensk försvarsindustri samt även Försvarets Materielverk har under de senaste åren alltmer kommit att sluta olika former av leasingavtal med utländska kunder. Bakgrunden till detta kan sökas i den internationella utveckling på senare år där internationella operationer ofta innebär omedelbara operativa behov av materiel där normala upphandlingsformer inte klarar kraven tidsmässigt.

Modern materiel tillverkad för det svenska försvaret har också blivit tillgänglig som ett resultat av den minskade organisationen samt den förändrade hotbilden utan omedelbara hot mot Sverige.

Exempel på detta är den leasing av radarspaningsflygplan som genomfördes till Grekland i början på 2000-talet i samband med att Grekland anskaffade detta system. Ett annat exempel är den leasing som genomfördes till Storbritannien, Canada samt Italien av artilleri-lokaliseringsradar för några år sedan.

Under år 2005 levererade FMV 14 stycken JAS 39 Gripen till Tjeckien som ett resultat av det leasingavtal för perioden 2005-2015 som slöts mellan Sverige och Tjeckien 2004. Värdet på avtalet omfattar ca 5,7 miljarder kronor.

Under 2007 slutlevererade FMV 6 st. (av totalt 14) JAS 39 Gripen till Ungern (övergår i köp 2016). Vidare beviljades tillstånd till Saab Microwave System att leasa ut 2 Radar AMB Giraffe till Storbritannien t o m 2010.

Leasing-avtal med utländska kunder inkluderas inte i underlaget för exportstatistik då det inte utgör en försäljning. Avtalen kan dock innebära en betydande intäkt för försvarsindustrin och staten, som framgår ovan.

Upplåtelse av tillverkningsrätt, samarbete m.m.

Under år 2007 har åtta tillstånd lämnats för upplåtelse av tillverkningsrätt utanför Sverige. Tillstånden har avsett Danmark, Finland, Indien, Malaysia, Republiken Korea (3 st) samt Singapore.

Vidare har 13 stycken samarbetsavtal avseende gemensam utveckling eller produktion granskats och godkänts under 2007. Avtalen avser samarbete mellan svenska och utländska företag och är ländervis fördelade enligt följande: Danmark, Indien, Japan, Norge (6 st), Sydafrika (3 st) samt Ungern.

Prövningen av ärenden rörande upplåtelse av tillverkningsrätt och samarbete med utländsk part sker, oavsett materieltyp, med de strängare kriterier som gäller för export av krigsmateriel för strid, eftersom sådant samarbete i regel medför en mer långsiktig bindning än regelrätt export. Sådana avtals omfattning, deras utsträckning i tiden, vidareexportklausuler m.m. granskas därvid i detalj.

Regeringen har med stöd av lagen (1992:1300) om krigsmateriel föreskrivit en skyldighet att, för den som har upplåtit tillverkningsrätt avseende krigsmateriel till någon i utlandet eller som ingått avtal om

samarbete med någon i utlandet, årligen redovisa huruvida avtalen fortfarande är i kraft, om tillverkning eller annat samarbete alljämt förekommer samt hur samarbetet bedrivs.

Utöver den utökade informationen i årets skrivelse om leasing har även informationen om upplåtelse av tillverkningsrätt och samarbetsavtal utvidgats genom tabeller under 9 rörande berörda företag och produkter.

Militärt inriktad utbildning

Militärt inriktad utbildning av utländsk medborgare får enligt krigsmateriellagen inte bedrivas inom eller utom landet utan tillstånd av ISP. Förbudet gäller inte utbildning som är knuten till försäljningen av krigsmateriel för vilken utförseltillstånd erhållits.

Inget tillstånd för militärt inriktad utbildning utfärdades under 2007.

Statistiska tabeller

Tab. 1. Värde av beviljade utförseltillstånd under åren 2003-2007, uppdelat på krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK)

År	Värde i löpande priser, miljoner kronor			Förändring i procent		
	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK
2003	9 021	4 383	4 638	+53,4	+41,8	+66,4
2004	6 491	2 077	4 413	-28	-53	-5
2005	15 147	10 214	4 933	+133	+571	+12
2006	15 034	2 132	12 902	-0,7	-79	+162
2007	6 832	3 679	3 153	- 55	+73	-76

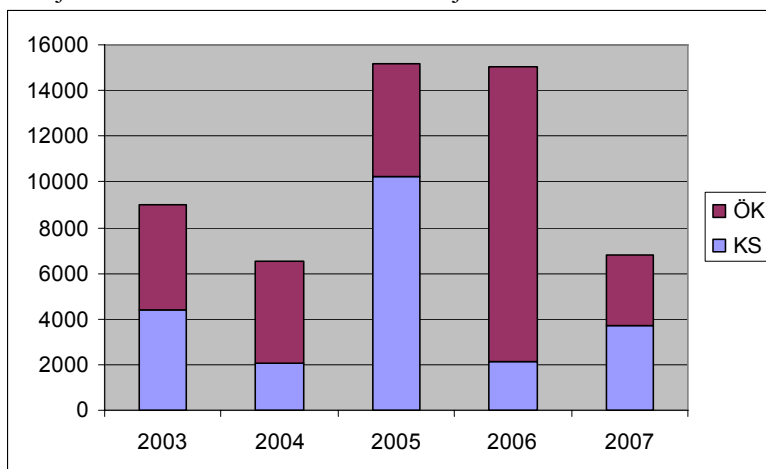

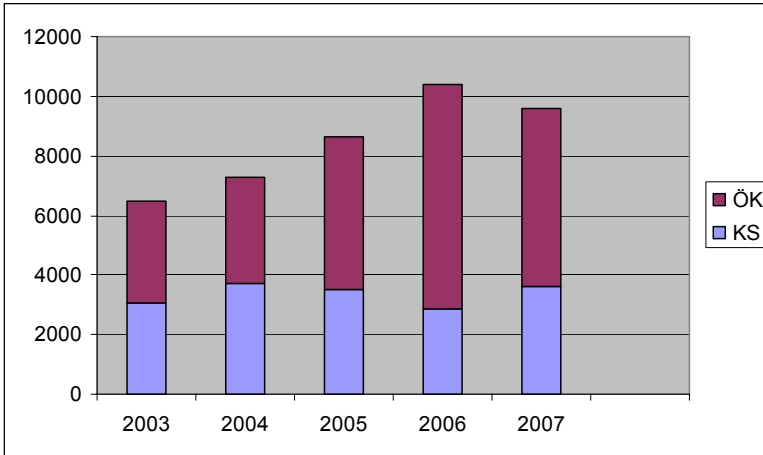
Tab. 2. Faktisk export under åren 2003-2007

År	Sveriges totala varuexport (löpande priser) mkr	Krigsmaterielexport						
		Andel av varu-exp. %	Löpande priser, miljoner kronor			Förändring i procent		
			Total	KS	ÖK	Total	KS	ÖK
2003	825 800	0,78	6 479	3069	3410	+88,3	+174	+46,9
2004	904 000	0,81	7 291	3740	3551	+12	+22	+4
2005	972 900	0,88	8 628	3533	5095	+18	-5	+43
2006	1 087 000	0,95	10372	2877	7495	+20	-18	+47
2007			9 604	3609	5995	-7	+25	-20

Tab. 3. Stapeldiagram över värdet av utförseltillstånd respektive faktisk export uppdelat på krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK) under åren 2003-2007

Beviljade utförseltillstånd 2003-2007 i miljoner kronor

Tab. 4 . Faktisk export 2003-2007 i miljoner kronor**Tab. 5. Utförelstillstånd och faktisk export under 2007 fördelat på mottagarländer indelade i regioner, inkl. angivelse av kategori av produkter**

Värden i miljoner kronor

Region / land	Beviljade utförelstillstånd			Faktisk export	
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)*	Värdet av tillstånden i mkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mkr
EU	343		3779		4 690,9
Belgien	6	8	24	3, 5, 8	4,5
Bulgarien	6	3	4,3	3	0,6
Cypern	-		-	-	-
Danmark	35	1, 3, 5, 6, 8, 18, 21	2 493	1, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 21	747,9
Estland	9	1, 3, 5, 6	58,6	1, 3, 5, 14	1,6
Finland	42	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 15	77,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10, 14, 15	706,3
Frankrike	30	1, 3, 5, 6, 8, 15	80	1, 3, 5, 6, 8, 10, 15	343,3
Grekland	3	2, 5, 6	1,8	2, 5, 6	82,2
Irland	4	3, 4, 6	25,6	2, 3, 6, 14	39,4
Italien	8	1, 5	4,5	1, 3, 5, 6, 10, 15	237,5
Lettland	9	1, 3, 5, 6	56	3, 4, 5, 14	152,8
Litauen	4	3, 6, 14	55	3	1
Malta	1	1	0,02	1	0,02
Nederländerna	16	1, 5, 6, 8	11,9	1, 3, 5, 6, 8, 10, 14	1 143,4

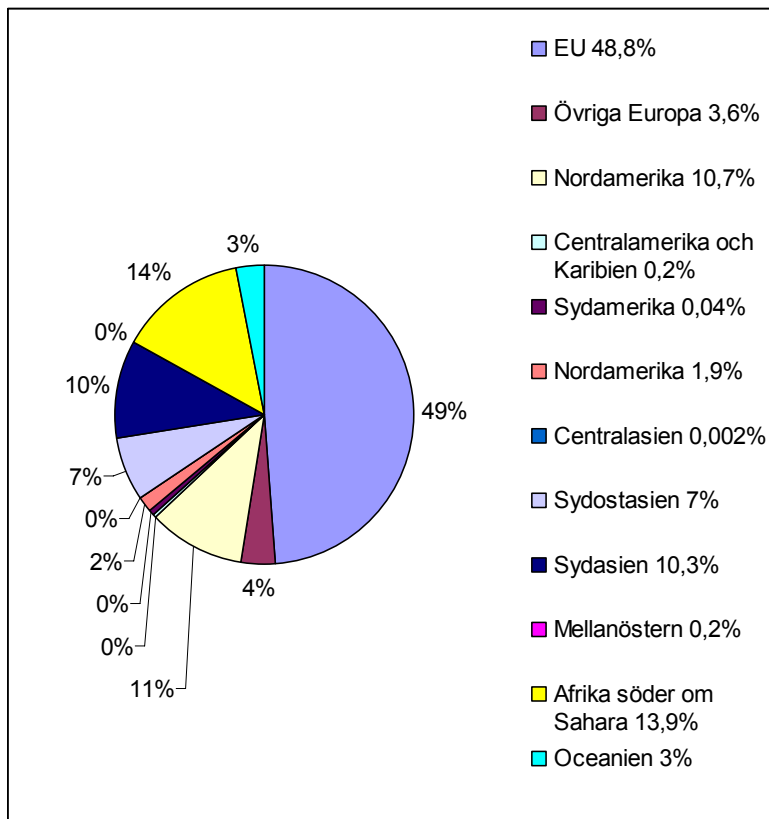
* En jämförelse mellan EU:s militära lista och den svenska militära listan finns i tabell 18. Den svenska militära listan återges i bilaga 5.

Region / land	Beviljade utförseltillstånd			Faktisk export	
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)*	Värdet av tillstånden i mkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mkr
Nya Kaledonien (F)	2	3	1,2	3	0,3
Polen	13	2, 3, 8, 14	10,5	2, 3, 4, 5, 8, 14	9,8
Portugal	7	1, 3	7,5	1, 3	1,7
Rumänien	2	3	0,5	3	0,2
Slovakien	4	3, 8	1,3	3, 8, 13	2,2
Slovenien	4	3, 5, 15	24	3, 5, 14	19,3
Spanien	14	3, 4, 6, 8, 13	101,7	3, 4, 5, 6, 8, 13	16,5
Storbritannien	33	2, 3, 6, 8, 10, 11, 14	427	2, 3, 5, 6, 8, 10, 14, 15	263,3
Tjeckien	7	1, 3, 5, 8	9	1, 3, 4, 5, 8, 10	231
Tyskland	65	1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10, 15, 13, 14, 18, 21	284	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 13, 14, 15, 18	669,8
Ungern	4	8, 15	13	3, 8	2,1
Österrike	15	1, 3, 5, 6, 13	7,2	1, 3, 4, 5, 10, 13	14,2
Övriga Europa	84		772,3		344,5
Island	2	3	1,6	3	0,2
Kroatien	6	3, 5	3	3, 5	0,3
Norge	49	1, 2, 3, 8, 9, 10, 21	724	2, 3, 5, 6, 8, 9, 10	310,1
Ryssland	6	3	14,4	3	7,9
Schweiz	14	1, 3, 5, 21	23,7	1, 3, 5, 6, 10, 14	24,6
Turkiet	4	3, 8, 18	4,8	8, 18	0,9
Ukraina	3	3	0,8	3	0,5
Nordamerika	83		1 187		1 025,9
Kanada	14	2, 3, 5, 8, 11, 14, 21	209	2, 3, 5, 8	167,4
USA	69	1, 2, 3, 5, 8, 11, 14, 15, 18, 21	978	1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 10, 11, 14, 18, 21	858,5
Centralamerika och Karibien	2		20,8		22,5
Mexiko	2	3, 9	20,8	2, 3, 5, 9	22,5
Sydamerika	11		16,2		42,6
Argentina	3	2, 14	1,3	-	-
Brasilien	7	3, 5, 8	2,6	2, 3, 5	14
Chile	1	3	12,3	2	0,07
Venezuela	-		-	3, 14	28,6
Nordostasien	17		249,5		179
Hongkong, Kina	1	1	0,02	1	0,02
Japan	9	2, 3, 8, 14, 18	16,5	2, 3, 8, 10, 14	107,9
Republiken Korea	7	5, 18, 21	233	5, 8, 18	71,1
Centralasien	1		1,8		0,2
Kazakstan	1	3	1,8	3	0,2
Sydostasien	36		201		669

Region / land	Beviljade utförelsetillstånd			Faktisk export	
	Antal beviljade tillstånd	Huvudkategori av beviljad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av tillstånden i mkr	Huvudkategori av exporterad materiel (EU:s militära lista)	Värdet av exporten i mkr
Brunei	-		-	-	-
Indonesien	3	3, 4	19,2	3, 4	1,3
Malaysia	12	2, 5, 13, 15, 18	82	2, 5, 13	24,4
Singapore	13	2, 4, 5, 8, 9, 13, 14	76,6	2, 4, 5, 8, 9, 13, 21	639,7
Thailand	8	2, 4, 5, 18, 21	23,2	2, 5, 18	3,6
Sydasien	19		198,7		989,7
Indien	17	2, 3, 5, 6, 18	172	2, 5, 6, 18	310,5
Pakistan	2	4	26,7	4, 5, 10	679,2
Mellanöstern	13		216,3		17,1
Bahrain	1	5, 18, 21	37,6	5	1,0
Egypten	1	1	0,01	1	0,01
Förenade Arabemiraten	6	1,5, 18, 21	123,5	1, 5, 18	5,1
Oman	3	1, 5, 13	1,2	5	0,8
Saudiarabien	2	1, 5, 14	54	14, 15	10,2
Nordafrika	-		-		-
Tunisien	-		-	-	-
Afrika söder om Sahara	19		39,9		1 333,6
Mauritius	2	3	0,6	3	0,01
Namibia	2	3	0,8	3	0,1
Sydafrika	15	1, 3, 5, 8, 10, 15, 18, 21	38,5	1, 3, 5, 8, 10	1 333,5
Oceanien	26		149		289,5
Australien	22	1, 2, 3, 5, 8, 9, 11, 21	143	1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 18, 21	288,8
Nya Zeeland	4	2, 3, 5	6	2, 3, 5	0,7
TOTALT	654		6 832		9 604,5

Tab. 6. Cirkeldiagram över krigsmaterielexporten, fördelning på regioner i procent av värdet år 2007

Skr. 2007/08:114

Tab. 7. Export av krigsmateriel år 2005-2007 fördelad på länder och uppdelat på KS och ÖK

Värden i miljoner kronor

Region / land	2005			2006			2007		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
EU	1 197	2 754	3 951	1 559	2 776	4 335	2 589,3	2 101,6	4 690,9
Belgien	6,6	2,4	9	0,2	2,3	2,5	2,7	1,8	4,5
Bulgarien			Se Övriga Europa			Se Övriga Europa	0,1	0,5	0,6
Cypern	-	-	-	-	0,005	0,005	-	-	-
Danmark	3,3	87,8	91,1	42,5	52,9	95,4	476,4	271,5	747,9
Estland	0,05	2,3	2,4	6,2	3,3	9,5	0,1	1,5	1,6
Finland	527,5	298	825,5	491,1	436,0	927,1	524,3	182	706,3
Frankrike	52,1	609,9	662	240,2	499,2	739,4	145,8	197,5	343,3
Grekland	490,9	101,3	592,2	1,9	87,1	89,0	-	82,2	82,2
Irland	4,5	34,6	39,1	0,4	4,8	5,2	-	39,4	39,4
Italien	1,2	218,2	219,4	1,9	192,4	194,3	0,008	237,5	237,5
Lettland	0,01	0,8	0,8	0,02	35,6	35,6	124,6	28,2	152,8
Litauen	0,02	0,6	0,6	0,02	1,7	1,7	0,02	1	1
Malta	-	-	-	-	-	-	-	0,02	0,02
Nederländerna	0,06	578,6	578,6	400,1	618,6	1 018,7	976,2	167,2	1 143,4
Nya Kaledonien	-	0,2	0,2	-	0,2	0,2	-	0,3	0,3
Polen	2,7	0,6	3,3	2,8	53,9	56,7	8,5	1,3	9,8
Portugal	0,01	0,3	0,4	5,9	1,2	7,1	0,5	1,2	1,7
Rumänien			Se Övriga Europa			Se Övriga Europa	0,04	0,2	0,2
Slovakien	0,002	0,3	0,3	0,2	0,3	0,5	1,3	0,8	2,2
Slovenien	0,07	2,5	2,6	0,01	0,9	0,9	1,1	18,2	19,3
Spanien	0,1	34,2	34,3	0,3	11,5	11,8	0,8	15,7	16,5
Storbritannien	67,1	286,3	353,4	48,3	107,8	156,1	67,5	195,8	263,3
Tjeckien	14,7	36,2	50,9	262,2	2,9	265,1	229,2	1,8	231
Tyskland	26	417,2	443,2	53,9	650,8	704,7	29,3	640,5	669,8
Ungern	0,3	1,2	1,5	0,4	2,2	2,6	0,6	1,5	2,1
Österrike	0,5	40	40,5	0,7	10,5	11,2	0,2	14	14,2
Övriga Europa	1 326	280	1 606	242	184	426	175,3	169,2	344,5
Bulgarien	0,02	0,1	0,2	-	0,5	0,5			Se EU
Island	0,02	0,08	0,1	0,03	0,2	0,2	0,01	0,2	0,2
Kroatien	-	0,4	0,4	0,03	0,3	0,3	0,1	0,2	0,3
Norge	67,1	164	231,1	242,1	95,8	337,9	174,7	135,4	310,1
Rumänien	-	-	-	-	0,3	0,3			Se EU
Ryssland	-	3,5	3,5	-	3,1	3,1	-	7,9	7,9
Schweiz	1 258,6	112	1 370,6	0,1	82,9	83,0	0,2	24,4	24,6
Turkiet	-	0,2	0,2	-	-	-	0,3	0,6	0,9
Ukraina	-	0,05	0,05	-	0,4	0,4	-	0,5	0,5
Nordamerika	461,2	335,1	796,3	617	453	1 070	589,2	436,7	1 025,9

Region / land	2005			2006			2007		
	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt	KS	ÖK	Totalt
Amerikas förenta stater	458,7	286,6	745,3	597,9	355,2	953,1	566,3	292,2	858,5
Kanada	2,5	48,5	51	19,0	97,6	116,6	22,9	144,5	167,4
Centralamerika och Karibien	-	19,6	19,6	0,6	-	0,6	1,2	21,3	22,5
Mexiko	-	19,6	19,6	0,6	-	0,6	1,2	21,3	22,5
Sydamerika	32,6	5,5	38,1	9,7	9,7	19,4	28,6	14	42,6
Brasilien	0,5	3,3	3,8	2,5	9,0	11,5	-	14	14
Chile	17,5	2,1	19,6	7,2	0,7	7,9	-	0,07	0,07
Venezuela	14,7	-	14,7	-	-	-	28,6	-	28,6
Nordostasien	117,7	9,2	127	95,2	10,2	105,4	26,3	152,7	179
Hongkong, Kina	-	-	-	-	0,006	0,006	-	0,02	0,02
Japan	117,7	9,2	126,9	13,8	8,1	21,9	16	91,9	107,9
Republiken Korea	-	-	-	81,5	2,1	83,6	10,3	60,8	71,1
Centralasien	-	0,05	0,05	-	0,2	0,2	-	0,2	0,2
Kazakstan	-	0,05	0,05	-	0,2	0,2	-	0,2	0,2
Sydostasien	11	184,5	193,5	98,9	470,3	569,2	13	656	669
Brunei	-	0,002	0,002	-	0,005	0,005	-	-	-
Indonesien	-	18,3	18,3	-	3,8	3,8	-	1,3	1,3
Malaysia	-	12,7	12,7	-	16,1	16,1	11,6	12,8	24,4
Singapore	1,2	147,8	149	80,7	440,8	521,5	1,4	638,3	639,7
Thailand	9,7	5,7	15,4	18,2	9,6	27,8	-	3,6	3,6
Sydasien	177	56,5	233	-	1 567,5	1 567,5	-	989,7	989,7
Indien	177	34,8	211,8	-	366,0	366,0	-	310,5	310,5
Pakistan	-	21,6	21,6	-	1 201,5	1 201,5	-	679,2	679,2
Mellanöstern	2,4	72	74,4	0,005	51,6	51,6		17,1	17,1
Bahrain	-	1,6	1,6	-	0,7	0,7	-	1,0	1,0
Egypten	-	-	-	-	12,2	12,2	-	0,01	0,01
Förenade Arabemiraten	0,6	64,5	65,1	0,005	3,2	3,2	-	5,1	5,1
Oman	1,8	1,5	3,3	-	32,6	32,6	-	0,8	0,8
Saudiarabien	-	4,5	4,5	-	2,9	2,9	-	10,2	10,2
Nordafrika	0,08	3,1	3,2	-	2,5	2,5	-	-	-
Tunisien	0,08	3,1	3,2	-	2,5	2,5	-	-	-
Afrika söder om Sahara	0,8	1 200	1 200,3	1,3	1 862	1 863	1,7	1 331,9	1 333,6
Botswana	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mauritius	-	0,05	0,05	-	0,06	0,06	-	0,01	0,01
Namibia	0,03	0,3	0,3	-	0,6	0,6	-	0,1	0,1
Sydafrika	0,7	1 199,2	1 200	1,3	1 861	1 862	1,7	1 331,8	1 333,5
Oceanien	207,5	176	383,5	253,1	108,2	361,3	184,7	104,8	289,5
Australien	207,5	173,3	380,8	249,6	104,3	353,9	184,3	104,5	288,8
Nya Zeeland	0,01	2,7	2,7	3,5	3,9	7,4	0,4	0,3	0,7
Övriga länder	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTALT	3 533,5	5 095,2	8 628,7	2 877	7 495	10 372	3 609,3	5 995,2	9 604,5

Tab. 8. Följdleveranser 2007

Land	Antal tillstånd	Varav följdleveranstillstånd	Varav nya tillstånd
Bahrain	1	1	
Egypten	1		1 (fästen till handeldvapen)
Förenade Arabemiraten	6	4	2 (handgraverade jaktvapen, kalibreringsutrustning för marina system)
Hongkong, Kina	1	1	
Indien	17	16	1 (CISM-ammunition för militära skyttetävlingar)
Indonesien	3	3	
Mexico	2	2	
Oman	3		3 (C-skyddsutrustning, kamouflagedprodukter, handgraverade jaktvapen)
Pakistan	2	2	
Saudiarabien	2	2	
Thailand	8	8	

Upplåtelse av tillverkningsrätt, samarbetsavtal 2007**Tab. 9a. Av ISP beviljade tillstånd för upplåtna tillverkningsrätter utanför Sverige 2007**

Land	Företag	Omfattning i stort
Danmark	BAE Systems Bofors AB	Siktes- och vapenplattform
Finland	Filtrator AB	C-skyddsutrustning
Indien	N. Sundin Dockstavarvet AB	Stridsbåt 90
Malaysia	Saab Bofors Dynamics AB	84 mm ammunition
Republiken Korea	BAE Systems Bofors AB	57 mm marinluftvärnspjäs
Republiken Korea	BAE Systems Bofors AB	40 mm marinluftvärnspjäs
Republiken Korea	Saab Bofors Dynamics AB	Lavetter till robotsystem
Singapore	Saab Bofors Dynamics AB	84 mm ammunition

Tab. 9b. Av ISP beviljade samarbetsavtal med utländska företag 2007

Land	Företag	Omfattning i stort
Danmark	Saab AB	Saab Gripen för Danmark
Indien	BAE Systems SWS Defence AB	Uppgradering av luftvärnspjä
Japan	Kockums AB	Teknologiöverföring
Norge	Saab AB, Saab Aerosystems	Kommunikationssystem i Gripens demonstrationsprogram
Norge	Saab AB, Saab Aerosystems	Delsystem för Gripen
Norge	Saab AB, Saab Aerosystems	Flygttestsystem
Norge	Saab AB, Saab Aerosystems	Delsystem för Gripen
Norge	Saab AB, Saab Microwave Systems	Radarsystem
Norge	Saab Bofors Dynamics AB	Demonstrator för nästa generations luftvärn
Sydafrika	Saab AB, Saab Aerotech	Teknologiöverföring, produktion och inköp av testsystem för Gripens exportprogram
Sydafrika	Saab AB, Saab Avitronics	Teknologiöverföring mellan parterna
Sydafrika	Saab AB, Saab Systems	Ledningssystem till sydafrikanska försvaret
Ungern	Volvo Aero AB	Samarbetsprojekt för flygmotorer

Tab. 10. Värdet av faktisk export under 2006-2007 fördelat på kategori av produkter

Värden i miljoner kronor

Krigsmateriel för strid (KS)		2006	2007	Övrig krigsmateriel (ÖK)		2006	2007
Svensk KM-förteckn.	EU:s Mil. lista			Svensk KM-förteckn.	EU:s Mil. lista		
KS1	1	-	-	ÖK21	1	21,3	11,1
KS2	2	383,4	306,6	ÖK22	2	429,8	340,4
KS3	3	829,8	585	ÖK23	3	380,3	499,4
KS4	4	282,2	330	ÖK24	4	287,1	345
KS5	5	524,9	417,3	ÖK25	5	918,5	780
KS6	7	0,3	0,1	ÖK26	13	101,8	1,6
KS7	8	138,9	141	ÖK27	8	2,9	0,3
KS8	9	27,0	66	ÖK28	9	421,2	647,4
KS9	10	-	-	ÖK29	10	3 618,0	2 155
KS10	6	690,6	1 763	ÖK30	6, 17	1 046,8	836
KS11	19	-	-	ÖK31	19	-	-
				ÖK32	13	-	-
				ÖK33	15	74,5	88,8
				ÖK34	15	-	1,1
				ÖK35	14	163,0	244,3
				ÖK36	18, 22	3,4	21,4
				ÖK37	21	26,3	23,2
Totalt KS		2 877,1	3 609	Totalt ÖK		7 494,9	5 995

Tab. 11. Svensk export av små och lätta vapen 2007 enligt definitionen i FN:s vapenregister¹

Kategori enligt FN:s vapenregister	
Små vapen	
1. Revolver och automatpistoler	Ingen export
2. Gevär och karbiner	Ingen export
3. Kulsprutepistoler	Ingen export
4. Automatkarbiner	Ingen export
5. Lätta kulsprutor	Ingen export
6. Övrigt Under 2007 har ammunition, komponenter till ammunition, fästen för sikten m.m. exporterats till ett sammanlagt värde om drygt 500 000 tkr till följande stater: Australien, Belgien, Brasilien, Canada, Danmark, Estland, Egypten, Finland, Frankrike, Island, Italien, Japan, Kazakstan, Kina (Hong Kong), Kroatien, Lettland, Litauen, Malta, Mauritius, Namibia, Nederländerna, Norge, Nya Kaledonien, Polen, Portugal, Rumänien, Ryssland, Schweiz, Slovenien, Slovakien, Storbritannien, Spanien, Sydafrika, Tjeckien, Tyskland, Ukraina, Ungern, USA, Tjeckien samt Österrike.	

Land	Produkt	Utförseltillstånd	Värde tkr
Lätta vapen			
1. Tunga kulsprutor (12,7 mm)			
Norge	Ammunition 12,7 mm	1	827
Summa		1	827
2. Granattillsats för montering på vapen (40 mm granattillsats)			
Australien	Ammunition - delar	1	86
Canada	Ammunition - delar	1	133
Schweiz	Ammunition - delar	1	13
Summa		3	232
3. Bärbara pansarvärnspjäser		Ingen export	
4. Rekylfria vapen (granatgevärssystem)			
Australien	Granatgevär, ammunition mm	6	176 405
Canada	Granatgevär, ammunition mm	6	134 638
Danmark	Ammunition, reservdelar mm	1	43 869
Estland	Övningsmateriel	1	835
Grekland	Riktinstrument	1	1 327
Indien	Komponenter	1	198 499
Irland	Övningsmateriel	1	7 473
Japan	Reservdelar,	2	174

¹ Uppgifterna är manuellt hämtade från de leveransdeklarationer som företag är skyldiga att lämna till ISP.

	Övningsmateriel mm		
Norge	Granatgevär, reservdelar mm	1	2 630
Nya Zeeland	Granatgevär, reservdelar mm	2	466
Nya Zeeland	ammunition	1	3 465
Polen	Granatgevär, ammunition mm	1	2 996
Singapore	Reservdelar	1	42
USA	Granatgevär, ammunition mm	3	28 659
Venezuela	Ammunition, övningsmateriel mm	2	28 603
Summa		30	630 081

5. Bärbara pansarvärnsvapen			
Finland	Pansarskott	1	2 240
USA	Pansarskott	3	126 493
Österrike	Reservdelar	1	230
Irland	Komponenter	1	648
Norge	Komponenter	2	1 302
Storbritannien	Komponenter	2	2 457
Summa		10	133 370
6. Granatkastare med kaliber mindre än 75 mm		Ingen export	
7. Övrigt (handgranater)			
Norge	Rökhandgranat	3	2 410
Finland	Rökhandgranat, utan tändare	1	5
Summa		4	2 415

Tab. 12. Sammanställning av beslut om godkänd vidareexport av svensk krigsmateriel

Under 2007 har ISP erhållit följande ansökningar om vidareexport av svensk krigsmateriel, vilka samtliga beviljats.

Ansökan från	Avser materiel	Destination
Lettland	Finkaliberammunition (KS 3)	Annan statlig myndighet i landet
Nederländerna	40 mm kanoner (KS 2)	Thailand
Norge	RBS 70 (KS 4)	Irland
Danmark	J-35 draken (KS 9)	Tyskland (museum)

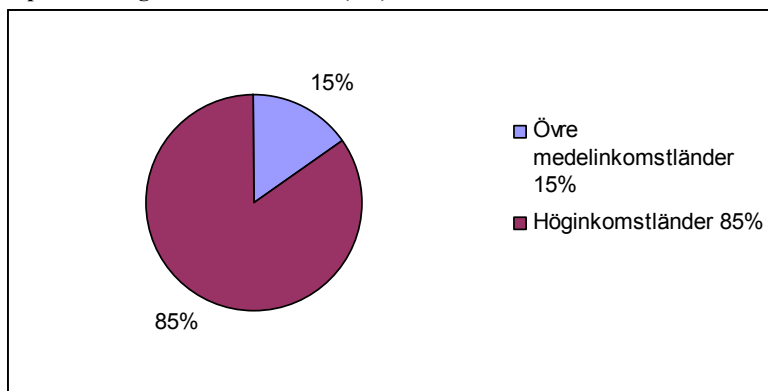
Tab. 13. Svensk export av MANPADS (Man-Portable Air Defence Systems) 2007 enligt definitionen i FN:s vapenregister

Skr. 2007/08:114

Land	Materiel i stort	Utförseltillstånd	Värde tkr
Australien	Reservdelar, robotar mm	3	53 295
Indonesien	Reservdelar	1	895
Lettland	Eldenheter, robotar mm	1	148 828
Pakistan	Reservdelar	1	1 798
Singapore	Reservdelar	1	1 459
Tjeckien	Eldenheter, robotar mm	2	131 478
Finland	Eldenheter, robotar mm	1	122 157
Summa		10	459 910

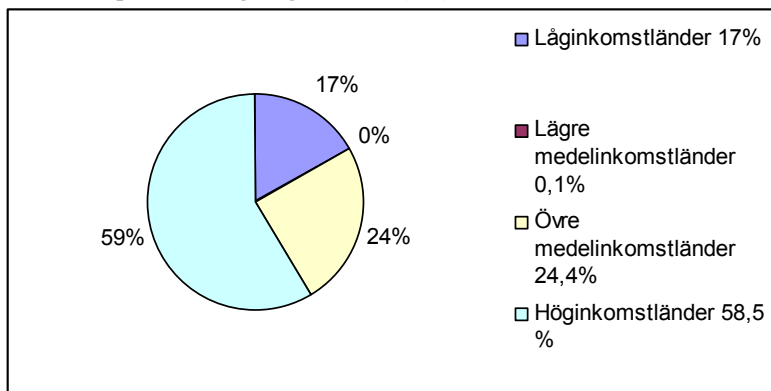
Tab. 14. Exporten av krigsmateriel 2007 fördelad på länder uppdelade efter inkomst²

Export av krigsmateriel för strid (KS)

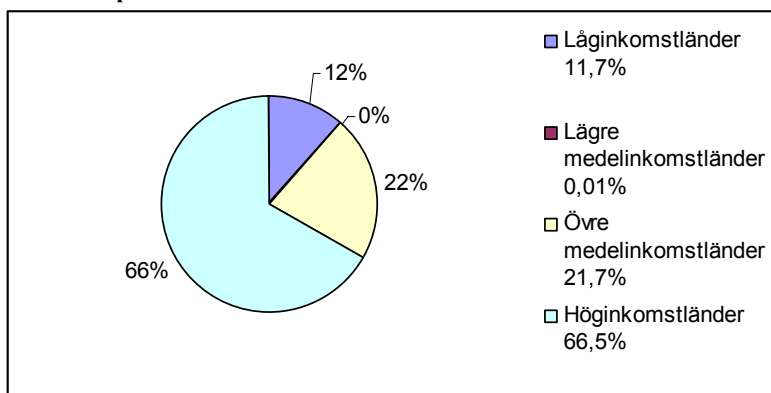

² Indelningen av länder är baserad på den sammanställning som Världsbanken gjort om länders ekonomiska status. En fullständig lista över länderindelningen finns på webbplatsen <www.worldbank.org>. De länder Sverige exporterar krigsmateriel till eller har beviljat utförseltillstånd till under 2007 följer indelningen: **Höginkomstländer**: Australien, Nya Zeeland, Saudiarabien, Förenade Arabemiraten, Bahrain, Singapore, Republiken Korea, Japan, Hong Kong, Kanada, Amerikas förenta Stater, Norge, Island, Österrike, Tyskland, Storbritannien, Spanien, Slovenien, Portugal, Nya Kaledonien (FR), Nederländerna, Italien, Irland, Grekland, Frankrike, Finland, Danmark, Belgien, Estland, Malta, Schweiz. **Övre medelinkomstländer**: Mauritius, Sydafrika, Oman, Malaysia, Chile, Mexiko, Ryssland, Rumänien, Kroatien, Ungern, Tjeckien, Slovakien, Polen, Litauen, Lettland, Bulgarien, Brasilien, Turkiet, Venezuela, Kazakstan. **Lägre medelinkomstländer**: Namibia, Egypten, Thailand, Indonesien, Ukraina. **Låginkomstländer**: Pakistan, Indien.

Tab. 15. Export av övrig krigsmateriel (ÖK)

Tab. 16. Export totalt

Tab. 17. De exporterande företagen 2007**Företag med export över 10 miljoner kronor, i miljoner kronor**

Företag	KS	ÖK	Totalt
BAE Systems Hägglunds AB	1 763	882	2 645
Saab AB	144	1 442	1 586
Saab Bofors Dynamics AB	750	582	1 332
Kockums AB	66	626	692
Saab AB, Saab Surveillance Systems	-	562	562
Saab AB, Saab Microwave Systems	96	383	479
BAE Systems Bofors AB	218	255	473
Vanäsverken AB	340	-	340
BAE Systems SWS Defence AB	-	237	237
Saab AB, Saab Systems	81	101	182
Norma Precision AB	7	148	155
EURENCO Bofors AB	132	-	132
Volvo Aero AB	-	106	106
Saab AB, Saab Aerotech	-	103	103
Saab AB, Saab Avitronics	-	95	95
Saab Training Systems AB	-	81	81
FFV Ordnance AB	-	60	60
FLIR Systems AB	1	42	43
Exensor Technology AB	-	40	40
Saab Barracuda AB	-	35	35
Nammo LIAB AB	-	35	35
Scania CV AB	-	33	33
Botnia Production AB	-	25	25
N. Sundin Dockstavarvet AB	-	20	20
Polyamp AB	-	17	17
Countermine Reservdelar AB	-	11	11
Aimpoint AB	2	9	11
Degerfors Formnings AB (Deform)	-	10	10

Följande företag exporterade för mellan 1 miljon och 10 miljoner kronor 2007:

Nammo Vingåkersverken AB, Saab Underwater Systems AB, ACR Aviation Capacity Resources International AB, Airsafe Sweden AB, Schill Reglerteknik AB, PartnerTech Karlskoga AB, Befyraem Technologies AB (B4M), VO Vapen AB, Cross Country Systems AB, BAE Systems C-ITS AB, Applied Composites AB, INM Mekaniska AB, Åkers Krutbruk Protection AB, Norabel Ignition Systems AB.

Ett antal företag exporterade för mindre än 1 miljon kronor 2007:
Ekenäs Mekaniska AB, Loxitec AB, Waltreco AB, New Pac Safety AB, Filtrator, Värme & Vent AB, Trelleborg Protective Products AB, Comtri Produktion AB, Lesjöfors Fjädrar AB, Chematur Engineering AB, Sundström Safety AB.

Skr. 2007/08:114

Tab. 18. Kategorier av krigsmateriel – den svenska krigsmaterieförteckningen och EU:s militära lista³, beskrivning av typ av produkter

Beteckn. enl. EU:s Militära lista	Beteckn. enl. svensk KM-förteckn. (KS)	Beteckn. enl. svensk KM-förteckn. (ÖK)	Beteckn. enl. svensk KM-förteckn.	Typ av materiel
1	1	21	KS1	Finkalibriga eldrörsvapen
2	2	22	KS2	Kanoner, pansarvärnsvapen
3	3	23	KS3	Ammunition
4	4	24	KS4	Robotar, raketer, torpeder, bomber
5	5	25 a-b, d	KS5	Eldledningsutrustning
6	10	30a-c,e	KS6	NBC-stridsmedel
7	6	26 a(del), b	KS7	Krut och sprängämnen
8	7	27	KS8	Krigsfartyg
9	8	28	KS9	Stridsflygplan
10	9	29	KS10	Stridsfordon
11		33 del från KS 4, 10, ÖK 28, 29	KS11	Riktade energivapen
12			ÖK21	Finkalibriga eldrörsvapen, delar m m
13		26 a (del), c-d, 32	ÖK22	Kanoner,pansarvärnsvapen, delar mm
14		35	ÖK23	Övningsammunition m m
15		33,34	ÖK24	Övn.raketer,röjningsutrustning m m
16			ÖK25	Spanings- och mätutrustningar m m
17		25 c, 30d	ÖK26	Skyddsmateriel m m
18		36a-b	ÖK27	Krut- och sprängämneskomponenter

³ En länk till EU:s militära lista finns bl.a. på webbplatsen <<http://www.consilium.europa.eu/export-controls>>

19	11	31	ÖK28	Fartyg för bevakning m m
20			ÖK29	Flygplan utformade f. mil. bruk m m
21		37	ÖK30	Fordon utformade för mil. bruk m m
22		36c	ÖK31	Riktade energivapen
			ÖK32	Fortifikationer
			ÖK33	Elektronisk utrustning för mil. bruk
			ÖK34	Fotografisk och elektrooptisk utrustn.
			ÖK35	Övningsmateriel
			ÖK36	Tillverkningsutrustning
			ÖK37	Programvara

Skr. 2007/08:114

Bilaga 2 Inspektionen för strategiska produkter om tendenser i den svenska och internationella exportkontrollen

Nedanstående text utgör ett bidrag från ISP, i vilken myndigheten redovisar sin syn på viktiga tendenser i den svenska och internationella exportkontrollen under 2007.

Viktiga tendenser i den svenska och internationella exportkontrollen

ISPs vision: En ansvarsfull kontroll av strategiska produkter – vårt bidrag till en säkrare värld

Parallellt med klimatfrågan framstår spridningen av massförstörelsevapen (WMD) som ett av de större globala hoten. Här är det angeläget att svensk industri och svenska forskningsinstitutioner inte medvetet eller omedvetet bidrar till spridningen genom export av produkter med dubbla användningsområden (PDA) och teknologier till stater och icke-statliga aktörer med WMD-ambitioner. Likaså är det angeläget att den svenska försvarsindustrins produkter inte hamnar i länder där de kan komma till nyttjande i aggressiva syften eller till förtryck av den egna befolkningen.

ISP, Inspektionen för strategiska produkter, har som uppdrag att hantera svensk exportkontroll. Det ska ske på ett effektivt och ansvarsfullt sätt. Samtidigt som exportkontrollen ska hindra spridning av WMD och att svenskproducerad försvarsmateriel hamnar i orätta händer är det viktigt att kontrollen inte blir ett hinder för akademiska kontakter, legal handel eller för legitima bilaterala eller multilaterala samarbetsprojekt på försvarsmaterielområdet. I det följande redovisas de viktigaste tendenserna i den svenska och internationella exportkontrollen vad avser PDA och försvarsmateriel samt ISPs roll i denna.

Produkter med Dubbel Användning (PDA)

Bakgrund

Exportkontrollen av PDA - civila produkter med militär användning – hanteras i princip på två sätt: med utgångspunkt i produkten och med utgångspunkt i slutanvändningen. **Ett produktspecifikt synsätt** innebär att

man arbetar med listor som omfattar produkter som bedömts ha signifikant militär betydelse. I den svenska exportkontrollen är utgångspunkten den lista som finns som bilaga 1 till Europeiska Rådets förordning (EG) 1334/2000. Denna lista omfattar alla de överenskommelser som finns vad gäller kontroll av produkter inom Wassenaar Arrangement, MTCR, NSG, Australia Group och CWC. Om någon till ett land utanför EU m.fl. vill exportera en produkt som är listad i bilaga 1, krävs exporttillstånd.

Att ta **slutanvändningen** till utgångspunkt innebär att man känner till eller misstänker att det finns militära projekt i mottagarlandet till vilka Sverige inte vill bidra. För att kunna hantera denna kontroll måste ISP och samverkande myndigheter bygga upp kunskap om de företag, organisationer och personer som fungerar som kanaler för upphandling till den icke önskade slutanvändningen. ISP har i enlighet med ovan nämnda EU-förordnings art 4, möjlighet att lägga icke listade produkter under kontroll till en definierad mottagare om man kan misstänka att produkten kan komma att användas i ett WMD-program, s.k. catch-all.

För att på ett effektivt sätt hantera exportkontrollen är ett nära **samarbete** mellan ISP, Tullverket, SÄPO, MUST, FRA och FOI av fundamental betydelse och detta samarbete utvecklas kontinuerligt. Fokus ligger på såväl produkter som slutanvändning. Detta samarbete är en central förutsättning för ett effektivt och ansvarsfullt nyttjande av "catch-all"-instrumentet enl. ovan. ISP har tagit fram en process och en utvärderingsmodell för "catch-all" ärenden i syfte att ytterligare kvalitetssäkra hanteringen av denna ärendetyp

ISP har under de senaste åren utvecklat formerna för **globala tillstånd**. Globala tillstånd är breda tillstånd, som ges till företag som har ett väl utvecklat internt kontrollprogram. Tack vare nyttjandet av globala tillstånd frigörs resurser på ISP för de mer komplexa tillståndsfrågorna samtidigt som det är resurseffektivt för de exporterande företagen. Genom ISPs tillsyn av företagets interna kontrollprogram garanteras en hög kvalitet i exportkontrollen.

Dagsläget

Antalet förfrågningar om lämpligheten att genomföra en export eller inte ökade kraftigt under 2007. Detta var en konsekvens av den ökade medvetenhet som är resultatet av Rådets förordning 423/2007 och de FN resolutioner som

antagits under senare år: resolution 1540, som ålägger samtliga medlemsländer att ha kontroll på produkter med koppling till massförstörelsevapen och missiler, samt 1696, 1737 och 1747 resp. 1695 och 1718 som riktar sig mot **Irans resp. Nordkoreas nukleära- och missilprogram**. Dessa resolutioner tar delvis sin utgångspunkt i produktlistor, men det som är av större intresse för den framtida utvecklingen, är den betoning av slutanvändningskontroll som görs.

Mot denna bakgrund erhöll ISP i juli 2007⁴ ett nytt uppdrag av regeringen såsom behörig myndighet vad avser restriktiva åtgärder mot Iran, Demokratiska Folkrepubliken Korea, Burma, Liberia och Somalia. Dessa omfattas samtliga av FN-sanktioner. De uppgifter som ISP enligt detta beslut ålagts hänför sig till tekniskt eller finansiellt bistånd med anknytning till viss verksamhet. Produktkontrollen har utvidgats, finansiering har lagts under kontroll och organisationer, företag och personer har listats med vilka det är förbjudet att göra affärer.

FNs sanktionsbeslut avseende Iran har sin grund i misstankarna att Iran bygger upp en kapacitet att utveckla kärnvapen och vapenbärare för kärnvapensystem. ISP hade redan tidigare en mycket restriktiv hållning vad avsåg export av känsliga produkter till Iran, men de två FN resolutionerna och **EGs förordning 423/2007** bidrog till att sätta ytterligare fokus på Sveriges ekonomiska kontakter med Iran. De sanktioner som sålunda införts är riktade mot personer, enheter och organ som är direkt knutna till eller stöder Irans kärntekniska verksamhet eller utveckling av system för kärnvapenbärare. Det är förbjudet att handla med dem och deras tillgångar och ekonomiska resurser är frysta. Det är även förbjudet att exportera produkter och teknologi som finns på NSGs och MTCRs listor till Iran. Utöver detta finns numera tillståndskrav för ytterligare produkter och teknik som inte har krävt tillstånd tidigare, samt tillståndskrav för tekniskt bistånd och finansiellt stöd med anknytning till dessa.

Med utgångspunkt i FN-resolutionen 1540 pågår inom EU ett arbete för uppdatering av förordningen 1334/2000. Här ställs krav på införande av kontroll av transitering, om-

⁴ Regeringsbeslut 12 juli 2007 UD2007/24890/NIS

lastning och förmedling. Oavsett EUs fortsatta hantering av FN-resolutionen bör den svenska lagstiftningen ses över så att centrala element av denna kan inkorporeras i det svenska regelverket.

Framtiden

Icke-spridningsfrågorna kan förväntas fortsatt stå i fokus under de närmaste åren. Därvid kommer produktkontrollen även fortsättningsvis att utgöra basen i den svenska exportkontrollen, samtidigt som det finns en trend, som sätter ökande fokus på slutanvändningskontroll. Följande frågor förtjänar särskilt att framhållas vad avser exportkontrollen i ett framtidsperspektiv:

Produktkontroll

Efterhand kommer allt större krav att ställas på industrins kunskap om sina kunder och hur de kan komma att nyttja försålda produkter. Därmed kommer ett utökat ansvar att läggas på **företagens interna exportkontrollprogram**. I vissa fall kanske inte ett slutanvändarintyg är tillfyllest utan företagen måste lämna garantier för att exporterade produkter verkligen används på avsett sätt i utpekade anläggningar. Denna utveckling är nödvändig p.g.a. ärendenas ökande komplexitet. ISPs roll i denna situation blir att fatta vägledande beslut, att ge breda tillstånd med ramar för verksamheten samt att ge utbildning, information och stöd till företagens exportkontrollansvariga. Ett medel i detta arbete är att utnyttja och styra företagens kvalitetsprocesser - t.ex. ISO 9000 - och att följa upp deras kontrollprocesser vid tillsynsbesök. ISPs tillsynsverksamheten kommer i det perspektivet att bli än mer omfattande och än viktigare.

Slutanvändningskontroll

Förfrågningar om lämpligheten av viss export till viss slutanvändare och därmed potentiella "catch-all"-tillämpningar kommer att öka. Ökningen har sin grund i ett större medvetande om spridningsproblematiken beroende på arbetet i FN och EU samt de informationssatsningar gentemot näringsliv och akademiska institutioner som genomförs av Tullverket, SÄPO och ISP i samverkan. Tullverket har under det senaste året blivit mer aktivt på exportkontrollområdet. Det blir således allt vanligare att Tullverket stoppar en försändelse för att kontrollera om denna kan tillåtas gå till viss mottagare. Detta ställer nya krav på ISP bl.a. i form av kortare responstider. Det ställer

också krav på förbättrad kommunikation mellan berörda myndigheter. Skr. 2007/08:114

På liknande sätt som Tullverket stoppar och kontrollerar en försändelse kommer också exportkontrollörerna inom de exporterande företagen att tvingas arbeta. Upptäcker de en planerad leverans som på ett eller annat sätt bryter mot det normala mönstret ska de stoppa denna. Exportkontrollören kan då söka råd, stöd och ev. beslut från ISP. Ett led i företagens ökade egenkontroll är också att all personal ska vara medveten om spridningsrisker och exportkontroll.

Produkt-slutanvändare-finansieringskontroll

EGs Iranförordning 423/2007 utvidgar väsentligt de produkter som ligger under kontroll och förbjuder direkt affärssamverkan eller finansiella kontakter med listade företag och personer. Denna modell för exportkontrollen innebär ett nytt angreppssätt, som man kan förvänta sig kommer att tillämpas i allt större utsträckning under de kommande åren.

Sammanfattningsvis kan konstateras att vi kan förvänta oss ett fortsatt starkt fokus på icke-spridningsfrågorna. Produktkontrollen blir fortsatt viktig, men denna kompletteras med en ökning av slutanvändningskontroll när det gäller icke listade produkter. Detta ställer nya krav på ansvariga myndigheter vad gäller sättet att samarbeta och kommunicera. I RB 2008 har därför ISP fått ett särskilt uppdrag att tillsammans med andra berörda myndigheter utveckla väl fungerande samverkansformer inklusive rutiner för informationsutbyte.

Försvarsmateriel – export och internationella samarbeten

Bakgrund

Sedan lagen (1992:1300) om krigsmateriel trädde i kraft den 1 januari 1993 har EU utvidgats från 12 medlemsländer till att idag omfatta 27 länder. Av förarbetena till lagen framgår att några utrikespolitiska hinder inte anses föreligga vid export inom EG (EU), till våra nordiska grannländer eller till de traditionellt neutrala länderna i Europa. Efterhand som nya länder blivit medlemmar i EU, har därmed antalet mottagarländer, för vilka det råder positiv presumtion med denna utgångspunkt mer än fördubblats, vilket naturligtvis

påverkat den svenska exporten av försvarsmateriel. I sammanhanget må noteras att exporten kan variera kraftigt från ett år till ett annat – såväl värdemässigt som vad avser fördelningen på länder. Detta kan främst förklaras av att en enskild stor exportorder under ett år kan ge ett kraftigt utslag i den samlade exportstatistiken.

Försvarsmaterielexporten 2007

2007 exporterade den svenska försvarsindustrin försvarsmateriel till ett värde av 9,6 mdkr., vilket var en minskning med ca 8 procent jämfört med 2006 (10,4 mdkr). Exporten till EU - inklusive Schweiz och Norge – uppgick därvid till drygt 5 mdkr (52,4 %) jämfört med 4,7 mdkr 2006 (45,8 % av exporten).

De största mottagarna av svensk försvarsmateriel 2007 var **Sydafrika** (1,3mdkr) och **Nederländerna** (1,1 mdkr) följda av **Förenta Staterna** (843 mnkr), **Danmark** (748 mnkr) och **Finland** (706 mnkr). I sammanhanget må noteras att andelen export av krigsmateriel för strid (KS) 2007 uppgick till 38 procent och andelen övrig krigsmateriel (ÖK) till 62 procent jämfört med 27 % KS respektive 73 % ÖK under 2006. Värt att notera är också att exporten av KS-klassade produkter nästan uteslutande (97%) gick till etablerade mottagarländer inom EU samt till USA och Australien.

Vad avser exportstatistiken kan vidare antecknas att även **Singapore** och **Pakistan** under 2007 var betydande mottagare av försvarsmateriel. I fallet Singapore handlade det främst om undervattensteknik och i fallet Pakistan om fullföljande av Saabs kontrakt avseende luftburen spaningsradar (Erieye). Beträffande det senare landet må noteras att ISP till följd av den politiska utvecklingen i landet i mitten av november tillkännagav att några nya exportaffärer tills vidare inte kommer att medges. Samtidigt meddelade Inspektionen att ingångna avtal honoreras och att eventuella följdleveranser kommer att behandlas på sedvanligt sätt.

Återhållsamhet har även iakttagits gentemot **Thailand** till följd av det militära maktövertagandet 2006. Vissa följdleveranser har emellertid kunnat godkännas under 2007 parallellt med att det i landet skedde en gradvis återgång till civilt styre; i augusti antogs en ny civil konstitution och i december genomfördes ett parlamentsval med högt valdeltagande. Valet övervakades av internationella

valobservatörer och betraktades som korrekt. I början av februari 2008 tillträdde sedan en ny civil regering. Mot bakgrund av denna utveckling kan läget i Thailand bedömas ha normaliserats och nya exportaffärer kan bli aktuella.

Beträffande **exporten av lätta vapen** må noteras att exporten av granatgevärsystemet Carl Gustaf och pansarskott AT 4 under året uppgick till 730 mnkr. De viktigaste mottagarländerna var Australien, USA, Canada, Indien och Danmark. Exporten till Indien avsåg uteslutande komponenter.

Internationella samarbeten

Riksdagen har fastställt (Proposition 2004-2005/5) att Sveriges internationella materielsamarbete bör fokuseras på de länder som bäst kan tillgodose det svenska behovet av kompetens för försvarsmaktens materielförsörjning. De länder som främst har bedömts kunna tillgodose dessa behov är länderna inom **sexnationssamarbetet Lol/FA** (Frankrike, Italien, Tyskland, Spanien, Storbritannien och Sverige), **de nordiska länderna** samt **Förenta Staterna**. Vad avser dessa länder kan det bli aktuellt med svensk export av delsystem och komponenter till industrier för integrering i försvarsmaterielsystem som sedan nyttjas i Sverige och i samarbetslandet, men som också kan bli aktuella för export till tredje land. Innan export av sådana försvarsmaterielsystem sker från ett samarbetsland görs en gemensam bedömning av lämpliga köparländer med utgångspunkt i Sveriges och samarbetslandets lagstiftning.

Det internationella materielsamarbetet påverkas också av den ökande multilateraliseringen av försvarsindustrin och av de europeiska samarbetssträvanden som kommit till uttryck bl.a. i upprättandet av den europeiska försvarsmaterielbyrå, EDA. För svensk del tillkommer det förhållande att samtliga större svenska försvarsindustrier idag är helt eller delvis ägda av utländska intressen.

En följd av det ökande samarbetet inom försvarsmaterielområdet med gemensamma upphandlingsprojekt och en alltmer internationaliserad tillverkning i gemensamma projekt är att även exportkontrollen behöver anpassas till dessa förhållanden. Detta sker genom regelbundna samråd med ISPs systemmyndigheter i bl.a. sexnationskretsen (FA/Lol). Ett ramverk för **globala projektlicenser** (GPL) har här fastställs och för närvarande slutförs arbetet på att införa

en ny form av utförellicens främst avsedd för att underlätta överföring av komponenter mellan försvarsindustrierna i samarbetsländerna.

I sammanhanget må noteras att parallellt med förenklingsarbetet finns en motsatt trend mot ökande krav på **slutanvändarintyg för komponenter**. T.ex. har en överenskommelse i Wassenaar fått till resultat att nya krav på slutanvändarintyg ställs även på komponenter till MANPADS i syfte att försvåra spridning av dylika vapen. Motsvarande krav har också rests i andra sammanhang. Krav av detta slag försvårar det internationella samarbetet och innebär en belastning för företagen. Förfarandet bidrar inte till en mer effektiv exportkontroll.

Vid sidan av Lol-samarbetet finns även ett växande samarbete inom den **nordiska kretsen** (inklusive Estland, Lettland och Litauen) Inom ramen för den pågående omstruktureringen av det svenska försvaret övervägs f.n. ett starkare nordiskt samarbete för såväl förbandsproduktion som materielsamarbete. ISP gör bedömningen att den nordiska dimensionen gradvis kommer att bli allt viktigare när det gäller att hantera exportkontrollfrågorna. I sammanhanget må noteras att närmare 20 procent av den svenska försvarsmaterielexporten år 2007 gick till Danmark, Finland och Norge (2006: 13 %)

Vidare har ett särskilt exportkontrollannex kopplats till det MoU som upprättats med **Förenta Staterna**. Avtalet skall främst ses i ljuset av den svenska importen av högteknologi för försvarsmaktens och försvarsindustrins behov. Inom ramen för detta samarbete har ISP under 2007 med USA reglerat vidareexport av mängdammunition utan svensk identitet. Beträffande den amerikanska exportkontrollen kan vidare noteras de två avtal som USA 2007 undertecknade med Storbritannien och Australien avseende förenklade procedurer för främst amerikansk teknologiexport. Dessa båda avtal måste godkännas av kongressen i USA samt parlamenten i Storbritannien och Australien. I USA pågår för närvarande olika studier avseende möjligheten att förenkla den amerikanska exportkontrollen. Detta arbete kan komma att få konsekvenser för Sverige.

Mot bakgrund av det ökade samarbetet med **Sydafrika** har ISP undertecknat ett exportkontrollannex även med det sydafrikanska försvarsministeriet. Syftet med detta annex är

att förenkla samarbetet mellan svensk och sydafrikansk försvarsindustri och att samtidigt säkerställa att materiel eller teknologier från respektive land inte vidareexporteras utan vederbörliga tillstånd. För närvarande pågår förhandlingar med **Australien** om ett motsvarande exportkontrollannex. ISP har hos regeringen hemställt om bemyndigande att med Australien få ingå ett sådant avtal. Behovet av ytterligare bilaterala exportkontrollavtal samt avtal kopplade till s.k. "användarklubbar" behöver prövas och utvecklas. Mot den bakgrunden avser ISP att utarbeta en strategi för ett internationellt exportkontrollsamarbete.

Från årsskiftet står en svenskledd stridsgrupp i beredskap inom EU (**Nordic Battle Group**, NBG) med deltagande från Sverige, Finland, Norge, Estland samt Irland. Inför en eventuell insats har ISP efter ansökan av Försvarsmakten utfärdat ett utförseltillstånd som medger att svensk materiel upplåts mellan deltagande länder. Detta är ett exempel på en ny typ av slutanvändarförhållanden. Med NATO:s logistikorganisation **NAMSA** har ISP på motsvarande sätt reglerat slutanvändarfrågor vid återanskaffning av reservmateriel m.m. där leveranser, till av ISP tidigare godkända slutkunder, kan ske med NAMSA som förmedlare.

Förenkling av villkoren för överföring av försvarsmateriel inom EU

EU kommissionen lade i december 2007 fram ett förslag om förenkling av villkoren för överföring av försvarsmateriel inom gemenskapen ("**Intra-community transfer/ICT**").

Förslaget syftar till att stärka den europeiska försvarsindustrins konkurrenskraft genom att underlätta överföring av försvarsmateriel mellan medlemsstaterna. Den stora förändringen för svensk exportkontroll skulle enligt förslaget vara införandet av generella tillstånd för handel med försvarsmateriel mellan EUs medlemsländer, dvs tillstånd skulle inte enbart ges efter ansökan till ISP. Denna typ av tillstånd har inte tidigare använts för försvarsmateriel men däremot för PDA.

Skulle EU-kommissionens förslag genomföras skulle det inte medföra någon avgörande förändring vad avser försvarsmaterielexportens landfördelning. Av lagen (1992:1300) om krigsmateriel och gällande riktlinjer (prop. 1991/92/175) följer att det redan föreligger en positiv presumtion för export av försvarsmateriel till länder inom EU

kretsen. Inte heller skulle det föreslagna direktivet behöva innebära en försvagning av det svenska regelverket. Dock krävs här vissa förtydliganden i direktivet. Dels måste det framgå att undantag kan göras för nationella säkerhetsintressen genom en tydlig hänvisning till artikel 296. Dels måste tydliggöras hur export till tredje land ska hanteras. Härutöver måste säkerställas att direktivet inte begränsar möjligheterna för ett vidare samarbete inom t.ex. LOI-kretsen men även inom den nordiska kretsen.

Praxisutveckling

ISP har nu varit en självständig myndighet i 12 år. För att säkerställa den politiska insynen inrättades **Exportkontrollrådet** med representation från samtliga i Riksdagen representerade politiska partier. I dag består rådet av elva ledamöter, varav moderaterna och socialdemokraterna har tre ledamöter vardera medan övriga partier företräds av respektive en ledamot.

2007 genomfördes nio sammanträden med Exportkontrollrådet. Totalt behandlades 13 ärenden i rådet. I dessa ärenden meddelades två negativa förhandsbesked. Tre ärenden bordlades för fortsatt beredning. De negativa beskederna kommunicerades till övriga medlemsstater inom EU. Utgångspunkten vid beredning har varit de svenska riktlinjerna för krigsmaterielexport. Hänsyn har också tagits till den av EU år 1998 antagna uppförandekoden för export av krigsmateriel.

Under 2007 har ISP vidare, efter hörande av EKR, överlämnat ett ärende till regeringen med rekommendation att medge Saab att lämna bindande offert för export av JAS Gripen till Indien. Regeringen delade Inspektionens bedömning och lämnade ärendet utan åtgärd. Ärendet var det första som överlämnats till regeringen sedan år 2000.

Exportkontrollrådet erhåller löpande information om försvarsmaterielexporten till etablerade mottagarländer. Samtidigt ges i rådet möjlighet att diskutera nya eller mindre frekventa mottagarländer liksom export till länder där den politiska situationen fluktuerat på ett sådant sätt att det finns särskilda skäl att pröva exportförutsättningarna. Härvid kan såväl materielspecifika aspekter komma att diskuteras som de nya hot som identifierats mot Sveriges säkerhet.

När den svenska krigsmateriellagen trädde i kraft 1993 präglades **säkerhetsbegreppet** fortsatt av det kalla krigets tankevärld. Efterhand har ett mer globalt perspektiv på säkerhet vuxit fram, där naturkatastrofer, terroristangrepp, piratdåd eller internationell organiserad brottslighet utomlands kan bedömas få effekter också för Sverige. Droger från utlandet säljs på svenska gator och skolgårdar. Naturkatastrofer kan ha globala övertoner. Kanske störs energiförsörjningen eller distributionen av livsmedel eller andra väsentliga varor genom att sjöfarten inte fungerar.

Ett **materielspecifikt synsätt** ger därvid anledning att överväga hur den typ av övervakningssystem som initialt uteslutande nyttjades för en militär lägesbedömning även skall kunna tillgodose civila behov. Exempel på produkter av det slaget är sensorer, radarutrustning såväl till lands som till sjöss samt system för förbättrad gränsövervakning. Kan således svensktillverkade övervakningssystem bidra till att motverka pirat- eller terroristangrepp på sjöfarten i Malacca- eller Hormuzsunden? Kan flygburen spaningsradar (Erieye) bidra till att motverka den organiserade brottsligheten i norra Latinamerika? Även om man här kan se nya angelägna användningsområden för svensk försvarsmateriel är det fortsatt ytterst angeläget att den svenska försvarsindustrins produkter inte hamnar i länder där de kan komma till nyttjande i aggressiva syften eller till förtryck av den egna befolkningen

Avslutningsvis må noteras att under 2008 kommer en expertgrupp inom FN att påbörja en studie av förutsättningarna för ett internationellt fördrag om vapenhandel, Arms Trade Treaty (ATT). Sannolikt kommer detta arbete att gå långsamt, då ett antal viktiga aktörer ännu inte stödjer förslaget.

Sammanfattningsvis kan konstateras att den svenska exporten av försvarsmateriel även i framtiden kan förväntas stå i fokus och bli omdebatterad. ISPs vision, "En ansvarsfull exportkontroll – vårt bidrag till en säkrare värld", får då inte bara stå som en stolt paroll utan måste också genomsyra den svenska exportkontrollen. I sammanhanget är det angeläget att arbeta vidare med målsättningen att "göra det enkla enklare" för att på så sätt i större utsträckning kunna fokusera på de svåra ärendena. Kommissionens förslag om "Intra Community Transfer" liksom Lol och det nordiska samarbetet är här viktiga byggestenar. Dessa processer

måste leda fram till ett förenklat och avbyråkratiserat samarbete mellan de europeiska länderna samtidigt som det inte får resultera i en nedrustning av den vid internationella jämförelser strikta svenska exportkontrollen. Skr. 2007/08:114

Svenska vapenförmedlare

Den gemensamma stånpunkten 2003/468/GUSP om kontroll av vapenförmedling antogs av rådet den 23 juni 2003 för att angripa problemet med okontrollerad vapenförmedling. Enligt den gemensamma stånpunkten åtar sig medlemsländerna att vidta nödvändiga åtgärder för att kontrollera vapenförmedlingsverksamheten inom deras territorium. Enligt artikel 5 i den gemensamma stånpunkten föreskrivs ett system för utbyte av information mellan medlemsstaterna avseende nationell lagstiftning på området, registrerade förmedlare, förteckningar över förmedlare och avslag på ansökningar.

Tillståndsgivning av förmedlingsverksamhet sker i enlighet med lagen (1992:1300) om krigsmateriel. Under 2007 fanns 32 företag registrerade som tillhandahållare (förmedlare) av krigsmateriel.

Registrerade tillhandahållare under 2007

AB Arnheim, ACAL AB, ACR Aviation Capacity Resources International AB, BAE Systems SWS Defence AB, Baltic Alloys AB, Chematur Engineering AB, Compomill Nordic Components AB, Countermine Operations AB, Dalasteel, Ericsson Saab Surveillance Systems AB, Fastighetsaktiebolaget Stefan Persson, FFV Ordnance AB, Gripen International KB, Gripen International KB, Henry Wallenberg & Co AB, Interplan AB, LISCO Sweden AB, Millesvik Maskin & Trading AB, Milmac Sweden AB, MP-SEC International, MvP Enterprises, Naverviken Logistic AB, Norabel Ignition Systems AB, Renajs Scandinavia AB, Rybro International Limited, Scandinavian Aerospace & Industry AB, SOURIAU Sweden AB, SwETech AB, SYSS, Södermanlands regementes museiförening, Trilog, och Åkers Krutbruk Protection AB.

Tab. 19. Redovisning av beviljade s.k. enskilda tillhandahållandetillstånd under år 2007

Antal	Värde	ML-kategorier⁵	Länder
12 st	Går ej att ange då värde inte alltid efterfrågas av ISP	1, 2, 3, 5, 6, 8, 13	Danmark Estland Finland Frankrike Förenade Arabemiraten Irland Nederländerna Norge Oman Polen Schweiz Storbritannien Sydafrika Tyskland USA Österrike

⁵ Aktuell materiel är huvudsakligen delkomponenter, främst till underleverantörer i samarbetsprojekt.

Exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden år 2007

Det är inte möjligt att lämna en fullständig redovisning av exporten av produkter med dubbla användningsområden liknande den som kan lämnas för krigsmateriel, eftersom kontrollen av produkter med dubbla användningsområden bygger på friast möjliga handel och kontroll när det är befogat. På det mest känsliga nukleära området är en stor del av handeln till EU-länder och all export utanför EU tillståndspliktig. Dessa regler tillämpas även för andra särskilt känsliga produkter och teknologier. För övriga produkter med dubbla användningsområden och teknologier (den helt övervägande delen av området) krävs inga tillstånd för handel med EU-länderna. Export av övriga produkter med dubbla användningsområden till vissa länder, bl.a. USA, omfattas i allmänhet av generella tillstånd.

Verksamhet vid Inspektionen för strategiska produkter

Tillstånd inom EU

Handeln med produkter med dubbla användningsområden inom EU är normalt inte tillståndspliktig. För utförsel till annat EU-land av produkter och teknologier enligt bilaga IV till förordning (EG) nr 1334/2000 krävs dock tillstånd.

Generella tillstånd

Det finns två typer av generella tillstånd. Dels generella tillstånd som gäller enligt EU:s regelverk (som återfinns i bilaga II till EG-förordning (EG) nr 1334/2000) och dels ett nationellt svenskt generellt tillstånd (som återfinns i Tullverkets författningssamling TFS 2000:24 med tillhörande ändring TFS 2004:35).

EU:s generella tillstånd (EU 001) omfattar produkterna i bilaga I i förordning (EG) nr 1334/2000. Detta tillstånd gäller för export till Australien, USA, Japan, Kanada, Nya Zeeland, Norge och Schweiz.

Det nationella svenska generella tillståndet omfattar, som ISP har föreskrivit, ett stort antal produkter som är kontrollerade enligt Wassenaar-arrangemangets lista och det gäller till 44 länder. Tillståndet kan utnyttjas för temporär export för reparation eller utbyte, temporär export för demonstration och export efter reparation eller demonstration som har ägt rum i Sverige. Tillstånd av temporär export för demonstration gäller endast för produkter med civil användning.

De generella tillstånden gäller utan att man behöver söka dem. Den exportör som avser att exportera en produkt som omfattas av tillstånden till ett godkänt land, har bara att åberopa detta i sin exportdeklaration.

Denna policy ses för närvarande över eftersom alla andra EU-länder kräver att företag som använder generella licenser registrerar sig hos exportkontrollmyndigheten.

Catch-all reglerna gäller även i de fall där exportören vill använda generella tillstånd. Ett generellt tillstånd får inte användas om exportören har informerats av svenska myndigheter att produkterna i fråga helt eller delvis kan vara avsedda för användning i samband med exempelvis utveckling eller spridning av massförstörelsevapen enligt artikel 4.1-3 i förordning (EG) nr 1334/2000, eller om exportören i fråga känner till att produkterna är avsedda för sådan användning. (Detta är den s.k. generalklausulen, ”*catch-all*”). Enligt samma artikel i förordning (EG) nr 1334/2000 gäller också särskilda regler i de fall det finns ett vapenembargo gentemot mottagarlandet.

Globala tillstånd

Globala tillstånd är ett tillstånd knutet till ett visst företag och kan omfatta en obegränsad mängd av definierade produkter. De globala tillstånden ser olika ut beroende på exempelvis företagets behov och produkternas känslighet. Vissa gäller endast till en mottagare, andra gäller till flera länder och mottagare. Globalt tillstånd ges endast för civil slutanvändning. Tillstånden kan vara giltiga i flera år. De flesta globala tillstånd som utfärdas omfattar produkter som kontrolleras enligt Wassenaararrangemangets lista.

För att erhålla ett globalt tillstånd krävs att företaget har en dokumenterad och inspekterad exportkontrollorganisation. Vidare villkoras tillståndet t.ex. genom att exportören måste säkerställa åtaganden om slutanvändning så att produkterna inte riskerar att vidareexporteras till oönskade destinationer.

Individuella tillstånd

Individuella tillstånd omfattar i allmänhet endast ett kontrakt som exportören har med sin kund. En noggrann prövning görs och tillstånd ges endast i de fall där produkten inte bedömts riskera att missbrukas för framställning av massförstörelsevapen eller krigsmateriel. Vid militär slutanvändning tillämpas samma bedömningsgrunder som för export av övrig krigsmateriel.

Redovisning rörande produkter med dubbla användningsområden

Tab. 20. Antal inkomna utförelärenden rörande produkter med dubbla användningsområden (PDA) 2005-2007

Utförelärenden	2005	2006	2007
Totalt , utförelsetillstånd, globala och individuella, varav:	371	305	508
Wassenaararrangemanget	144	173	277
Missilteknologikontrollregimen	10	16	5
Nuclear Suppliers Group (Part 2)	9	13	11
Australiengruppen	208	103	190
Sanktioner			25

Tab. 21. Antal godkända individuella tillstånd för permanent utförelse rörande produkter med dubbla användningsområden (PDA) 2007

Land	Kontrollregim	Antal
Algeriet	WA	3
Bangladesh	AG	3
Brasilien	AG, WA	5
Colombia	AG, WA	3
Costa Rica	WA	1
Demokratiska republiken Kongo	WA	1
Dominikanska republiken	WA	1
Ecuador	WA	1
Egypten	AG, WA	3
Guatemala	WA	1
Filippinerna	WA	1
Folkrepubliken Kina	AG, NSG, WA	53
Förenade Arabemiraten	WA	4
Hongkong, Kina	AG, WA	8
Indien	AG, WA	29
Indonesien	AG	8
Irak	WA	1
Iran	AG, WA, sanktioner	24
Israel	AG	6
Jordanien	AG, WA	2
Kazakstan	AG	1
Kuwait	WA	1
Libanon	WA	1
Malaysia	AG, WA	9
Maldiverna	AG	1

Mexico	AG, WA	2
Namibia	AG	1
Oman	AG	1
Paraguay	AG	1
Peru	AG, WA	2
Qatar	AG, WA	2
Republiken Korea	AG, WA	14
Ryska Federationen	AG, NSG, WA	14
Saudiarabien	AG	4
Serbien	WA	5
Singapore	AG, WA	11
Sudan	WA	1
Sydafrika	AG, WA	3
Syrien	WA	1
Taiwan	AG, WA	10
Thailand	AG, WA	14
Tunisien	AG	1
Turkiet	AG, WA	17
Ukraina	AG	1
Uruguay	AG	1
Uzbekistan	AG	1
Vietnam	AG	4

Tab. 22. Antal utfärdade förhandsbesked och förfrågningar och okontrollerade produkter

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Totalt antal utfärdade förhandsbesked	43	43	35	61	64	118
Varav antal förfrågningar om okontrollerade produkter					50	103

Tab. 23. Antal ärenden som rör begäran av förhandsbesked – kontrollerade samt icke-kontrollerade produkter 2007

Icke-kontrollerade produkter

Kontrollerade produkter

Land	Utan åtgärd	”Catch all”, avslag”	”Catch all”, tillstånd	Listad produkt, positivt	Listad produkt, avslag	Summa
Iran	73	13	3	1	1 ⁶	91
Sudan	1					1
Serbien	1					1

⁶ Kontrollerad produkt enligt bilaga II i rådets förordning (EG) nummer 423/2007.

Vietnam				2		2	Skr. 2007/08:114
Kina	5			1		6	
Pakistan	1			2		3	
Kazakstan				1		1	
Saudi arabien				1		1	
Nigeria				1		1	
Algeriet				1		1	
Bangladesh	1					1	
Bolivia				1		1	
Israel	1					1	
Syrien	1					1	
Sydkorea	1					1	
Libanon	1					1	
Etiopien	1					1	
Indien				2		2	
Hong Kong				1		1	
Summa	87	13	3	14	1	118	

Tab. 24. Antal avslag (kontrollerade produkter) och Catch-all-avslag (okontrollerade produkter)

Land	Avslag	Catch all-avslag
Iran	1	13 (MTCR, NSG, AG)

Verksamhet vid Statens kärnkraftinspektion

På det nukleära området är en stor del av handeln till EU-länder och all export utanför EU tillståndspliktig. Berörda produkter och teknologier finns i bilaga IV till förordning (EG) nr 1334/2000. Generella tillstånd får inte användas.

Tab. 25. Beviljade exportlicenser för produkter på NSG:s lista 1 från företag i Sverige till mottagarland (redovisad av Statens kärnkraftinspektion)

Mottagarland	År 2005 Exporterande företag, antal licenser	År 2006 Exporterande företag, antal licenser	År 2007 Exporterande företag, antal licenser
Tyskland	Uddcomb Engineering, 2 Westinghouse, 4	Uddcomb Engineering, 1 Westinghouse, 2	Wedholm Medical, 3 Westinghouse, 1
USA	Westinghouse, 19	Westinghouse, 18 AA Inter- national, 1	Westinghouse, 27 Studsvik, 1

Norge	Studsvik Nuclear, 2 Westinghouse, 1	Westinghouse, 4	Westinghouse, 3 Studsvik, 3 Wedholm Medical, 1
Finland	Westinghouse, 1	Westinghouse, 3	Westinghouse, 2
Japan	Sandvik Materials Technology, 1	Westinghouse, 2	Westinghouse, 3 Sandvik, 1
Schweiz	Westinghouse, 1	Westinghouse, 2	Westinghouse, 3
Alla EU-stater, USA, Norge, Schweiz (globalt tillstånd)		Westinghouse, 1 (endast till EU och USA)	
Tyskland, Frankrike, Spanien, USA			Uddcomb Engineering, 1
Spanien		Westinghouse, 3	Westinghouse, 2
Kina		Sandvik Materials Technology, 1	
Sydafrika			Westinghouse, 2
Ukraina			Westinghouse, 1
Frankrike			Uppsala Universitet, 1
Nederländerna			Studsvik, 1
Malaysia			Svenska Tanso, 1

Lagen om krigsmateriel

Tillverkning och utförelse av krigsmateriel regleras genom lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 1993 och ersatte lagen (1983:1034) om kontroll över tillverkningen av krigsmateriel, m.m. samt lagen (1988:558) om förbud mot utförelse av krigsmateriel, m.m. med tillhörande förordningar.

Den nuvarande lagen bygger i allt väsentligt på den tidigare lagstiftningen liksom på tidigare praxis. Jämfört med denna innehåller den emellertid en vidgning av krigsmaterielbegreppet samt förenklingar, förtydliganden och moderniseringar av de bestämmelser som gäller för kontrollen över tillverkning och för utlandssamverkan avseende krigsmateriel.

Krigsmateriellagen föreskriver att krigsmateriel inte får tillverkas utan tillstånd. Även all försvarsindustriell utlandssamverkan förutsätter tillstånd. Med utlandssamverkan förstås exportförsäljning eller annat tillhandahållande (bl.a. överlåtelse eller förmedling) av krigsmateriel. Vidare omfattar begreppet upplåtelse eller överlåtelse av tillverkningsrättigheter, avtal med någon i utlandet om att gemensamt med denne eller för dennes räkning utveckla krigsmateriel eller metod för framställning av sådan materiel eller om att gemensamt tillverka krigsmateriel. Slutligen krävs tillstånd, med vissa undantag, för att bedriva militärt inriktad utbildning.

Krigsmateriel indelas i två kategorier: krigsmateriel för strid (KS) och övrig krigsmateriel (ÖK). Bestämmelser om vilken materiel som innefattas i de två kategorierna återfinns i förordningen om krigsmateriel. Kategorin krigsmateriel för strid omfattar materiel med förstörelsebringande verkan, inklusive sikten för sådan materiel, samt materiel för eldledning. Kategorin övrig krigsmateriel omfattar delar och komponenter till krigsmateriel för strid samt materiel som ej har direkt förstörelsebringande verkan i en stridssituation.

I EG-förordningen (nr 1334/2000) för kontroll av produkter med dubbla användningsområden finns i vissa fall krav på exporttillstånd för produkter som inte ingår i begreppet krigsmateriel, men som hör samman med exporterad krigsmateriel.

Beslut om utförelsetillstånd fattades t.o.m. den 31 januari 1996 enbart av regeringen. Sedan den 1 februari 1996 fattas beslut i utförelsärenden i första hand av Inspektionen för strategiska produkter utom i de ärenden som bedöms vara av principiell betydelse eller annars av särskild vikt, vilka ska överlämnas till regeringen för avgörande.

Enligt 1 § andra stycket lagen (1992:1300) om krigsmateriel får tillstånd enligt lagen lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. De närmare principerna för prövningen har lagts fast i regeringens praxis och har kommit till uttryck i regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan som riksdagen godkänt (jfr prop. 1991/92:174 s. 41 f., prop. 1995/96:31 s. 23 f. och bet. 1992/93:UU1). Se riktlinjerna i fulltext.

Övergripande kriterier och bedömningskriterier

Riktlinjerna uttolkas med brett parlamentariskt stöd och är vägledande för ISP vid prövningen av ärenden om tillstånd enligt lagen och förordningen om krigsmateriel.

Riktlinjerna är försedda med två övergripande kriterier för när tillstånd enligt lagen kan lämnas, nämligen dels att utlandssamverkan behövs för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd, dels att samverkan inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik. Dessa övergripande kriterier kan anses utgöra en precisering av 1 § andra stycket, lagen om krigsmateriel.

I riktlinjerna preciseras också de faktorer som bör beaktas i samband med prövningen av ett enskilt ärende. Ett grundkrav är att alla för ärendet betydelsefulla omständigheter ska beaktas, oavsett om de uttryckligen anges i riktlinjerna eller ej. Dessa bedömningskriterier tillämpas också på samverkan med person eller företag i utlandet avseende utveckling eller tillverkning av krigsmateriel.

Riktlinjerna framhåller särskilt den vikt som vid den utrikespolitiska bedömningen av varje utförelseärende ska fästas vid respekten för mänskliga rättigheter i mottagarlandet. Situationen i mottagarlandet vad gäller mänskliga rättigheter ska alltid vägas in, även i de fall då det är fråga om utförelse av materiel som i sig inte kan användas för att kränka mänskliga rättigheter.

Ovillkorliga hinder för export

Riktlinjerna anger tre typer av ovillkorliga hinder som, om de inträffar, anses omöjliggöra export. De tre är: beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt (t.ex. EU-sanktioner) samt exportstopp som påbjuds enligt de folkrättsliga reglerna om export från neutral stat under krig.

Krigsmateriel för strid och övrig krigsmateriel

Krigsmaterielbegreppet breddades år 1993 till att även omfatta viss materiel med civil eller delvis civil användning. Utvidningen av

begreppet ledde till att export som tidigare varit oreglerad kom att bli föremål för politisk prövning och inkluderas i krigsmaterielexportstatistiken. Breddningen åtföljdes av en indelning av krigsmateriel i två kategorier för vilka uppställts delvis olika riktlinjer för utförsel.

För kategorin krigsmateriel för strid (KS) gäller att tillstånd till export inte bör ges till en stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, en stat som är invecklad i internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller en stat som har inre väpnade oroligheter. Ett tillstånd bör återkallas om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt eller inre väpnade oroligheter. Ett återkallande av tillstånd kan emellertid underlätas om det är förenligt med folkrätten och målen och principerna för den svenska utrikespolitiken. Utförseltillstånd bör heller inte ges till en stat där det förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Detta är samma krav som tillämpades före 1993, med den skillnaden att förekomsten av kränkningar av de mänskliga rättigheterna tidigare endast behövde beaktas om materielen i sig kunde användas för att kränka de mänskliga rättigheterna. I detta avseende skiljer sig Sverige från vissa andra EU-länder.

För utförsel av övrig krigsmateriel (ÖK), som i stor utsträckning omfattar produkter som före år 1993 inte betraktades som krigsmateriel (exempelvis spaningsradaranläggningar eller simulatorer för utbildningsändamål), gäller att utförseltillstånd bör beviljas till länder som inte befinner sig i väpnad konflikt med någon annan stat, som inte har inre väpnade oroligheter eller där det inte förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter. Risk för väpnad konflikt utgör således inte ett särskilt kriterium i bedömningen avseende utförsel av övrig krigsmateriel.

De skilda riktlinjerna för krigsmateriel för strid respektive övrig krigsmateriel innebär att en större länderkrets kan komma i fråga som mottagare av övrig krigsmateriel, dvs. icke förstörelsebringande materiel, än för krigsmateriel för strid.

Följdleveranser och ”svensk identitet”

När det gäller följdleveranser anger riktlinjerna att "tillstånd bör ges till utförsel av reservdelar till tidigare, med vederbörligt tillstånd exporterad krigsmateriel, om inte ovillkorligt hinder möter. Detsamma bör gälla andra leveranser, t.ex. av ammunition, som har samband med tidigare utförsel eller där det annars vore oskäligt att inte ge tillstånd".

När det gäller samarbete med utländsk part gäller att export till tredje land bör bedömas i enlighet med de svenska riktlinjerna om produkten har övervägande svensk identitet. Om produkten har övervägande utländsk identitet, eller om det föreligger ett starkt svenskt försvarspolitiskt intresse av samarbetet, kan samarbetslandets regler om utförsel tillämpas.

Tillstånd till utförelse av krigsmateriel, eller till annan samverkan med någon i utlandet avseende krigsmateriel, bör medges endast om sådan utförelse eller samverkan

1. bedöms erforderlig för att tillgodose det svenska försvarets behov av materiel eller kunnande eller i övrigt är säkerhetspolitiskt önskvärd, samt

2. inte står i strid med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Vid prövningen av ett tillståndsärende ankommer det på ISP att göra en totalbedömning av alla för ärendet betydelsefulla omständigheter med utgångspunkt från de nyss angivna grundläggande principerna.

Utrikespolitiska hinder föreligger inte i fråga om samverkan med eller export till de nordiska länderna och de traditionellt neutrala länderna i Europa. Samverkan med dessa länder får i princip anses stå i överensstämmelse med Sveriges säkerhetspolitik. I takt med att samarbetet med övriga länder inom de Europeiska Gemenskaperna byggs ut, bör samma principer för utlandssamverkan och export tillämpas i fråga om dessa länder.

Tillstånd får endast avse stat, statlig myndighet eller av staten auktoriserad mottagare; vidare bör vid utförelse av materiel ett slutanvändarintyg eller ett intyg om egen tillverkning (bearbetningsintyg) föreligga. En stat som trots åtagande gentemot den svenska regeringen har tillåtit eller underlåtit att förhindra vidareexport av svensk krigsmateriel ska i princip inte komma i fråga som mottagare av sådan materiel från Sverige så länge omständigheterna kvarstår.

Tillstånd till utförelse eller annan utlandssamverkan enligt krigsmateriellagen ska inte beviljas om det skulle strida mot internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, mot beslut av FN:s säkerhetsråd eller mot folkrättsliga regler om export från neutral stat under krig (ovillkorliga hinder).

Tillstånd till utförelse av krigsmateriel, eller annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel, bör inte lämnas om det avser stat där omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter förekommer. Respekt för mänskliga rättigheter är ett centralt villkor för att tillstånd ska beviljas.

Tillstånd till utförelse av krigsmateriel för strid, eller till annan utlandssamverkan som avser krigsmateriel för strid eller övrig krigsmateriel, bör inte beviljas om det avser stat som befinner sig i väpnad konflikt med annan stat, oavsett om krigsförklaring har avgetts eller ej, stat som är invecklad i

internationell konflikt som kan befaras leda till väpnad konflikt eller stat som har inre väpnade oroligheter.

Tillstånd bör ges till utförsel av materiel som klassificerats som övrig krigsmateriel, förutsatt att mottagarlandet inte befinner sig i väpnad konflikt med annan stat eller har inre väpnade oroligheter, eller det i landet förekommer omfattande och grova kränkningar av mänskliga rättigheter och om inte ovillkorligt hinder möter.

Ett meddelat tillstånd till utförsel bör återkallas, förutom vid ovillkorliga exporthinder, om den mottagande staten kommer i väpnad konflikt med annan stat eller får inre väpnade oroligheter. Undantagsvis bör, i de två senare fallen, återkallande av tillstånd kunna underlåtas om det är förenligt med de folkrättsliga reglerna och med principerna och målen för Sveriges utrikespolitik.

Tillstånd bör ges till utförsel av reservdelar till tidigare, med vederbörligt tillstånd exporterad krigsmateriel, om inte ovillkorligt hinder möter. Detsamma bör gälla andra leveranser, t.ex. av ammunition, som har samband med tidigare utförsel eller där det annars vore oskäligt att inte ge tillstånd.

Vad särskilt angår avtal med utländsk part om gemensam utveckling eller tillverkning av krigsmateriel ska tillståndsbedömningen utgå från de angivna grundläggande kriterierna. Utförsel till samarbetslandet, som följer av avtalet, bör medges om inte ovillkorligt hinder uppstår. Om ett samarbetsavtal med utländsk part förutsätter export från samarbetslandet till tredje land bör fråga om sådan export, i den mån slutprodukten i fråga har en övervägande svensk identitet, bedömas i enlighet med riktlinjerna för sådan export från Sverige.

Beträffande materiel som har övervägande utländsk identitet bör export från samarbetslandet till tredje land medges inom ramen för samarbetslandets exportregler. Föreligger ett starkt svenskt försvarspolitiskt intresse av att samarbetet kommer till stånd, och det är en förutsättning från samarbetspartnerns sida att viss utförsel får ske från samarbetslandet kan efter omständigheterna export till tredje land även i övrigt medges inom ramen för samarbetslandets exportregler.

När det gäller mer omfattande och för Sverige viktigare utlandssamverkan på krigsmaterielområdet bör en regeringsöverenskommelse träffas mellan Sverige och samverkanslandet. Innan överenskommelser av detta slag ingås, bör utrikesnämnden höras.

**EUROPEISKA UNIONEN
RÅDET**

Bryssel den 5 juni 1998

**EUROPEISKA UNIONENS UPPFÖRANDEKOD
FÖR VAPENEXPORT**

EUROPEISKA UNIONENS RÅD

SOM UTGÅR från de gemensamma kriterier som beslutades av Europeiska rådet i Luxemburg 1991 och i Lissabon 1992,

SOM ERKÄNNER att vapenexporterande stater har ett särskilt ansvar,

SOM ÄR FAST BESLUTNA att fastställa stränga gemensamma normer, som ska uppfattas som miniminormer, i fråga om hantering av och återhållsamhet beträffande överföringar av konventionella vapen av alla medlemsstaterna samt att förstärka utbytet av relevant information för att uppnå ökad insyn.

SOM ÄR FAST BESLUTNA att hindra export av materiel som kan användas för internt förtryck eller internationell aggression eller bidra till regional instabilitet,

SOM ÖNSKAR förstärka sitt samarbete och främja sin samsyn inom ramen för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken (GUSP) när det gäller export av konventionella vapen,

SOM NOTERAR att kompletterande åtgärder mot olagliga överföringar har vidtagits med hjälp av EU-programmet för att förebygga och bekämpa olaglig handel med konventionella vapen,

SOM BEKRÄFTAR att medlemsstaterna önskar upprätthålla en försvarsindustri som en del av såväl sin industriella bas som sina försvarsinsatser, och

SOM ERKÄNNER att stater, i enlighet med den rätt till självförsvar som erkänns i FN:s stadga, har rätt att överföra medel för självförsvar,

Skr. 2007/08:114

HAR UPPRÄTTAT följande uppförandekod och tillämpningsbestämmelser:

KRITERIUM ETT

Respekt för medlemsstaternas internationella åtaganden, särskilt de sanktioner som påbjuds av FN:s säkerhetsråd och de som påbjuds av gemenskapen, avtal om icke-spridning och andra ämnen samt andra internationella förpliktelser

En ansökan om exportlicens bör avslås om bifall skulle stå i strid med bl.a.

a) medlemsstaternas internationella förpliktelser och deras åtaganden att upprätthålla FN:s, OSSE:s och EU:s vapenembargon,

b) medlemsstaternas internationella förpliktelser enligt fördraget om icke-spridning av kärnvapen, konventionen om biologiska vapen och toxinvapen samt konventionen om kemiska vapen,

c) medlemsstaternas åtaganden inom ramen för Australien-gruppen, Missilteknologiarrangemanget (Missile Technology Control Regime), gruppen av länder som levererar kärnmaterial (Nuclear Suppliers Group) och Wassenaararrangemanget,

d) medlemsstaternas åtagande att inte exportera någon som helst typ av truppmina (antipersonell mina).

KRITERIUM TVÅ

Respekten för de mänskliga rättigheterna i det slutliga bestämmelselandet

Efter att ha bedömt mottagarlandets inställning till de relevanta principer i internationella instrument rörande de mänskliga rättigheterna kommer medlemsstaterna

a) inte att utfärda exportlicens om det föreligger uppenbar risk att den tilltänkta exporten kan komma att användas för internt förtryck,

b) från fall till fall och under beaktande av materielens art att iaktta särskild försiktighet vid utfärdande av licenser till för länder där allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheterna har konstaterats av behöriga FN-organ, Europarådet eller EU,

Materiel som kan användas för internt förtryck anses i detta sammanhang inbegripa bl.a. materiel, i fråga om vilket den tilltänkta slutanvändaren bevisligen har använt sådan eller liknande materiel för internt förtryck, eller när det finns skäl att tro att materielen kommer att användas till andra ändamål eller av annan slutanvändare än vad som uppgivits, och användas till internt förtryck. I linje med punkt 1 i tillämpningsbestämmelserna för denna kod kommer materielens art att beaktas noggrant, särskilt om den är avsedd för interna säkerhetsändamål. Internt förtryck anses inbegripa bl.a. tortyr och annan grym, omänsklig och förnedrande behandling eller bestraffning, summariska eller godtyckliga avrättningar, försvinnanden, godtyckliga gripanden och andra allvarliga kränkningar av de mänskliga rättigheter och de grundläggande friheter som anges i relevanta internationella instrument rörande de mänskliga rättigheterna, inklusive Allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

KRITERIUM TRE

Den interna situationen i det slutliga bestämmelselandet som en följd av existerande spänningar och väpnade konflikter

Medlemsstaterna kommer inte att tillåta export som skulle provocera eller förlänga väpnade konflikter eller förvärpa existerande spänningar i det slutliga bestämmelselandet.

KRITERIUM FYRA

Bevarande av regional fred, säkerhet och stabilitet

Medlemsstaterna kommer inte att utfärda exportlicens om det finns en uppenbar risk för att den avsedda mottagaren

skulle använda den tilltänkta exporten på ett aggressivt sätt mot ett annat land eller hävda ett territoriellt krav med våld. Skr. 2007/08:114

När medlemsstaterna överväger dessa risker kommer de bl.a. att beakta

- a) om någon väpnad konflikt pågår eller sannolikt kommer att uppstå mellan mottagarlandet och ett annat land,
- b) om det föreligger något territoriellt krav på ett angränsande land som mottagarlandet tidigare försökt eller hotat att genomdriva med våld,
- c) om materielen sannolikt kommer att användas för annat än mottagarens legitima nationella säkerhets- och försvarsändamål,
- d) behovet av att inte negativt påverka den regionala stabiliteten på något märkbart sätt.

KRITERIUM FEM

Den nationella säkerheten för medlemsstaterna eller de territorier i fråga om vilka en medlemsstat är ansvarig för de yttre förbindelserna, samt för vänligt sinnade och allierade länder

Medlemsstaterna kommer att beakta

- a) den tilltänkta exportens möjliga inverkan på egna, andra medlemsstaters eller vänners och allierades försvars- och säkerhetsintressen, samtidigt som de erkänner att denna faktor inte får påverka deras beaktande av kriterierna om respekt för de mänskliga rättigheterna och om regional fred, säkerhet och stabilitet,
- b) risken för att de berörda varorna används mot deras egna styrkor eller mot styrkor från vänner eller allierade eller från andra medlemsstater,
- c) risken för "reverse engineering" eller icke avsedd tekniköverföring.

Köparlandets uppträdande i förhållande till det internationella samfundet, i synnerhet i fråga om dess attityd till terrorism, arten av dess allianser och dess respekt för internationell rätt

Medlemsstaterna kommer bl.a. att beakta köparlandets tidigare uppträdande i fråga om

a) dess stöd till eller uppmuntran av terrorism och internationell organiserad brottslighet,

b) dess uppfyllande av sina internationella åtaganden, i synnerhet i fråga om icke-användning av våld, även enligt internationell humanitär rätt som är tillämplig på internationella och icke internationella konflikter,

c) dess engagemang för icke-spridning och andra former av vapenkontroll och nedrustning, särskilt undertecknande, ratificering och genomförande av relevanta konventioner om vapenkontroll och nedrustning enligt punkt b i kriterium ett.

KRITERIUM SJU

Förekomsten av en risk för att materielen ska användas till annat ändamål inom köparlandet eller återexporteras på oönskade villkor

Vid bedömning av den tilltänkta exportens inverkan på det importerande landet och risken för att de exporterade varorna kan avledas till en oönskad slutanvändare, kommer följande att beaktas:

a) Mottagarlandets legitima inhemska försvars- och säkerhetsintressen, inbegripet eventuell medverkan i FN:s eller andra fredsbevarande insatser,

b) Mottagarlandets tekniska förmåga att använda materielen,

c) Mottagarlandets förmåga att utöva effektiv exportkontroll,

d) Risken att vapnen kommer att återexporteras eller avledas till terroristorganisationer (antiterroristutrustning bör särskilt uppmärksammas i detta sammanhang).

KRITERIUM ÅTTA

Vapenexportens förenlighet med mottagarlandets tekniska och ekonomiska förmåga, med beaktande av det önskvärda i att stater får sitt legitima behov beträffande säkerhet och försvar täckt med minsta möjliga användning av mänskliga och ekonomiska resurser till krigsmateriel

Medlemsstaterna kommer, mot bakgrund av informationen från relevanta källor såsom FN:s utvecklingsprogram, Världsbanken, Internationella valutafonden samt OECD-rapporter, att beakta huruvida den tilltänkta exporten allvarligt skulle hindra den hållbara utvecklingen i mottagarlandet. De kommer i detta sammanhang att beakta mottagarlandets relativa nivå på militära och sociala utgifter och även ta hänsyn till eventuellt bistånd från EU eller bilateralt bistånd.

TILLÄMPNINGSBESTÄMMELSER

1. Varje medlemsstat kommer från fall till fall att pröva de ansökningar om exportlicens för krigsmateriel som ställs till den, mot bakgrund av bestämmelserna i uppförandekoden.
2. Denna kod kommer inte att inkräkta på medlemsstaternas rätt att tillämpa en mer restriktiv nationell politik.
3. Genom diplomatiska kanaler kommer medlemsstaterna att översända utförlig information om de licensansökningar som har avslagits i enlighet med uppförandekoden i fråga om krigsmateriel, tillsammans med en förklaring av varför ansökan har avslagits. Den information som ska överlämnas anges i form av ett utkast till formulär som återfinns i bilagan. Innan någon medlemsstat beviljar en licens som en annan medlemsstat eller andra medlemsstater har vägrat bevilja för en i huvudsak identisk transaktion under de senaste tre åren kommer den först att samråda med den eller de medlemsstater som avslog licensansökningarna. Om medlemsstaten efter dessa samråd ändå beslutar att bevilja licens kommer den att underrätta den eller de medlemsstater som avslog ansökan (ansökningarna) och därvid utförligt förklara sina egna skäl.

Beslutet att tillåta eller vägra överföring av någon krigsmateriel ska varje medlemsstat själv fatta. En ansökan

om licens ska anses ha avslagits när medlemsstaten har vägrat att tillåta den faktiska försäljningen eller den fysiska exporten av den berörda krigsmaterielen, om försäljning i annat fall skulle ha ägt rum, eller när den har vägrat att tillåta det relevanta avtalets ingående. För detta ändamål kan ett anmälningsskyldigt avslag, i enlighet med nationella förfaranden, innefatta avslag på en ansökan om tillstånd att inleda förhandlingar eller ett nekande svar på en formell inledande förfrågan om en särskild beställning.

4. Medlemsstaterna kommer att behandla sådana avslag och samråd konfidentiellt och de kommer inte att använda dem för att uppnå kommersiella fördelar.

5. Medlemsstaterna kommer att verka för ett skyndsamt antagande av en gemensam förteckning över krigsmateriel som omfattas av uppförandekoden, grundad på liknande nationella och internationella förteckningar. Innan detta är gjort kommer uppförandekoden att fungera på grundval av nationella kontrollförteckningar, vid behov tillsammans med beståndsdelar från relevanta internationella förteckningar.

6. Kriterierna i uppförandekoden samt det samrådsförfarande som föreskrivs i punkt 3 i tillämpningsbestämmelserna kommer också att gälla varor med dubbla användningsområden enligt specifikationen i bilaga 1 till rådets beslut 94/942/GUSP⁷ när det finns anledning att anta att slutanvändaren av varorna kommer att vara de väpnade styrkorna eller den interna säkerhetstjänsten eller liknande enheter i mottagarlandet.

7. I syfte att göra uppförandekoden så effektiv som möjligt kommer medlemsstaterna att arbeta inom ramen för GUSP för att förstärka samarbetet och främja sin samsyn i fråga om export av konventionella vapen.

8. Varje medlemsstat kommer att sända de övriga medlemsstaterna en årlig rapport om sin export av försvarsmateriel och sitt genomförande av uppförandekoden. Dessa rapporter kommer att diskuteras vid ett årligt möte som ska hållas inom ramen för GUSP. Vid mötet kommer en översyn också att ske av

⁷ (1) EGT L 367, 31.12.1994, s. 8. Beslutet senast ändrat genom beslut 98/232/GUSP (EGT L 92, 25.3.1998, s. 1).

uppförandekodens verkan och vilka förbättringar som behöver göras, och en konsoliderad rapport grundad på bidrag från medlemsstaterna kommer att föreläggas rådet för godkännande.

9. När det är lämpligt kommer medlemsstaterna inom GUSP:s ram att gemensamt bedöma situationen för de möjliga eller faktiska mottagarna av vapenexporten från medlemsstaterna mot bakgrund av principerna och kriterierna i uppförandekoden.

10. Det erkänns vidare att medlemsstaterna, om det är lämpligt, också får beakta den tilltänkta exportens inverkan på sina ekonomiska, sociala, kommersiella och industriella intressen, men att dessa faktorer inte kommer att påverka tillämpningen av ovan nämnda kriterier.

11. Medlemsstaterna kommer att göra sitt yttersta för att uppmuntra andra vapenexporterande länder att ansluta sig till uppförandekodens principer.

12. Uppförandekoden och tillämpningsbestämmelserna ersätter alla tidigare gjorda bearbetningar av de gemensamma kriterierna från 1991 och 1992.

Information som ska överlämnas

.....medlemsstatens namn] har åran att informera sina partner om att den i enlighet med EU:s uppförandekod har avslagit följande ansökan om licens:

Mottagarland:

.....

Kort beskrivning av materielen, inbegripet kvantitet och, när det är lämpligt, tekniska specifikationer:

.....

Avsedd mottagare:.....

Avsedd slutanvändare (om annan än mottagaren):

.....

Skäl till att ansökan avslogs:

.....

Datum för avslag av ansökan:

.....

Bilaga 1 till förordning (1992:1303) om krigsmateriel (punkt A och B, punkt C återges inte i denna skrivelse)

A. Förteckning över krigsmateriel för strid (KS) enligt lagen (1992: 1300) om krigsmateriel

KS1. Eldrörsvapen med kaliber < 20 mm m. m.

- a. Gevär och karbiner, tillverkade efter år 1937, som utformats för strid genom att de är anordnade för utskjutning av granater, har fäste för bajonett eller på annat sätt är särskilt anpassade för militära stridshandlingar samt helautomatiska vapen såsom automatkarbiner, kulsprutepestoler, kulsprutegevär och kulsprutor,
- b. Slutstycken, eldrör (pipor) och lådor till ovanstående vapen.

KS2. Eldrörsvapen med kaliber $\geq$ 20 mm m. m.

- a. Artilleripjäser, såsom kanoner och haubitsar, granatkastare samt pansarvärnsvapen såsom granatgevär och pansarskott,
- b. Eldsprutor,
- c. Eldrör, mekanismer, lavetter, markplattor och rekylhäminrättningar för ovanstående vapen.

KS3. Ammunition och stridsdelar för eldrörsvapen m. m.

- a. Ammunition för strid användbar för materiel under KS1 och KS2,
- b. Projektiler, granatkroppar, målsökare och stridsdelar för ovanstående ammunition.

KS4. Robotar, raketer, torpeder, bomber m. m.

- a. Robotar (missiler), raketer, torpeder, bomber, hand- och gevärsgranater, land- och sjöminor för strid,
- b. Apparater och anordningar utformade för armering, utläggning och utskjutning av ovanstående materiel,
- c. Målsökare, stridsdelar, tändrör, zonnör, motorer, styrsystem, eldrör och lavetter för ovanstående materiel.

KS5. Apparater och utrustningar för inriktning och styrning m.m. av krigsmateriel för strid m. m.

- a. Eldledningsutrustningar funktionellt ingående i vapensystem som är väsentliga för den slutliga inriktningen av vapen enligt KS1, KS2 eller KS4 såsom sikten, riktinstrument, apparater för skjutelement- eller banberäkningar samt sensorer,
- b. Målföljnings- och målbelysningsystem samt lokaliseringsutrustningar som ger vapen och vapensystem en slutlig inriktningsinformation.

KS6. ABC-stridsmedel m. m.

- a. Kärnladdningar samt radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel,
- b. Apparater och andra anordningar för spridning av radiologiska, biologiska och kemiska stridsmedel,
- c. Speciella delar och substanser till materiel enligt ovan.

KS7. Krut och sprängämnen m. m.

- a. Militära krut och drivmedel för ammunition, robotar, missiler, raketer, torpeder m. m.,
- b. Militära högexplosiva sprängämnen för kärnladdningar, ammunition, robotar, missiler, raketer, torpeder, bomber, granater, minor m. m.,
- c. Militära förstöringsladdningar och militär pyroteknik,
- d. Militära gelatineringsmedel, inklusive ämnen (t.ex. oktal) eller blandningar av sådana ämnen (t.ex. napalm) särskilt utformade för att, när de är blandade med petroleumprodukter, åstadkomma ett brandmedel av gelkonsistens för användning i bomber, granater eller eldsprutor eller för annan stridsinsats.

KS8. Krigsfartyg m. m.

Fartyg, båtar och andra över- och undervattensfarkoster som utformats för strid genom att de är beväpnade eller förberedda härför, eller i övrigt är utrustade för att lägga ut eller skjuta ut krigsmateriel.

KS9. Stridsflygplan m. m.

Luft- och rymdfarkoster som utformats för strid genom att de är beväpnade eller förberedda härför eller utrustade eller utformade för insats av materiel under KS4 och KS6.

KS10. Stridsfordon m. m.

Stridsfordon samt andra beväpnade eller bepansrade fordon, liksom fordon som förberetts för beväpning eller utformats för utskjutning eller utläggning av stridsmedel.

KS11. Riktade energivapensystem.

Laser-, partikelstråle- eller mikrovågssystem särskilt utformade för att vid militär stridshandling skada eller förstöra ett mål.

B. Förteckning över övrig krigsmateriel (ÖK) enligt lagen (1992:1300) om krigsmateriel

I denna förteckning avses med "särskilt modifierade för militärt bruk" en strukturell, elektrisk eller mekanisk ändring som medför utbyte av en komponent med åtminstone en speciellt utformad militär komponent, eller tillägg av åtminstone en sådan komponent.

En produkt anses särskilt utformad för militärt bruk om den primärt utvecklats eller konstruerats utgående från en militär specifikation eller målsättning oavsett om den också har en civil användning.

Med "speciella delar och komponenter" avses delar och komponenter som utformats särskilt för militärt bruk eller modifierats härför enligt ovanstående definition samt är färdigbearbetade till sitt avsedda utförande eller att endast någon eller några oväsentliga arbetsoperationer återstår. Maskinelement och elektriska och elektroniska komponenter av standardtyp utgör dock ej krigsmateriel, om modifieringen är av mindre omfattning och inte väsentligen ändrar komponentens funktion.

ÖK21. Eldrörsvapen med kaliber < 20 mm m. m.

- a. Gevär och karbiner tillverkade före år 1938 eller utformade för jakt och sportskytte samt enhandsvapen som revolverar och pistoler; med undantag av antika eldhandvapen tillverkade före år 1890, reproduktioner av sådana vapen, slätborrade vapen för jakt och sportskytte samt luft- och fjädervapen eller kolsyrevapen vars anslagskraft 4 meter från pipans mynning är ≤ 10 joule,
- b. Sådana speciella delar till vapen enligt a. som är underkastade bestämmelserna i vapenlagen,
- c. Speciella delar till vapen enligt KS1.

ÖK22. Eldrörsvapen med en kaliber ≥ 20 mm m. m.

- a. Sådana eldrörsvapen enligt KS2 som enbart är utformade för utskjutning av icke förstörelsebringande ammunition,
- b. Speciella delar och utrustningar till eldrörsvapen med kaliber ≥ 20 mm enligt ovan och enligt KS2.

ÖK23. Ammunition m. m.

- a. Rök-, lys- och övningsammunition till vapen enligt KS1, KS2 och KS4,
- b. Ammunition med en expanderande kula av typ som används för jakt eller sportskytte,
- c. Säkrings- och armeringsinrättningar, tändrör och tändkedjeanslutningar,
- d. Speciella delar till ammunition enligt ovan och enligt KS3.

ÖK24. Bomber, torpeder, raketer, robotar och missiler m. m.

- a. Övnings-, rök-, lys- och remsversioner av materiel enligt KS4 a och b,
- b. Apparater och anordningar för lokalisering, upptäckt, svepning, röjning, desarmering eller sprängning av materiel enligt KS3 och KS4,
- c. Speciella delar och utrustning till materiel enligt ovan och enligt KS4.

ÖK25. Spanings- och mätutrustningar m. m. särskilt utformade eller modifierade för militärt bruk m. m., bl. a.

- a. Avstånds-, positions- och höjdmätningutrustningar, upptäckts-, igenkännings- och identifieringsutrustningar samt utrustningar för integrering av sensorer,
- b. Elektroniska, elektro-optiska, gyrostabiliserade, akustiska och optiska observationsutrustningar,
- c. Utrustningar för att undertrycka akustiska, radar, infraröd och andra emissioner,
- d. Speciella delar för materiel enligt ovan och enligt KS5.

ÖK26. Skyddsmateriel m. m.

- a. För militärt bruk utformad utrustning för skydd och försvar mot konventionella stridsmedel samt mot biologiska agens, kemiska stridsmedel eller radioaktiva material enligt KS6,
- b. För militärt bruk utformad utrustning för upptäckt och identifiering av biologiska och kemiska agens och radioaktivitet,

- c. Konstruktioner av kombinationer av material särskilt utformade för att åstadkomma skydd mot vapenverkan för militära system, Skr. 2007/08:114
- d. Speciella delar till materiel enligt ovan.

ÖK27. Sprängämnen m. m.

- a. I militära sprängämnen, krut och drivmedel ingående speciella produkter såsom additiver och stabilisatorer samt andra substanser och blandningar som är speciella för tillverkning av produkter enligt KS7.

ÖK28. Fartyg för bevakning. Komponenter och utrustning som särskilt utformats eller modifierats för krigsfartyg samt särskild marin utrustning m. m.

- a. Fartyg för bevakningsändamål som inte är utformade för militära stridshandlingar,
- b. Motorer särskilt utformade eller modifierade för fast installation i krigsfartyg samt ubåtsbatterier,
- c. Apparater för upptäckt av föremål under vattnet särskilt utformade för militära ändamål och kontrollutrustning härför,
- d. Ubåts- och torpednät,
- e. Kompasser, kursindikatorer och tröghetsnavigeringsutrustningar särskilt utformade för ubåtar,
- f. Speciella delar till materiel enligt ovan och enligt KS8.

ÖK29. Flygplan och helikoptrar särskilt utformade eller modifierade för militärt bruk m.m.

- a. Flygplan, helikoptrar och andra luftfarkoster inklusive sådana för militär spaning, militär utbildning och militärt underhåll,
- b. Flygmotorer särskilt utformade för användning i militära flygplan och helikoptrar enligt a,
- c. Obemannade luftfarkoster och självstyrande, programmerbara farkoster och deras startlavetter, markutrustning och utrustning för kommunikation och styrning,
- d. Utrustningar för övertrycksandning och tryckdräkter för användning i flygplan och helikoptrar, G-dräkter, militära flyghjälmar och skyddsmasker, syrgasutrustningar för flygplan, helikoptrar och missiler samt katapulter och andra utskjutningsutrustningar för räddning av personal,
- e. Fallskärmar för stridande personal, lastfällning och fartreduktion,
- f. Speciella delar till materiel enligt ovan och enligt KS9.

ÖK30. Fordon, särskilt utformade eller modifierade för militärt bruk m. m., bl.a.

- a. Bärgningsfordon,
- b. Pjäsfordon och dragfordon särskilt utformade för att dra artilleripjäser och stridsfordon,
- c. Amfibiefordon, fordon för djupvadning samt markeffekt farkoster,
- d. Mobila verkstäder särskilt utformade för att betjäna militär utrustning,
- e. Speciella delar till materiel enligt ovan och enligt KS10.

ÖK31. Riktade energivapensystem m. m.

- a. Speciella delar till riktade energivapensystem.

ÖK32. Fortifikatoriska anläggningar m. m.

- a. Fortifikatoriska anläggningar som primärt är konstruerade för vapeninsats eller för direkt ledning av sådan insats,
- b. Produktionsunderlag för anläggningar enligt ovan.

ÖK33. Elektronisk utrustning särskilt utformad för militärt bruk m. m.

- a. Störutrustning och motmedelsutrustning mot störning inklusive elektronisk störutrustning (ECM) och motmedelsutrustning (ECCM),
- b. Motmedelsutrustningar för undervattensbruk, inklusive akustiska och magnetiska störutrustningar och skenmål, utformade för att introducera främmande eller falska signaler i sonarmottagare,
- c. Säkerhetsutrustningar för datorer och för transmissionsutrustningar och signalförbindelser i vilka krypto utnyttjas,
- d. Speciella delar och komponenter för materiel enligt ovan.

ÖK34. Fotografisk och elektrooptisk bildutrustning särskilt utformad för militärt bruk m. m.

- a. Flygspaningskameror och tillhörande utrustning,
- b. Filmframkallnings- och kopieringsapparater,
- c. Infraröd-, värmebilds- och ljusförstärkarutrustningar samt motmedel mot sådana,
- d. Speciella delar och komponenter för materiel enligt ovan.

ÖK35. Övningsmateriel m. m.

- a. För militärt bruk utformad utrustning för utbildning i handhavande av materiel upptagen i denna förteckning,
- b. Speciella delar och komponenter för materiel enligt ovan.

ÖK36. Utrustning för tillverkning av krigsmateriel, m. m.

- a. Särskilt utformad eller modifierad tillverkningsutrustning och speciella delar och komponenter härför,
- b. Särskilt utformade miljöbetingade testanordningar för certifiering, kvalificering eller provning,
- c. Produktionsunderlag för tillverkning av krigsmateriel.

ÖK37. Programvara

- a. Programvara särskilt utformad eller modifierad för utveckling och produktion av eller användning i utrustning eller materiel enligt denna förteckning.
- b. Särskild programvara enligt följande
  1. Programvara särskilt utformad för militära lednings-, kommunikations-, styrnings- eller underrättelsetillämpningar,
  2. Programvara särskilt utformad för simulering av händelseförloppet hos militära vapensystem,
  3. Programvara för bestämmande av effekten av konventionella nukleära, kemiska och biologiska vapen.

Gemensam EU-lagstiftning

Rådet antog år 2000 rådets förordning (EG) nr 1334/2000 om upprättande av en gemenskapsordning för kontroll av produkter och teknik med dubbla användningsområden (EGT nr L 159, 30.6.2000 s. 1). Förordningen trädde i kraft den 28 september 2000 och ersatte därmed en rådsförordning från 1995, (EG) nr 3381/94. Till skillnad från de multilaterala exportkontrollregimerna är förordningen juridiskt bindande för Sverige, liksom för andra EU-stater. Syftet är att så långt möjligt etablera fri rörlighet för kontrollerade produkter inom den inre marknaden samtidigt som de olika nationella systemen för kontroll av export till tredje land stärks och harmoniseras.

Förordningen förenar medlemsstaternas åtaganden inom ramen för de multilaterala exportkontrollregimerna med friast möjliga rörlighet av varor inom den inre marknaden. Utvecklingen inom regimerna (AG, MTCR, NSG och WA) beaktas genom återkommande ändringar och uppdateringar av produktlistorna till förordningen. Förordningens medföljande bilagor beslutas inom ramen för gemenskapsarbetet i första pelaren, vilket innebär att de får direkt verkan på det nationella planet. Bilagorna ska enligt förordningen uppdateras varje år.

Förordningen från år 2000 introducerade en rad nyheter. Bedömningen i tillståndsärenden har underlättats genom att förordningen inkluderar gemensamma kriterier som medlemsstaterna har att beakta vid sin prövning. Tillstånd beviljas dock nationellt, se nedan. Vidare infördes ett generellt gemenskapstillstånd för export av vissa produkter till vissa angivna tredje länder. Denna tillståndstyp har förenklat arbetet för de exporterande företagen genom att ett och samma tillstånd kan återopas oavsett var utförseln från EU äger rum. Detta har även lett till en ökad samsyn inom EU på denna typ av export.

Svensk lagstiftning

I Sverige kompletteras EG-förordningen av lagen (2000:1064) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd, samt förordningen (2000:1217) om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd. Båda författningarna trädde i kraft den 1 januari 2001. De ersatte lagen (1998:397) om strategiska produkter respektive förordningen (1998:400) om strategiska produkter.

Till skillnad från vad som gäller under krigsmateriellagstiftningen – där utförseltillstånd utgör undantag från ett generellt exportförbud – är förhållandet det omvända under regelverket för kontroll av produkter med dubbla användningsområden. Här är utgångspunkten att utförseltillstånd ska ges såvida det inte strider mot utrikes- eller säkerhetsintressen såsom dessa beskrivs i EG-förordningen.

Export och överföring av produkter med dubbla användningsområden är föremål för tillståndsgivning och tillståndsgivande myndighet är Inspektionen för strategiska produkter. Beträffande kärnämnen och material m.m. som återfinns i kategori 0 i bilaga I till rådets förordning är det emellertid Statens kärnkraftinspektion som meddelar tillstånd.

Lagen om kontroll av produkter med dubbla användningsområden och av tekniskt bistånd saknar liksom sin föregångare särskilda bestämmelser om möjligheten att få förhandsbesked om huruvida ett utförelsetillstånd kommer att ges vid en eventuell export av produkter med dubbla användningsområden till en specifik destination. En praxis har emellertid utvecklats med innebörden att ISP ger företag förhandsbesked.

Generalklausulen – en uppsamlingsbestämmelse ("catch-all")

Enligt förordning (EG) nr 1334/2000, artikel 4, och den svenska lagstiftningen kan tillstånd även krävas för export av produkter som inte är angivna i bilagorna till rådsförordningen (s.k. icke-listade produkter) om exportören har informerats av svenska myndigheter att produkten är eller kan vara avsedd att användas i samband med massförstörelsevapen eller missiler som är kapabla att bära sådana vapen. Generalklausulen har tillkommit som en uppsamlingsbestämmelse för att se till att syftet med regleringen inte kringgås p.g.a. att produktlistorna sällan kan vara heltäckande med anledning av den snabba teknologiska utvecklingen.

För att generalklausulen ska vara tillämplig krävs att exportören har blivit informerad av svenska myndigheter om produktens användningsområde. Exportören är emellertid även skyldig att upplysa svenska myndigheter om exportören är medveten om att en produkt helt eller delvis är avsedd för sådan användning som regleras i förordningens artikel 4.1-3. Svenska myndigheter ska då avgöra om tillstånd ska krävas för exporten.

Generalklausulen innefattar även särskilda krav på tillstånd i vissa fall för export relaterad till militär slutanvändning eller krigsmateriel, eller för export av icke-listade produkter som är eller kan vara avsedda för militär slutanvändning i ett land som omfattas av ett FN-, EU- eller OSSE-embargo, samt för icke-listade produkter som är, eller kan vara, avsedda att användas som delar eller som komponenter till krigsmateriel som olovligt har exporterats. Det är denna bestämmelse som har legat till grund för EU:s gemensamma strävande att införa generalklausulen i de olika exportkontrollregimerna.

Tab. 26. Medlemskap i multilaterala exportkontrollregimer 2007

Land	ZC	NSG	AG	MTCR	WA
Argentina	x	x	x	x	x
Australien	x	x	x	x	x
Belgien	x	x	x	x	x
Brasilien	-	x	-	x	-
Bulgarien	x	x	x	x	x
Cypern	-	x	x	-	-
Danmark	x	x	x	x	x
Estland	-	x	x	-	x
Finland	x	x	x	x	x
Frankrike	x	x	x	x	x
Grekland	x	x	x	x	x
Irland	x	x	x	x	x
Island	-	-	x	x	-
Italien	x	x	x	x	x
Japan	x	x	x	x	x
Kanada	x	x	x	x	x
Kazakstan	-	x	-	-	-
Kina	x	x	-	-	-
Korea (Rep.)	x	x	x	x	x
Kroatien	x	x	-	-	x
Lettland	-	x	x	-	x
Litauen	-	x	x	-	x
Luxemburg	x	x	x	x	x
Malta	-	x	x	-	x
Nederländerna	x	x	x	x	x
Norge	x	x	x	x	x
Nya Zeeland	-	x	x	x	x
Polen	x	x	x	x	x
Portugal	x	x	x	x	x
Rumänien	x	x	x	-	x
Ryssland	x	x	-	x	x
Schweiz	x	x	x	x	x
Slovakien	x	x	x	-	x
Slovenien	x	x	x	-	x
Spanien	x	x	x	x	x
Storbritannien	x	x	x	x	x
Sverige	x	x	x	x	x
Sydafrika	x	x	-	x	x
Tjeckien	x	x	x	x	x
Turkiet	x	x	x	x	x
Tyskland	x	x	x	x	x
Ukraina	x	x	x	x	x

Ungern	x	x	x	x	x
USA	x	x	x	x	x
Vitryssland	-	x	-	-	-
Österrike	x	x	x	x	x
TOTALT	36	45	39	34	40

Skr. 2007/08:114

Europeiska kommissionen deltar i Australiengruppen samt som observatör i Nuclear Suppliers Group och Zanggerkommittén.

Internationella vapenembargon i kraft under 2007

Tabellen nedan redovisar de internationella vapenembargon som varit i kraft under hela eller delar av år 2007, deras löptid under året samt de beslut som upprättat och i vissa fall ändrat eller hävt ett embargo. Tabellen ger även hänvisningar till rättsakter som innehåller förbud mot att tillhandahålla tekniskt bistånd som rör militär verksamhet respektive utrustning som kan användas för internt förtryck. I tabellen redovisas även om det finns undantag till något embargo. Sådana undantag är oftast kopplade till humanitära insatser och fredsbevarande operationer. För detaljer kring olika undantag hänvisas till <www.un.org>, <www.europa.eu.int> eller <www.osce.org>.

Tab. 27. Internationella vapenembargon under år 2007

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
Armenien	FN-embargo (icke-bindande)	Hela året	UNSCR 853 (1993)
	OSSE-embargo ang. leveranser av vapen och ammunition till stridande styrkor i Nagorno-Karabach	Hela året	CSOOSCE (1992)
Azerbajdzjan	FN-embargo (icke-bindande)	Hela året	UNSCR 853 (1993)
	OSSE-embargo ang. leveranser av vapen och ammunition till stridande styrkor i Nagorno-Karabach	Hela året	CSOOSCE (1992)

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
Burma/Myanmar	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	<p>Allmänna rådets deklaration 29 juli 1991</p> <p>Rådets gemensamma ståndpunkt 2006/318/GUSP</p> <p><i>ändrad genom:</i> -gemensam ståndpunkt 2007/248/GUSP -gemensam ståndpunkt 2007/750/GUSP</p> <p>Rådets förordning (EG) nr 817/2006</p> <p><i>ändrad genom:</i> -Rådets förordning (EG) nr 1411/2006 - Rådets förordning (EG) nr 830/2007</p>

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
Elfenbenskusten	FN-embargo. Undantag finns	Hela året	UNSCR 1572 (2004) UNSCR 1643 (2005) UNSCR 1782 (2007)
	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	Rådets gemensamma ståndpunkt 2004/852/GUSP <i>ändrad genom:</i> - gemensam ståndpunkt 2006/30/GUSP - gemensam ståndpunkt 2007/761/GUSP Rådets förordning (EG) nr 174/2005
Demokratiska Folkrepubliken Korea (Nordkorea)	FN-embargo	Hela året	UNSCR 1718 (2006)
	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	Rådets gemensamma ståndpunkt 2006/795/GUSP Rådets förordning (EG) nr 329/2007

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
Demokratiska Republiken Kongo (f d Zaire)	FN-embargo. Undantag finns	Hela året	UNSCR 1493 (2003) UNSCR 1533 (2004) UNSCR 1596 (2005) UNSCR 1649 (2005) UNSCR 1771 (2007)
	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	Deklaration 33/93, 7 april, 1993 Rådets gemensamma ståndpunkt 2005/440/GUSP <i>ändrad genom:</i> -gemensam ståndpunkt 2005/846/GUSP - gemensam ståndpunkt 2006/624/GUSP - gemensam ståndpunkt 2006/654/GUSP Rådets förordning (EG) nr 889/2005 <i>ändrad genom</i> - Rådets förordning (EG) nr 1377/2007

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
Iran	FN-embargo	Giltigt fr.o.m. den 24 mars 2007	UNSCR 1737 (2007) UNSCR 1747 (2007)
	EU-embargo	Giltigt fr.o.m. den 23 april 2007	Rådets gemensamma ståndpunkt 2007/140/GUSP <i>ändrad genom:</i> - gemensam ståndpunkt 2007/246/GUSP Rådets förordning (EG) nr 423/2007 <i>ändrad genom:</i> - Rådets förordning (EG) nr 618/2007
Irak	FN-embargo. Undantag finns	Hela året	UNSCR 661 (1990) UNSCR 1483 (2003) UNSCR 1546 (2004) Deklaration 56/90 4 augusti, 1990
	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	Rådets gemensamma ståndpunkt 2003/495/GUSP <i>ändrad genom:</i> -gemensam ståndpunkt 2003/735/GUSP - gemensam ståndpunkt 2004/553/GUSP
Kina (exklusive Hongkong och	EU-embargo	Hela året	Europeiska rådets deklaration

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
Macao)			27 juni, 1989
Libanon	FN-embargo. (icke-bindande) Undantag finns	Hela året	UNSCR 1701 (2006)
	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	Rådets gemensamma ståndpunkt 2006/625/GUSP Rådets förordning (EG) nr 1412/2006
Liberia	FN-embargo. Undantag finns	Hela året	UNSCR 1343 (2001) UNSCR 1478 (2003) UNSCR 1497 (2003) UNSCR 1509 (2003) UNSCR 1521 (2003) UNSCR 1579 (2004) UNSCR 1647 (2005) UNSCR 1683 (2006) UNSCR 1731 (2006)
	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	Rådets gemensamma ståndpunkt 2004/137/GUSP <i>ändrad genom:</i> -gemensam

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
			<p>ståndpunkt 2006/518/GUSP - gemensam ståndpunkt 2007/93/GUSP</p> <p>Rådets förordning (EG) nr 234/2004</p> <p><i>ändrad genom:</i> -Rådets förordning (EG) nr 1126/2006 - Rådets förordning (EG) nr 866/2007</p>
Rwanda	<p>FN-embargo. Undantag finns</p> <p>Restriktioner om försäljning av vapen till personer i grannstater om vapnen ska användas i Rwanda</p>	<p>Hela året</p> <p>Hela året</p>	<p>UNSCR 918 (1994)</p> <p>UNSCR 997 (1995)</p> <p>UNSCR 1011 (1995)</p>
Sierra Leone	<p>FN-embargo gällande överföring till icke-statliga styrkor i Sierra Leone. Undantag finns</p> <p>EU-embargo. Undantag finns</p>	<p>Hela året</p> <p>Hela året</p>	<p>UNSCR 1171 (1998)</p> <p>UNSCR 1299 (2000)</p> <p>UNSCR 1793 (2007)</p> <p>Rådets gemensamma ståndpunkt 98/409/GUSP</p>
Somalia	FN-embargo. Undantag finns	Hela året	<p>UNSCR 733 (1992)</p> <p>UNSCR 1356 (2001)</p>

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	UNSCR 1425 (2002) UNSCR 1725 (2006) UNSCR 1744 (2007) Rådets gemensamma ståndpunkt 2002/960/GUSP <i>ändrad genom:</i> - gemensam ståndpunkt 2007/94/GUSP - gemensam ståndpunkt 2007/391/GUSP Rådets förordning (EG) nr 147/2003 <i>ändrad genom:</i> - Rådets förordning (EG) nr 631/2007
Sudan	FN-embargo. Undantag finns EU-embargo. Undantag finns	Hela året Hela året	UNSCR 1556 (2004) UNSCR 1591 (2005) Rådets gemensamma ståndpunkt 2005/411/GUSP Rådets förordning (EG) nr 131/2004 <i>ändrad genom:</i> - Rådets förordning (EG) nr 1353/2004 - Rådets

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
			förordning (EG) nr 838/2005
Usama bin Laden, al-Qaida och Talibanerna	FN-embargo	Hela året	UNSCR 1390 (2002) UNSCR 1333 (2000) UNSCR 1452 (2002) UNSCR 1526 (2004) UNSCR 1617 (2005) UNSCR 1735 (2006)
	EU-embargo	Hela året	Rådets gemensamma ståndpunkt 2002/402/GUSP <i>ändrad genom:</i> -gemensam ståndpunkt 2003/140/GUSP Rådets förordning (EG) nr 881/2002
Uzbekistan	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	Rådets gemensamma ståndpunkt 2007/734/GUSP Rådets förordning (EG) nr 1859/2005
Zimbabwe	EU-embargo. Undantag finns	Hela året	Rådets gemensamma ståndpunkt 2004/161/GUSP <i>ändrad genom:</i> - gemensam ståndpunkt

Land	Typ av embargo	Löptid under 2007	Referens
			2006/51/GUSP - gemensam ståndpunkt 2007/120/GUSP Rådets förordning (EG) nr 314/2004

Avslag (*denial*). Ett negativt myndighetsbeslut när ett företag ställer en förfrågan om export av militär utrustning till ett visst land. En medlem inom ett multilateralt samarbete förväntas informera de övriga medlemmarna om det negativa beslutet.

Exportkontrollregimer. Zanggerkommittéen (ZC), Nuclear Suppliers Group (NSG), Australiengruppen (AG), Wassenaararrangemanget (WA) samt Missilteknologikontrollregimen (MTCR). Syftet med regimerna är att dessa ska identifiera varor och teknologier som bör underställas exportkontroll, harmonisera exportkontrollen och utbyta information om spridningsrisker samt främja icke-spridning i kontakter med länder utanför regimerna.

Generalklausulen (eng. *catch-all*). Begreppet avser möjligheten till exportkontroll av även sådana produkter med dubbel användning som inte finns upptagna på kontrollistorna. En exportör måste ansöka om utförseltillstånd om exportkontrollmyndigheterna informerat denne om att den produkt som man vill utföra kan vara avsedd för produktion av massförstörelsevapen. Detsamma gäller om exportören är medveten om att produkten är avsedd för produktion av sådana vapen.

Icke-spridning. Åtgärder som nationellt och på det internationella (multilaterala) planet vidtas för att förhindra spridningen av massförstörelsevapen. Framst har detta tagit sig uttryck i internationella avtal samt genom samverkan i flera exportkontrollregimer.

Immateriella överföringar. Överföring av programvara eller teknik, med hjälp av elektroniska medier samt från person till person från ett land till ett annat.

Massförstörelsevapen. Kärnvapen samt biologiska och kemiska vapen. Även vissa vapenbärare som exempelvis ballistiska missiler med lång räckvidd samt kryssningsmissiler inkluderas i icke-spridningsarbetet rörande massförstörelsevapen.

No-undercut. Då ett avslag utfärdats förväntas de övriga medlemmarna inom det multilaterala samarbetet konsultera den stat som har utfärdat detta avslag om de avser att besluta om utförseltillstånd för en motsvarande transaktion. Syftet med detta är att motverka att den förvägrade köparen vänder sig till ett annat land samt att undvika konkurrensnedvidande effekter av olika länders exportkontroll.

Outreach. Informationsverksamhet och stöd till stater, myndigheter, företag m.fl. i exportkontrollsammanhang.

Utförseltillstånd. Ett företag ansöker om utförseltillstånd för det belopp som med ett kontrakt överenskommit med ett visst land. Leveransen pågår sedan oftast under flera år och inleds sällan det år som kontraktet har slutits. Utförseltillstånd är därför inte detsamma som en faktisk leverans utan visar endast hur stora order avseende kontrollerade produkter som svenska företag fått på den internationella marknaden ett visst år.

AG	Australia Group
ATT	Arms Trade Treaty
BAFA	Bundesamt für Wirtschaft und Ausfuhrkontrolle
BTWC	Biological and Toxin Weapons Convention
COARM	Council Working Group on Conventional Arms Exports
CBW	Kemiska och biologiska vapen
COCOM	Coordinating Committee on Multilateral Export Controls
CONOP	Council Working Group on Non-proliferation
CWC	Chemical Weapons Convention
EAPR	Euroatlantiska partnerskapsrådet
EDA	European Defence Agency
EKR	Exportkontrollrådet
EUT	Europeiska unionens officiella tidning
EURENCO	European Energetics Corporation
FOI	Totalförsvarets forskningsinstitut
IAEA	International Atomic Energy Agency
ISP	Inspektionen för strategiska produkter
KS	Krigsmateriel för strid
LoI	Letter of Intent
MANPADS	Man-Portable Air Defence Systems
MTCR	Missile Technology Control Regime
NPT	Nuclear Non-Proliferation Treaty
NSG	Nuclear Suppliers Group
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OPCW	Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons
OSSE	Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa
PSI	Proliferation Security Initiative
SALW	Small Arms and Light Weapons
SIPRI	Stockholm International Peace Research Institute
SKI	Statens kärnkraftsinspektion
SME	Small and Medium-Sized Enterprises
SÖ	Sveriges internationella överenskommelser
TI	Transparency International
WEAG	Western European Armaments Group
WEAO	Western European Armaments Organization
WA	Wassenaararrangemanget
ZC	Zangger Committee
WPDU	Working Party on Dual-Use Goods
ÖK	Övrig krigsmateriel

Ytterligare information rörande de ämnesområden som omfattas av denna skrivelse kan hittas på bl.a. nedanstående webbplatser. De flesta webbplatserna tillhör organisationer utanför Regeringskansliet. Därför kan Regeringskansliet inte ansvara för dessa webbplatserns innehåll eller riktighet. Nedanstående hänvisningar utgör således endast en frivillig guide för intresserade läsare.

Australiengruppen	www.australiagroup.net
Europeiska försvarsbyrån	http://eda.europa.eu/
Europeiska Unionen	http://europa.eu/
Exportkontrollrådet	http://www.isp.se/sa/node.asp?node=525
Förenta Nationerna	www.un.org
International Atomic Energy Agency	www.iaea.org
Inspektionen för strategiska produkter	www.isp.se
Lagrummet - gemensam rättsplats för svenskt lagrum	www.lagrummet.se
Missilteknologikontrollregimen	www.mtcr.info
Nuclear Suppliers Group	www.nuclearsuppliersgroup.org
Organisation for Economic Co-operation and Development	www.oecd.org
Organisation for the Prohibition of Chemical Weapons	www.opcw.org
Statens kärnkraftinspektion	www.ski.se
Stockholm International Peace Research Institute	www.sipri.org
Sveriges regering	www.regeringen.se
Sveriges riksdag	www.riksdagen.se
Utrikesdepartementet	www.ud.se
Världsbanken	www.worldbank.org
Wassenaararrangemanget	www.wassenaar.org
Zanggerkommittén	www.zanggercommittee.org

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 13 mars 2008

Närvarande: Statsministern Reinfeldt, statsråden Olofsson, Odell, Bildt, Ask, Husmark Pehrsson, Leijonborg, Larsson, Erlandsson, Torstensson, Carlgren, Hägglund, Björklund, Littorin, Borg, Sabuni, Billström, Adelsohn Liljeroth, Tolgfors,

Föredragande: statsrådet Bildt

Regeringen beslutar skrivelse 2007/08:114 Strategisk exportkontroll
2007 – krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden